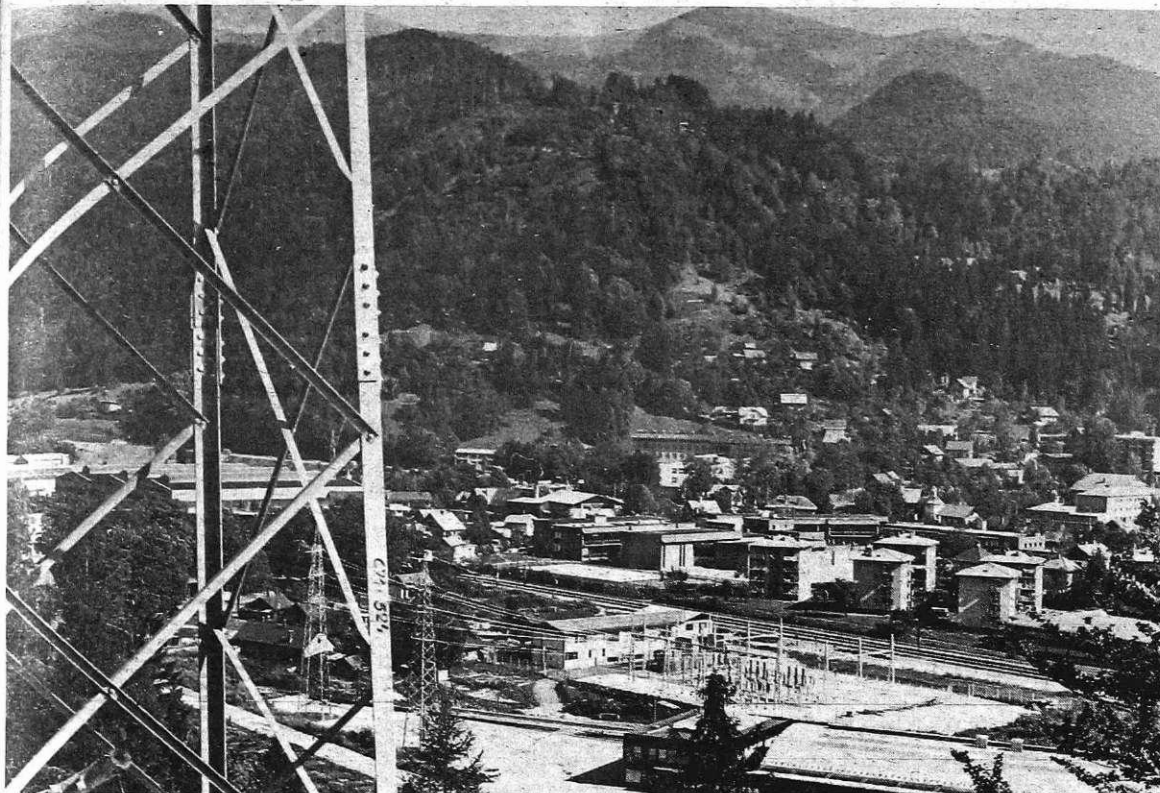

ŽELEZAR

Jesenice, 6. avgusta 1987

Številka 31 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik Dare Bradaška, lektorica — novinarka Cvetka Martinčič, novinarki Lilijana Kos in Tanja Kastelic, administracija — Mira Keserovič in Dinka Čatac. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Panorama Zg. Plavža z novozgrajeno trafo postajo 110/20 kW (foto I. Kučina)

Poslovanje Železarne v prvem polletju

1. SPLOŠNI POGOJI POSLOVANJA

Zaostrene ekonomske razmere so se odrazile v finančnih pogojih poslovanja. Inflacija tudi po uradnih podatkih presega 100 % v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta, predvideni ukrepi monetarne in gospodarske politike pa ne zagotavljajo optimističnih napovedi za drugo polovico leta. Življenjski stroški so v prvih šestih mesecih letos v Sloveniji narasli za 54,1 %, cene na drobno so v tem času narasle za 54,7 %, medtem ko so bile cene industrijskih proizvodov višje za 42,7 %.

V tem obdobju se je pokazala v vseh svojih ostrini nova ekonomska kategorija, ki v povojnem času ni bila nikoli prisotna, to je cena denarja. Denar je postal blago, za katerega veljajo ekonomske zakonitosti, ravno na tem področju pa prihaja do nepravilnosti zaradi vplivanja zvezne administracije na finančne pogoje poslovanja. Po eni strani cena denarja že presega inflacijsko stopnjo, po drugi strani pa je ponudba denarja omejena z restriktivnimi ukrepi Narodne banke Jugoslavije. Povedano drugače — količino denarja v obtoku bi morala uravnati njegova cena — to je obrestna mera, ne pa limiti poslovnih bank. Posledice so hude in se kažejo v nesposobnosti poravnavanja svojih obveznosti vedno večjega dela gospodarstva in to ne glede na ekonomsko uspešnost poslovanja posameznih gospodarskih subjektov. Imamo zakon o zavarovanju plačil s strogi predpisi glede poravnavanja medsebojnih obveznosti iz naslova blagovnega prometa. V tem obdobju se je pokazalo, da se je zaradi realnega padca vrednosti osebnih dohodkov močno zmanjšala kupna moč prebivalstva, kar se odraža v kopičenju zalog proizvodov iz končnih izdelkov, zaloge pa zaradi visokih obresti bremenijo delovne organizacije.

Poleg vpliva na poslovne rezultate se vse to odraža v zmanjšanem obsegu prodaje, to pa zopet v celi proizvodni verigi v nezmožnosti poravnave tekočih obveznosti iz naslova blagovnega prometa.

Menično poslovanje ima v naših razmerah več funkcij. Ker je menica poleg plačilnega sredstva tudi oblika kreditiranja, se pojavlja vprašanje plačevanja obresti upnikom, to pa z zakonom o zavarovanju plačil ni urejeno. Menic je v obtoku vedno več,

možnosti vnovčenja so omejene z eskontnimi limiti, tako da se poleg izpada ali velikega zamika plačila obresti pojavlja nelikvidnost, saj imajo vse delovne organizacije veliko obveznosti, ki jih je treba poravnati gotovinsko.

Na področju zunanjetrgovinskega poslovanja je situacija še težja. Pofavnavanje fiksnih in garantiranih obveznosti do tujine je tekoča plačila za potrebe delovnih organizacij skoraj v celoti ustavilo, tako da se pojavlja vprašanje financiranja redne proizvodnje zaradi nadomeščati tujih dobaviteljev pri uvozu nujnega repromateriala in rezervnih delov. V tem obdobju je sicer uspelo razvrščanje najnujnejših plačil v tujino z raznimi finančnimi in komercialnimi aranžmaji, vendar brez sistemskih rešitev v prihodnje to ne bo več mogoče.

Omenjene težave se seveda odražajo v pogojih poslovanja Železarne Jesenice. Tu veljajo še nekatere specifičnosti:

Projekt Jeklarna 2 smo fizično praktično zaključili brez večjih finančnih omejitev v času izgradnje. Zaradi zamika prilivanja sredstev po dinamiki in strukturi smo bili prisiljeni zalagati lastna sredstva, ki jih je bilo treba zaradi zagotavljanja redne proizvodnje nadomeščati z dragimi kratkoročnimi posojili po visokih obrestnih merah. Posledice so slabi poslovni rezultati, nizka akumulacija ter izredno težek finančni (likvidnostni) položaj. Struktura financiranja je še močno poslabšala, stopnja samofinanciranja (sposobnosti pokrivanja osnovnih sredstev in materialnih naložb) je v tem razdobju padla že na 0,42.

Zadolženost Železarne, predvsem s kratkoročnimi posojili, se je močno povečala. Večino posledic smo pričakovali, vendar ne v takem obsegu. V času prijavljanja investicije smo računali s pogoji gospodarjenja, normalnimi za urejene družbeno-ekonomske razmere, od katerih pa se vedno bolj oddaljujemo. Tako smo na primer s posojili, najetimi za financiranje osnovnih sredstev, lahko odplačali le obresti za najeta posojila.

Jeklarna 2 je sicer vrednostno največja investicija, ni pa edina. Projekt namenske proizvodnje povzroča vsebinsko še večje probleme, tako na področju financiranja investicije (struktura čeleža namembnosti, iz-

pad posojilnih sredstev in s tem zalaganje lastnih sredstev, povečanje obrestnih mer v času izgradnje in v času odplačevanja posojil) kot tudi na področju proizvodne dejavnosti (plačilo dobav, plačilo obresti, razkorak med lastno in priznano ceno).

Počasnejša rast prodajnih cen izdelkov črne metalurgije v primerjavi z gibanjem cen vhodnih surovin ter rastjo inflacije.

Zunanji negativni učinki pogojev poslovanja so bili v pretežni meri upoštevani pri postavljanju notranjih ciljev poslovanja v letu 1987.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Seja delavskega sveta Železarne

31. julija je bila 17. seja delavskega sveta Železarne. Osrednja točka te seje je bila analiza polletnega gospodarjenja in nadaljnje aktivnosti v Železarni. Delegati so obravnavali tudi pregled izvajanja sklepov prejšnje seje, spremembe pravilnika o nadomestilu stroškov za službena potovanja in drugih nadomestil, ki bremenijo materialne stroške, postavljeno pa je bilo tudi delegatsko vprašanje.

V zvezi z analizo polletnega gospodarjenja in nadaljnji aktivnostmi v Železarni je delavski svet sprejel naslednje sklepe:

— strinja se z analizo polletnega gospodarjenja v Železarni in s predlaganimi ukrepi za izboljšanje poslovanja,

— na osnovi razprave o rezultatih gospodarjenja v prvem polletju 1987, ki na nivoju delovne organizacije izkazuje izgubo v višini 4,3 milijarde din in ker je poslovne rezultate nujno treba izboljšati, je sprejel ukrepe, ki jih je v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih potrebno glede na lastne razmere razdelati in konkretizirati do seje delavskega sveta. Poročila o izvajanju ukrepov je treba obravnavati na vsaki seji delavskega sveta Železarne.

— V vseh obratih in temeljnih organizacijah je treba doseči načrtovane izplene.

— Optimalizirati je potrebno porabo energije in zagotoviti čim bolj tekočo proizvodnjo.

Ob občinskem prazniku podelili občinska priznanja in državna odlikovanja

Letošnje enotedensko praznovanje 1. avgusta, praznika občine Jesenice, je bilo zaokroženo s slavnostno sejo vseh treh zborov skupščine občine Jesenice 31. julija. Slavnostne seje so se poleg delegatov udeležili še predvojni revolucionarji z Vencljem Perkcom na čelu, prvoborci, udeleženci bitke na Obranci 1. avgusta 1941, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in organov republike, regije in občine, predstavniki sosednjih občin in pobratenih občin Valjevo in Trbovlje. Slavnostni govornik je bil predsednik skupščine občine Jakob Medja, krajši kulturni program pa je izvajala učenka Glasbene šole Jesenice harmonikarica Maja Plazar.

Predsednik skupščine občine Jakob Medja je v svojem slavnostnem govoru obudil spomin na usodne dogodke pred 46 leti in na velike delovne zmage pri obnovi in izgradnji naše dežele. Dalj časa pa se je zadržal pri težavah, ki zadnja leta spremljajo naš razvoj, pa tudi pri nekaterih pomembnih pridobitvah naše občine, ki so že realizirane ali pa bodo v letošnjem in naslednjih letih. Poudaril je tudi nekaj nalog in odprtih problemov, ki jih bomo morali pospešeno reševati v naslednjem obdobju.

OBČINSKA PRIZNANJA 1. AVGUST ZA LETO 1987

Po slavnostnem govoru je Mirko Rabič, predsednik odbora za izbor nagradencev in podelitev priznanj razglasil letošnje prejemnike, ki jim je priznanja izročil predsednik skupščine občine Jakob Medja. Prejeli so jih:

PLANINSKO DRUŠTVO JAVORNIK-KOROŠKA BELA ob 40-letnici nadvse uspešnega delovanja, ki je preseglo meje krajevnih skupnosti. Društvo ima okrog 2.000 članov, med njimi veliko mladih, ki so povezani v mladinskem odseku, ki šteje 550 članov in sodijo med najbolj aktivne v občini. Društvo vzorno in skrbno gospodari in upravlja s štirimi planinskimi postojankami, in sicer s Staničevim domom v triglavskem pogorju, Kovinarsko kočjo v Krmi, Prešernovo kočjo na Stolu in domom na Pristavi v Javorniškem rovtu. V zadnjih letih so opravili obsežna dela za po-

sodobitev postojank. Vse to je zahtevalo neizmerno veliko naporega in odgovornega prostovoljnega dela članov društva. Med najbolj aktivne odseke društva sodi markacijski odsek, ki vzorno skrbi za markacijo in nadelavo planinskih poti v Karavankah in delno tudi v triglavskem pogorju. Društvo in posamezni člani so prejeli številna priznanja in častne znake planinskih zvez Slovenije in Jugoslavije, društvo pa je prejelo tudi priznanje 1. septembra 41, ki ga podeljuje krajevna skupnost.

PROJEKTA ORGANIZACIJA ZA IZVEDBO PROJEKTA JEKLARNA 2 ŽELEZARNE JESENICE: Projektna organizacija, v kateri je sodelovalo 71 članov, je s svojim strokovnim delom prispevala velik delež k realizaciji tega velikega in zahtevnega projekta, za kar je bila potrebna velika angažiranost in aktivnost, da so lahko tekoče reševali vse nastale probleme. Projektna organizacija je z uspešnim delom in dobro koordinacijo prispevala pomemben delež k nadaljnjemu razvoju jeklarstva na Jesenicah in k razvoju občine in širše družbene skupnosti. Številna in zahtevna strokovna opravila so bila velika preizkušnja za celotno projektno organizacijo, ki jo je zelo uspešno realizirala.

ANTON ARH iz krajevnne skupnosti Blejska Dobrava za prizadevanje in uspešno delo na gospodarskem in družbenopolitičnem področju. Z upornostjo in vztrajnostjo je s študijem ob delu dokončal metalurško srednjo šolo in Višjo ekonomsko komercialno šolo v Mariboru. Uspešno

(Nadaljevanje na 7. strani)

V juliju 91,8 % operativnega programa

Po prvih še nedokončenih podatkih statistične službe smo v juliju izdelali le 95.519 ton skupne proizvodnje, kar je 91,8 odstotka operativnega programa. Načrtovano količino so dosegli obrati: Plavž (106,8 %), Livarna (100,3 %), HV Bela (100,6 %), HV Jesenice (105,9 %), Vratni podboji (104,6 %), Valjarna žice in profilov (100,3 %), Jeklovlek (104,6 %), Elektrode (108,2 %) in Želbjarna (101,1 %).

Na Plavžu so presegli družbeni plan in enak operativni program za 6,8 odstotka. Izdelali so 7.693,3 tone grodlja.

V Jeklarni 1 so vili 24.307,6 tone jekla. Operativni program so dosegli 100-odstotno.

V Jeklarni 2 so v juliju izdelali 158 sarž, kar je 11.414,9 tone jekla ali 585,1 tone manj od načrtovane mesečne količine proizvodnje.

V 22. odpremnih dneh smo prodali 25.331 ton končnih izdelkov in storitev. S prodajo naših izdelkov smo plan dosegli 89,6 odstotka. Izpolnjujejo ga: HV Bela (104,9 %), Vratni podboji (105,2 %), Valjarna žice in profilov (101,4 %), Jeklovlek (114,5 %), Elektrode (111,6 %) in Želbjarna (101,5 %).

(Nadaljevanje na 2. strani)

Samoupravne aktivnosti v avgustu

Iz pregleda samoupravnih aktivnosti za avgust je razvidno, da bo največ razprav o POSLOVNEM POROČILU ZA PRVO POLLETJE 1987 V ŽELEZARNI JESENICE.

Delavci v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih bodo na zborih delavcev, organiziranih po samoupravnih delovnih skupinah, obravnavali in ocenili rezultate svojega dela, dela delovne organizacije ter poslovanje v prvem polletju tega leta, ob tem pa sprejeli začasno delitev celotnega prihodka. Glede na to, da so rezultati poslovanja Železarne kot celote negativni, bi bilo prav, da bi v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih (ne glede na to, ali imajo izgubo ali ne) po razpravah na samoupravnih delovnih skupinah (ki bi morale oceniti stanje in razmere glede odgovornosti v konkretnih okoljih) na sejah delavskih svetov sprejeli lastne programe (ukrepe) o tem, KAKO Z VSESTRANSKO POVEČANO AKTIVNOSTJO IN DELOM TER Z MAKSIMALNIMI NAPORI URESNITI NAČRTOVANE CILJE ZA LETOŠNJE LETO.

Pomembna naloga je tudi izvedba aktivnosti, ki jih sicer vodi sindikat Železarne oziroma osnovne organizacije sindikata v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih

služb — to je razprava o možnih kandidatih za člane samoupravnih organov na ravni delovne organizacije in kandidatih za člane delegacij, ki delegirajo delegate v skupščine DPS in SIS. Vodstva konferenc OO sindikata (v TOZD) in vodstvo OO sindikata v delovnih skupnostih (Finance, KSI in E-TKR-NG) bodo v sodelovanju z vodstvi ostalih DPO pripravila predlog možnih kandidatov. Delavci naj na SDS o kandidatih razpravljajo, eventualno predlagajo nove in tako dopolnijo predlog tistih članov kolektiva, ki bodo v naslednji mandatni dobi opravljali samoupravne in delegatske zadolžitve, o katerih bo razpravljala kandidacijska konferenca, ki bo dokončno določila kandidatne liste.

Delavci, zaposleni v TOZD Družbeni standard, bodo sprejemali spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Jugo-banke — Temeljne banke Ljubljana. Zaposleni v TOZD Komerciala pa bodo odločali o razpisu referendumu za sprejem samoupravnega sporazuma o združitvi v poslovno skup-

nost za izgradnjo infrastrukture in ostalih spremljajočih objektov na plati ob Karavanškem predoru ter ob trasi avtoceste od predora do Kranja, o čemer v tej temeljni organizaciji ter pristojnih strokovnih službah Železarne že dalj časa tečejo ustrezne razprave. Ob tem samo še podatek, da smo v letu 1986 po sklepu delavskega sveta Železarne pristopili h Karavanški poslovni skupnosti, v okviru katere bo poleg prometa, turizma, trgovine in drugih področij imela pomemben delež tudi industrija. V skladu z določili zakona o združenem delu je ta samoupravni sporazum potrebno sprejeti z referendumom.

Običajno je, da v okviru samoupravnih aktivnosti delavci na samoupravnih delovnih skupinah in delavskih svetih ocenjujejo in pregledujejo izvajanje vseh sprejetih sklepov in postavljajo delegatska vprašanja. V tem trenutku je to še toliko bolj pomembno, saj moramo v Železarni ugotoviti, kdo je odgovoren za neizpolnjevanje delovnih nalog, kar je eden od ključnih vzrokov za nedoseganje načrtovanih ciljev, kot je bilo razbrati iz razprav delegatov na 17. seji delavskega sveta Železarne 31. julija letos.

doseganje skupnega cilja poslovanja

Podatkov o dokončni realizaciji za mesec julij še ni. Prav tako še ni ugotovljen vpliv povečanja cen na realizacijo oziroma na realnost cilja. Videti je, da se bo stimulacija za ta mesec gibala blizu ničle. S takimi rezultati se iz nezavidljivega stanja ne bomo premaknili. Oddelek za nagrajevanje

Seja delavskega sveta Železarne

(Nadaljevanje s 1. strani)

— Urediti je potrebno materialno skadišno poslovanje, tako da bomo porabili zaloge in optimalizirali zaloge rezervnih delov in potrošnega materiala. Zaloge moramo na vseh področjih znižati za 20 %.

— Izvažati visoko vredne izdelke in izvoz prilagoditi ustrezni devizni bilanci.

— Povečati moramo reprodukcijsko sposobnost in proizvajati tista jekla, po katerih je na trgu povpraševanje. Trgu se moramo prilagoditi tako v kvaliteti kot v rokih dobave.

— Izboljšati je treba tehnološko in delovno disciplino in spremeniti odnos do dela ter uporabiti tudi sankcije, kot so suspenz, odškodnine in druge disciplinske ukrepe.

— Kadrovskega sektorja naj ugotovi strokovno usposobljenost od delovnih naprej in po potrebi organizira dodatno izobraževanje. Napredovanje na delovnem mestu naj temelji na znanju.

— Po potrebi se delavci začasno razporejajo znotraj temeljnih organizacij in v temeljnih organizacijah, in sicer tako, da bodo ekonomski učinki kar največji.

— Še naprej velja sklep 15. seje delavskega sveta o moratoriju zaposlovanja v delovni skupnosti.

— Pri dejanskem pomanjkanju delavcev je treba stanje analizirati in po potrebi ukiniti določene dele v tehnološkem procesu in delovni skupnosti.

— Ugotavlja naj se odgovornost strokovnih in vodstvenih delavcev v zvezi z uresničevanjem dogovorjenih nalog, tehnološke in delovne discipline in se po potrebi izvede pre-razporeditve.

— Delavski svet podpira zaključke posveta predstavnikov DPO, vodstev in IO K OO sindikata v zahtevah po ukrepanju glede osebne odgovornosti pri načrtovanju in realizaciji proizvodnje ter za neizpolnjevanje že sprejetih ukrepov. Do konca moramo izpeljati novo organiziranost do mikroorganiziranja, še sedaj pa izkoristiti možnosti boljše nagrajevanja dobrih delavcev, kar omogoča pred kratkim sprejet sporazum.

— Razprave na samoupravnih delovnih skupinah je treba voditi tako, da se aktivirajo vse sile v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, da bomo z združenimi močmi in znanjem izboljšali sedanje stanje.

Delavski svet je obravnaval in sprejel spremembe in dopolnitve pravilnika o nadomestilu za službeno potovanje in drugih nadomestil, ki bremenijo materialne stroške v predlaganem besedilu, s tem, da je za 13. člen sprejel besedilo druge variante sprememb in dopolnitev in 17. člen, ki se glasi: Delavcem, ki se vozijo dnevno v službo iz kraja stalnega bivališča, pripada povračilo za prevoz na delo z dnem nastopa dela nad dogovorjenim zneskom, ki sme dosega največ 2 % neto osebnega dohodka v Železarni Jesenice. Stroški prevoza v lokalnem prometu, ki zajema relacije Hrušica — Koroška Bela, Blejska Dobrava, se urejajo v višini iz predlaganega odstotka tega člena le v primeru, če sta od stalnega bivališča ali bivanja v samskem domu do vstopa v Železarno najmanj dve postajališči.

Delegatsko vprašanje je bilo postavljeno v zvezi z nadzorom gradnje potisne peči in stroški zaradi okvare.

CSI — DH

Goljufija, dediščina ali kaj drugega

Stanovanje je dobrina, brez katere se ne da živeti. Nekateri so si z gradnjami ali adaptacijami rešili problem. Drugi čakajo na dodelitev družbene stanovanja. Tretji pa razmišljajo dolgoročno.

Kadar prosijo za stanovanje, so otroci njihovi, tako da so otroci upoštevani pri dodelitvi stanovanja. Pri preselitvi pa mnogi pustijo otroke pri starih starših. Ze takrat razmišljajo, kako bi stanovanje dedka in babice »dodelili« svojim otrokom. Saj računajo na stanovanje kot na dedno pravico. Po smrti dedka ali babice je prav lahko dokazati skupno gospodinjstvo. Še lažje zaradi tega, ker na prijavnem oddelku Skupščine občine Jesenice prijavijo vsakega na naslov, ki ga pove in pravico prijave ni potrebno dokazovati z oddolbo ali na drug način. Tako se je že zgodilo, da je tričlanska družina dobila dvosobno stanovanje. Do tu je vse lepo in prav. Vendar je otrok, ki je sedaj že odrasel moški, ostal pri babici, ki je imela celo trosobno stanovanje. Po smrti babice je »otrok« zahteval stanovanje babice za sebe in pri tem s pričami dokazoval, da je ves čas živel pri babici. V drugem primeru se je vnučinja s štirčlansko družino preselila k dedku in računa, da bo stanovanje »podedovala«. Zakon dovoljuje izigravanje, saj je v zakonu napisano, da imajo stano-

vanjsko pravico tisti, ki dokažejo dveletno skupno gospodinjstvo. Mislim, da nismo nikjer opredelili, kaj je skupno gospodinjstvo in pogoj, kako lahko skupno gospodinjstvo nastane.

Podnajemnikom zakon ne daje nobenih pravic. Kadar umre nosilec stanovanjske pravice, lahko lastnik stanovanja postavi podnajemnika na ceno brez kakršnihkoli obveznosti. Ali ni stanoviti pri dedku in babici tudi neke vrste podnajem, saj se tak odnos vzpostavi brez vednosti in brez dovoljenja lastnika stanovanja. Kako lahko je biti dober s tujimi dobrinami — le dober si in nič lastnega ni potrebno žrtvovati. Če tako razmišljamo, je družbeno stanovanje dedna pravica, le najti se je potrebno. Sodišče bo odločilo po zakonu, ki ga lahko izgrava vsak, ki to želi.

Velikokrat smo že na glas govorili, da bo potrebno družbeno stanovanja bolj smotrno koristiti. To pomeni, da bomo vsi skrbeli za to, da bodo večje družine dobile večja družbena stanovanja, manjše družine pa manjša družbena stanovanja. To bi pomenilo, da morajo nosilci stanovanjske

pravice, ki se jim število družinskih članov zmanjša, tudi prositi za manjše stanovanje, saj ta družba vendar ni tako bogata, da bi vsem dodelila velika stanovanja.

Za take rešitve so se dogovarjali tudi v zvezi komunistov. Ne vem, kako so bili ti sklepi posredovani v osnovne organizacije in kdo je koga zadolžil za izvrševanje dogovorov v zvezi komunistov. Vem pa eno: zelo redki so občani, ki imajo velika stanovanja in prosijo za manjša. In tako se lahko zgodbe o dedkih, babicah in vnukih ponavljajo.

Druga stvar, ki se mi zdi prav tako nekaj iz naslova, je subvencioniranje stanovalcev. Vem, da smo se v družbi dogovorili in sporazumeli, da bomo pomagali najrevnejšim. Včasih pa se mi poraja dvom o najrevnejših. Po družbenih merilih so upravičeni do subvencionirane stanarine, z osebnimi merili pa si lahko privoščijo kar drag avto. Ne vem, ali so družbena merila tako prilagodljiva ali nimamo nadzora nad praviimi dohodki ali pa je družbena pomoč tudi goljufija, dediščina ali kaj drugega. Glede avtomobila sem že slišal ugovore, da to ni luksuz, da je to že potreba. Osebnostno menim, da si marsikdo ne more privoščiti vseh potreb, si jih ni mogel prej in si jih ne bo mogel tudi v prihodnje. To je tudi področje, kjer je lahko biti dober s tujimi sredstvi; s sredstvi, ki so jih ustvarili delavci.

Mnogokrat pa s temi sredstvi podpiramo nedelo. V delovnih organizacijah izstavljajo potrdila o dohodkih. Mnogokrat so ta potrdila taka, da so upoštevani le osnovni osebni dohodki in ko te delimo na družinske člane, je dohodek na družinskega člana nizek in upravičenec za družbeno pomoč je »rojen«. Ko smo nekoč in neke zahtevali preverjanje podatkov, smo dobili odgovor, da je to preveč dela.

Nekoč me je obiskala starejša občanka, ki ima mnogo preveliko stanovanje. Prosila me je, da bi dali v Železarni pristanek, da bi dobivala družbeno pomoč pri plačevanju stanarine. Predlagal sem ji zamenjavo stanovanja in če bi bilo potrebno, bi za manjše stanovanje lahko prejela družbeno pomoč pri stanarini. Odgovorila mi je, da tega ne more, ker ne bi imeli njeni otroci in vnuki kje prenočevati, kadar pridejo na obisk. Torej pustimo »reviči« veliko stanovanje, da bo lahko prenočevala obiske. Delavci z velikimi družinami pa naj še čakajo na stanovanje.

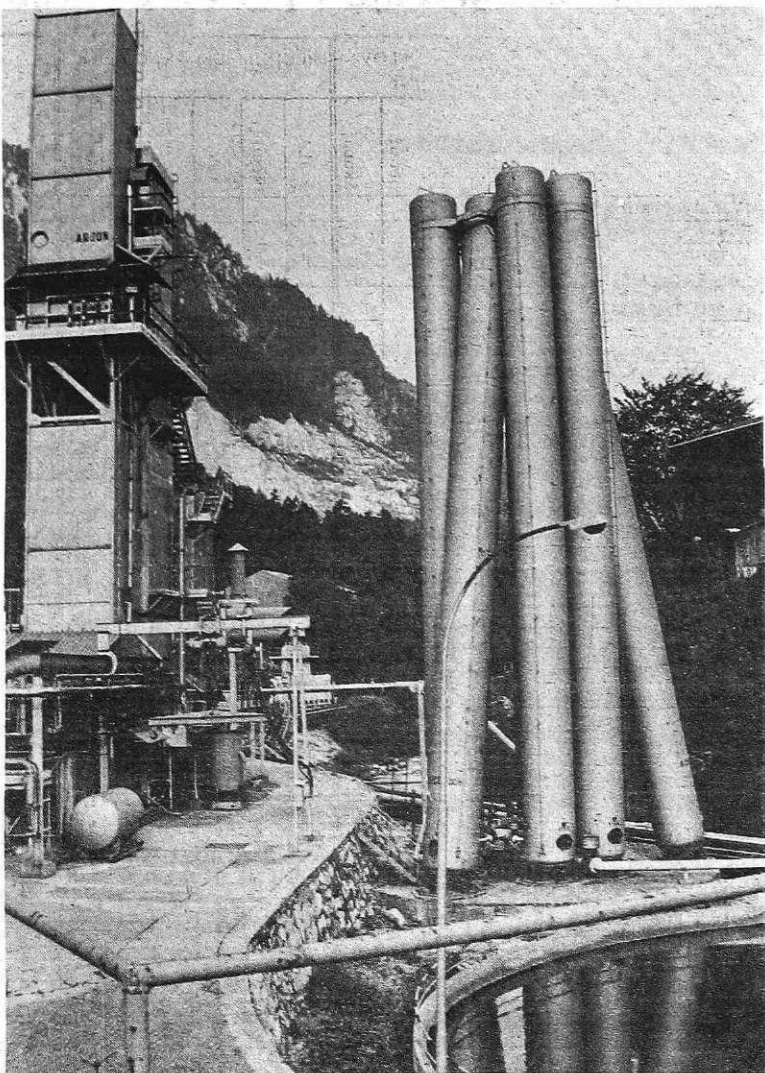
Da, čakajo naj, saj je zvezni izvršni svet tudi stanovanjska sredstva začasno ukinil. Od 1. julija dalje ne zbiramo več stanovanjskih sredstev tekoče, ob koncu leta pa bomo videli, če bo za stanovanja kaj ostalo. Pa kaj bi to, bo že kako.

Važno je, da bodo vnuki lahko podedovali tudi družbena stanovanja in da bomo še dajali družbeno pomoč pri plačevanju stanarine.

Božo Pančur

Obvestilo

Delavce Železarne obveščamo, da bo mala prodaja zaradi dopustov od 1. do 21. avgusta zaprta.

Kisikarna Sava (foto I. Kučina)

Na podlagi zakona o volitvah in odpoklicu organov upravljanja in imenovanju poslovnih organov v OZD (Ur. l. SRS 23/77) ter določil Statuta delovne skupnosti skupnih služb DO Železarne Jesenice so delavski sveti DS Finance, DS KSI in DS E-TKR-N na skupni seji 15. julija

RAZPISALI

VOLITVE ČLANOV DELAVSKEGA SVETA DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB

Volitve bodo v PONEDELJEK, 31. avgusta, od 5. do 17. ure v vseh delih (sektorjih) delovnih skupnosti Finance, KSI in E-TKR-N, ki sestavljajo novo delovno skupnost skupnih služb.

Glasovanje za člane delavskega sveta bo izvedeno z eno glasovnico, vodile pa ga bodo za to pristojne volilne komisije!

VOLILNA KOMISIJA ŽELEZARNE

Novosti iz tovarniških glasil

Štorski železar

Predvidena ustavev proizvodnje surovega železa

Delavski svet Železarne Štore je na začetku junija sprejel sklep, da se prouči možnost za ustavev proizvodnje surovega železa na plavžu.

Osnovni vzrok za ustavev plavža je ekonomski vidik poslovanja, poleg tega pa so problem tudi tehnične zmogljivosti agregatov. Od ekonomskih vzrokov gre predvsem za problem trženja in cen proizvodov. Zaradi različnih vzrokov se je poraba grodlja v naši državi zmanjšala na 25 odstotkov letne zmogljivosti plavža oziroma na dvanajst tisoč ton. Kar se tiče energije, plavž porabi 40 odstotkov energije Železarne Štore, kar je 32.000 kWh. Zaradi enakomernega odvzema je plavž zelo ugodno vplival na strukturo porabe energije, vendar zaradi rasti cen-električne in ostale energije proizvodnja ne more biti rentabilna.

Plavž v štorski železarni je bil zgrajen pred več kot tridesetimi leti. V preteklosti so strokovnjaki in delavci pri plavžu dosegli ugodne rezultate pri izboljšanju proizvodnje in zmanjšanju porabe energije na enoto proizvoda. V jugoslovanskem merilu je bil to plavž, ki je dolga leta najbolje delal, kar dokazuje tudi visoka kvaliteta štorskega grodlja. Vendar bodo v Štoreh plavž ustavili, ker današnji čas ne omogoča takšne proizvodnje. Cena energije ter oskrba z ostalimi surovinami za plavž postale predrage, tako da kljub značilni fleksibilnosti plavža tega ni mogoče prenesti. V okviru nadomestne proizvodnje bodo hla plavža namečili za druge vzporedne dejavnosti železarne in za razširitev Livarne 1.

V temeljni organizaciji Plavž je zaposlenih 112 delavcev, na to proizvodno pa je vezanih še 159 delavcev iz drugih temeljnih organizacij in delovne skupnosti, zato se bo pojavil precejšen višek delavcev, ki jih bo potrebno preusmeriti na druga dela. Tudi v Železarni Štore prihaja obdobje, ko je treba agresivno nastopiti za preusmerjanje proizvodnega programa, katerega cilj je zagotovljanje socialne varnosti štorskih železarjev in prihodnjih generacij.

(Štorski železar, julij 1987)

Poslovanje Železarne v prvem polletju

(Nadaljevanje s 1. strani)

Dolgoročno je edini kvaliteten, pa tudi realno možni vir za saniranje ekonomskega položaja Železarne doseženi družbeni proizvod, opredeljen kot razlika med ustvarjenim celotnim prihodkom, materialnimi stroški in spremembami v zalogah. S finančnega stališča pomeni to stalno doseganje obsega proizvodnje, ki s prilivi od prodanega blaga omogoča plačevanje obveznosti do dobaviteljev (za tekočo in razširjeno reprodukcijo), končne potrošnje (osebni dohodki in skupna poraba) zakon- skih in pogodbenih obveznosti, z razliko pa stalno zmanjševati obseg najetih posojil.

Pretežni del zastavljenega cilja bi uresničili že v tem obdobju, če bi dosegli načrtovane višine mesečne realizacije ob hkratnem relativnem zniževanju stroškov proizvodnje. Oskrba z repromaterialom ter možnosti prodaje na domačem in tujem tržišču so to omogočale.

II. PROIZVODNI REZULTATI

V gospodarskem načrtu smo predvideli, da bomo v prvi polovici leta 1987 proizvedli 674.839 ton skupne proizvodnje, kar nam je uspelo uresničiti 96,4 %. Načrt blagovne proizvodnje (skupaj s storitvami prevajanja) smo dosegli 97,5 %. Proizvedli smo 175.438 ton gotovih proizvodov za prodajo in lastno porabo ter opravili 5.586 ton storitev prevajanja.

Načrtovanih količin proizvodnje nismo dosegli zaradi vzrokov, kot so: zastoji na proizvodnih napravah, pomanjkanje delavcev, občasno pomanjkanje in neustrezna kvaliteta vložka ter pomanjkanje rezervnih delov, zahtevnejši kvaliteten in dimenzijski asortiment proizvodnje, kasnitve testne proizvodnje Jeklarne 2 in predčasna ustavitve plavža 2 ter težave pri proizvodnji nove kalilne peči.

Produktivnost, izražena s količino proizvodnje na zaposlenega na mesec, je bila pri skupni proizvodnji slabša za 1 %, pri blagovni pa za 6,1 % glede na doseženo produktivnost v prvem polletju 1986. Največji padec produktivnosti beležimo v obratih Valjarna debele pločevine (za 22,5 %), Vratni podboji (za 21,2 %), Valjarna žice in profilov (za 9,4 %), Livarna (za 9,2 %), Elektrode (za 5,2 %), Valjarna bluming štekel (za 1,7 %) in Hladna valjarna Bela (za 1,5 %).

III. POSLOVNI REZULTAT

Po gospodarskem načrtu naj bi v prvem polletju 1987 ustvarili 134.869 milijonov dinarjev celotnega prihodka, in sicer s prodajo 177.240 ton na-

sih osnovnih proizvodov, s prodajo stranskih proizvodov, opravljanjem storitev prevajanja ter interno realizacijo.

Načrtovano prodajo proizvodov osnovne dejavnosti smo uresnili 78 %, za kar smo iztržili 79.510 milijonov dinarjev. Struktura prodanih proizvodov je bila za 5,5 % slabša od načrtovane, glede na enako obdobje 1986 pa boljša za 2,5 %. Ostali prihodki so bili 28.511 milijonov dinarjev. Med njimi ni več prihodkov od obresti, obračunanih po obrestni meri do stopnje inflacije, ker po novem obračunskem sistemu predstavljajo revalorizacijske prihodke. Nižje do- sežene cene na tujem trgu v primerjavi z domačimi prodajnimi cenami so realizacijo znižale za 6.496 milijonov dinarjev.

Celotni prihodek, dosežen v prvem polletju letos, je torej bil 108.021 milijonov dinarjev, kar je 19,9 % manj od načrtovanega. Na takšno zaostajanje je poleg nedoseganja načrtovane proizvodnje in nedoseganja načrtovane strukture prodanih proizvo- dov vplivala tudi počasnejša rast prodajnih cen izdelkov črne meta- lurgije glede na gibanje cen vhodnih materialov in slaba plačilna sposob- nost naših kupcev.

Temeljne organizacije so zaloge nedokončane proizvodnje, polizdelkov in končnih izdelkov po stanju 30. junija glede na stanje 1. januar 1987 količinsko povečale za 9.721 ton, vrednost zalog po stalnih cenah pa se je povečala za 3.098 milijonov dinarjev (za 13 %). Poleg tega povečuje vrednost zalog tudi odprema v zad- nih dneh obračunskega obdobja, t. i. blago na poti, ki v bilanci uspeha 30. junija 1987 povečuje vrednost za- log za 719 milijonov dinarjev.

Stroški poslovanja so bili 103.728 milijonov dinarjev, kar je 65,9 % več kot v enakem obdobju lani. V struk- turi doseženega obsega poslovanja predstavljajo stroški poslovanja 85 %, delež materialnih stroškov v ome- njenih stroških je 80 %. Materialni stroški so se glede na enako lansko obdobje povečali za 64,4 % in so bili 82.656 milijonov dinarjev. Obvezna revalorizacija porabljenih zalog su- rovin in materiala, ki jo predpisuje novi obračunski sistem, predstavlja 9 % vrednosti materialnih stroškov.

Obračunana amortizacija predsta- vlja 11 % vseh stroškov poslovanja in je bila 11.393 milijonov dinarjev. Od tega predstavlja revalorizacija obračunane amortizacije 2.250 milio- nov dinarjev oziroma 20 % obraču- nane amortizacije.

Po novem obračunskem sistemu celotnega prihodka ne bremenijo več obresti kot strošek, saj se del obresti (realni del) pokriva iz dohod- ka, revalorizacijski del pa predsta- vlja t. i. revalorizacijske odhodke. Med drugimi stroški poslovanja ni več negativnih tečajnih razlik, ki na- stanejo s preračunom tujih posojil za obratna sredstva, ker se uvrščajo med revalorizacijske odhodke.

Zaradi že omenjenih sprememb v obračunskem sistemu pa dohodek, ki smo ga v prvem polletju 1987 ustvarili v višini 17.911 milijonov di- narjev, vsebinsko ni primerljiv z lan- skoletnim ter z načrtovanim.

Iz dohodka smo pokrili obvezno- sti, ki so bile 11.271 milijonov dinar- jev, kar predstavlja 63 % ustvarjene- ga dohodka. Temeljne organizacije, ki so imele negativni poslovni rezul- tat, so iz dohodka pokrile le obvezno- sti, ki so bile plačane do konca obra- čunskega obdobja in s tem časovno prenesle 827 milijonov dinarjev ob- veznosti v naslednje obračunsko ob- dobjje. S prihranki od inovacij in ra- cionalizacij so naši delavci ustvarili 926 milijonov dinarjev ali 5 % ustvar- jenega dohodka.

Čisti dohodek je bil 6.640 milio- nov dinarjev. Za osebne dohodke smo namenili 10.600 milijonov dinar- jev, kar je 107 % več kot v enakem lanskem obdobju.

Temeljne organizacije, ki so poslo- vane pozitivno, so na sklade začasno razporedile 204 milijone dinarjev. Stanovanjski prispevek, oblikovan na osnovi bruto osebnega dohodka, je bil 214 milijonov dinarjev.

Končni rezultat poslovanja je iz- guba v višini 4.378 milijonov dinar- jev, konsolidirana izguba pa 4.173 milijonov dinarjev.

Temelje organizacije, ki imajo iz- gubo, so Talilnice, Ploščati program in Okrogli program.

IV. VPLIV NOVEGA OBRAČUN- SKEGA SISTEMA NA POSLOVNI REZULTAT

1. Novi obračunski sistem, ki teži k realnejšemu prikazovanju poslo- vnih rezultatov, izboljšanju reproduk- cijske sposobnosti oziroma ohranja- nju realnega premoženja gospodar- stva, je močno vplival tudi na dose- žene poslovne rezultate Železarne ter na stanje njenih sredstev in vi- rov sredstev.

2. Revalorizacijski učinki, ki se odražajo v obračunu revalorizacij- skih prihodkov in odhodkov, pome- nijo povežavo med bilanco uspeha in bilanco stanja.

3. Revalorizacijski prihodki so se oblikovali na osnovi revalorizacije osnovnih sredstev, zalog, združenih sredstev in danih avansov ter obra- čunanih obresti do stopnje inflacije. Revalorizacija osnovnih sredstev je bila 43.518 milijonov dinarjev in je povečevala tudi sedanjo vrednost os- novnih sredstev; revalorizacija stan- ja zalog, surovin in materiala, ne- dokončane proizvodnje, polizdelkov in končnih izdelkov pa je bila 7.551 milijonov dinarjev in je vplivala tudi na višjo vrednost zalog. Prihodki iz naslova revalorizacije združenih sredstev so bili 3.406 milijonov di- narjev, prihodki iz naslova obraču- nanih revalorizacijskih obresti 2.823 milijonov dinarjev, prihodki od da- nih avansov pa 34 milijonov dinar- jev.

4. Revalorizacijske odhodke pred- stavljajo, poleg že omenjenih revalo- rizacijskih obresti in negativnih te- čajih razlik, tudi revalorizacija zdu- ženih sredstev in tujih posojil, ki je bila 6.944 milijonov dinarjev in je hkrati vplivala na višjo vrednost vi- rov teh sredstev.

5. Skupaj so bili revalorizacijski prihodki 73.912 milijonov dinarjev, revalorizacijski odhodki pa 19.636 milijonov dinarjev.

6. Iz presežkov revalorizacijskih prihodkov v vrednosti 54.176 milio- nov dinarjev smo uspeli zagotoviti obvezno revalorizacijo trajnih virov lastnih poslovnih sredstev v vredno- sti 32.527 milijonov dinarjev, dodat- no povečati lastne virov sredstev ter kriti izgubo v vrednosti 4.378 milio- nov dinarjev.

7. Ocenjujemo, da so spremembe v obračunskem sistemu vplivale preko revalorizacije stroškov na poslabša- nje tekočega poslovnega rezultata, preko revalorizacije osnovnih sred- stev in materialnih naložb pa na več kot realno povečanje premoženja.

8. Z internimi ukrepi si moramo prizadevati, da bomo dosegli načrto- vane cilje ob čim nižjih stroških ter da bomo z zalogami bolje gospodarili ter s tem prispevali k boljšim po- slovnim rezultatom.

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 10. DO 16. AVGUSTA

10. avgusta, Jože KOBENTAR, kadrovski sektor, Jesenice, Hrušica 19.
11. avgusta, Janez KOMEL, marketing, Jesenice, Janševa 6, ☎ 81-026.
12. avgusta, Albina TUŠAR, poslovodni odbor, Blejska Dobrava 16 b, ☎ 84-403.
13. avgusta, Anton KELVIŠAR, Žičarna, Jesenice, Cesta na Golico 16, ☎ 82-475.
14. avgusta, Valentin MARKEŽ, Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4 a, ☎ 83-345.
15. avgusta, Jože KRAMAR, Energetika, Mojstrana, Dovje 112, ☎ 89-129.
16. avgusta, Srečo MEŽNAR, Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107 a, ☎ 89-040.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja de- žurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovodnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 10. 8.	Sašo Dolžan	Anton Burja
Torek — 11. 8.	Stane Mencinger	Marjan Pintar
Sreda — 12. 8.	Zdenko Cund	Bojan Finc
Četrtek — 13. 8.	Marjan Erman	Franc Arnež
Petek — 14. 8.	Mitja Kersnik	Klavdij Mlekuž
Sobota — 15. 8.	Miroslav Zupan	Marko Sušnik
Nedelja — 16. 8.	Branko Gerčar	Alojz Mesojedec

Služba obratne ambulante

Od 10. do 15. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik Tili.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.
V soboto, 15. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražičar in II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

POPOLDNE je zobna ambulanta zaradi letnih dopustov zaprta.
V soboto, 15. avgusta, je zobna ambulanta zaradi letnega dopusta zaprta. V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. do 10.30, popoldan od 12. do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

8. in 9. avgusta, Rifet JAŠAREVIČ, Jesenice, Kurirska 1 a, ☎ doma 83-831, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure jutraj pa je dežurni dosegljiv na do- mu.

Kadrovsko gibanje v prvem polletju

	SKLENILI DELOV. RAZMERJE				PREKINILI DELOV. RAZMER.						Povprečje v I. polletju 1987
	iz JLA	stipend.	ostali	Skupaj	v JLA	discipl.	po skl.	ODR	upokojeni	umrli	Skupaj
Vodstvo Talilnic											1
Plavž								3	5		8
Jeklarne	3		11	14	4	5	17	9			35
Livarna	4			4	2	1	4			1	8
TOZD TALILNICE	7		11	18	6	6	24	14	1	51	939
Vodstvo Ploščati prog.											2
Valj. blum. štekel	5		9	14	2	4	2	9			17
Valj. debele pločevine	4		12	16	3	3	6	8			20
Hl. valj. Bela	11		6	17	6	1	7	1			15
Hl. valj. Jesenice	5		5	10		1	2	3			6
Profilarna	1		4	5			3	1			4
Vratni podboji	1		2	3							44
TOZD PLOŠČ. PROG.	27		38	65	11	9	20	22		62	1125
Vodstvo Okrog. prog.											2
Valjarna žice	2		6	8	4	7		1			12
Žičarna	5		7	12	5	5	2	4			16
Jeklovlek	9		6	15	2		3	4			9
Elektrode	4		11	15		2	3	7	2		14
Željalna			3	3	1	1	1	1			4
TOZD OKROGLI PROG.	20		33	53	12	15	9	17	2	55	875
Vodstvo Tehnič. dej.											2
Strojne delavnice	8		7	15	9		7	8			24
Remontne delav.	10		2	12	2	2	9	8			21
Vzdrževanje	13		13	26	6	1	9	8	1		25
Energetika	2		6	8	1		1	8	1		11
Transport	6		14	20	4	7	5	5	4		25
TOZD TEHNIČNE DEJ.	39		42	81	22	10	31	37	6	106	1939
TOZD KOMERCIALA							4	6	1	11	159
F R S							4	1			5
K S I			40	40			7	11			18
Pripravniki-S, V, VS š.	1	3	2	6			2				2
E T N	1		3	4	1		4	9			14
D S S S	2	3	45	50	1		17	21			39
TOZD DRUŽB. STAND.	1		8	9			1	4			5
ŽELEZARNA	96	3	177	276	52	41	109	117	10	329	6211

Mulne (foto: I. Kučina)

Odbora za gospodarstvo

TOZD Talilnice

Odbor za gospodarstvo v TOZD Talilnice se je na 5. redni seji 16. julija seznanil s trenutno situacijo v Železarni, grobo oceno poslovanja Železarnice in nato še z rezultati ukrepov za izboljšanje stanja v TOZD Talilnice. Ugotovil je, da je potrebno dosledno in tekoče analizirati, kako se izvaja program ukrepov v TOZD Talilnice ter da je treba analizo stanja izpolniti in vzrokovi, skupaj s predlogi, posredovati preko koordinacije procesa vsem temeljnim organizacijam. Direktorja TOZD je zadovoljil, naj intervenira glede realizacije že dogovorjenih nalog (postavitve stiskalnice za kolobarje v HVB, razreševanje problematike vračanja sortiranega jeklenega odpadka).

Odbor je potrdil tudi operativni načrt za julij. V obratu plavž je operativni načrt enak družbenemu (7200 ton). V obratu Jeklarna 1 je na Siemens-Martinovih pečeh družbeni načrt s 6200 ton povznan na 10.200 ton (podaljšanje obratovanja z dvema pečema do približno 25. julija), na elektropeči pa znižan s 15.850 ton na 14.100 ton zaradi glavnega remonta elektropeči. Družbeni načrt 6000 ton je znižan tudi na kontilivu (na 5000 ton) zaradi zadostne zaloge gredic. V Jeklarni 1 naj bi tako v mesecu juliju vliili 24.300 ton jekla, v Jeklarni 2, kjer je operativni načrt enak družbenemu, pa 12.000 ton. Tudi v obratu Livarna je operativni načrt enak družbenemu (160 ton). Odbor je sprejel tudi sklep, da se ob ustavitvi 1 SM peči praznoredi dva delavca v obrat Livarna (reševanje problematike žarenja na žarilni peči).

Odbor je delavskemu svetu TOZD Talilnice predlagal, naj se delavcem Branku Juchu in Dragu Bohincu za prizadevano delo na vzdrževanju kontiliva v Jeklarni 2 prizna nagrada v višini 10.000 din, delavcem Jerneju Kocijančiču in Martinu Mlakarju, ki sta zmagala na republiškem prvenstvu kovinarju, pa po 30.000 din.

Društvu TVD Partizan Blejska Dobrava je odbor podaril kamion odpadnega dolomitnega peska in kami-

on granulirane žlindre, ugodno pa je rešil tudi prošnjo Godbe na pihala Gorje. Zanj bodo v TOZD Talilnice vili 15 plaket, ki bodo podeljene na proslavi ob 80-letnici godbe.

TOZD Ploščati program

Odbor za gospodarstvo v TOZD Ploščati program je na 6. seji 17. julija ob pregledovanju sklepov prejšnje seje ugotovil, da v TOZD niso bili sprejeti nobeni konkretni predlogi oziroma noben program za izboljšanje stanja. Nov sklep, ki ga je ob tej priložnosti sprejel, se glasi: »Glede na kritično situacijo v TOZD Ploščati program odbor zadoljuje vodstvo TOZD, da skupaj z obratovodji takoj pristopi k programu dela za izboljšanje stanja, v smislu poročila, s kakšnimi problemi se srečujejo in programom dela za odpravljanje nepravilnosti na področju proizvodne problematike, tehnološke problematike, planiranja, pomanjkanja naročil, organizacijskih problemov, vzdrževalnih in kadrovskih problemov.«

Seznanil se je tudi z rezultati izpolnjevanja operativnega programa za junij, ko razen obratov Hladna valjarna Bela, Profilarna in Vratni podboji noben obrat v TOZD ni dosegel načrtovane proizvodnje ter realizacije in strukture cen. Dokaj dobro so bili izpolnjeni le predvideni programi količin za izvoz.

Glede na predvidevanja tudi programa za julij po oceni odbora ne bo mogoče realizirati v vseh obratih (razen v Hladni valjarni in Vratni podboji noben obrat v TOZD ni dosegel načrtovane proizvodnje ter realizacije in strukture cen. Dokaj dobro so bili izpolnjeni le predvideni programi količin za izvoz).

Odbor je ugodno rešil tudi več prošenj organizacijam in društvu, ki so prosila za materialno pomoč. Zvezi borcev Javornik je podaril tri nerja-

vne plošče iz HVB (0,5 x 1000 x 2000), štiri kose Č 0361 iz Valjarne bluming štel (4 x 1000 x 2000), 50 kilogramov profilov in dva vratna podboja, Gasilskemu društvu Žužemberk in Smokuč po en vratni podboj; Medobčinski organizaciji slepih in slabovidnih tri nerjavne plošče (0,5 x 1000 x 2000), 100 kilogramov profilov, 50 kljuk za žlebove in dva vratna podboja, krajevni skupnosti Zasip 50 kilogramov profilov, vratni podboj, 50 kljuk za žlebove, 100 kilogramov hladno valjane pločevine iz HVJ in nerjavno ploščo 0,5 x 1000 x 2000 iz HVB, TVD Partizan Blejska Dobrava pa dve nerjavni plošči 0,5 x 1000 x 2000 iz HVB, dva kosa Č 0361 (4 x 1000 x 2000) iz Valjarne bluming štel, vratni podboj in 100 kilogramov profilov.

Obravnaval je tudi prošnjo Branka Krivca, ki je želel skupaj z Železarno izdelati ograjo med njegovo parcelo in Železarno. Odbor je menil, da ograja sama ne bi preprečila izhodov delavcev, zato je sklenil, naj obratovodstvo Hladne valjarne Jesenice in Žičarne skupaj s sektorjem novogradenj reši problem na najbolj ugoden način.

Vodstvo TOZD je odbor zadolžil, naj do prihodnje seje pripravi predlog — glede na finančno stanje Železarnice — v kakšni višini naj bi se prošnje društev in organizacij obravnavale v prihodnje.

CSI-BL

Železarski globus

Brazilijsa

Do nedavnega je največji uvoznik grodlja — LR Kitajska — največ grodlja uvozila iz Brazilijske, letno kar 1 — 1,2 mio ton. Sedaj se izvoz brazilskih železarskih družb v to državo zmanjšuje. Cena brazilskega grodlja je višja, kot jo ponujajo druge proizvajalke, predvsem Sovjetska zveza, Turčija, Alžirija, Iran in Pakistan. Zato bo letos LR Kitajska grodlj uvozila predvsem iz teh držav in bistveno manj iz Brazilijske. Tudi na drugih tržiščih brazilske železarske družbe zaradi cene vedno bolj izgubljajo kupce grodlja.

log po reorganizaciji, kajti do njih prihajajo različne informacije. Zanima jih tudi, kakšne bodo, oziroma ali obstaja možnost kadrovskih sprememb na oddelku HIP in v kakšni obliki naj bi se izvedle. SDS delavnica elektrostrojev poudarja težke delovne pogoje. Delavnica je neustrezna, prostori so premajhni. Zaradi tritonskega žerjava v delavnici ni mogoče popravljati večjih motorjev. Okvare na motorjih so vedno težje (mehanike in elektro), primanjkuje jim tudi izolacijskega materiala. Na sestanku SDS vodstvo gradbenoremontnih delavnic je ena izmed delavk vprašala, kdaj bo dobila odgovor na osebno pritožbo v zvezi z novim vrednotenjem del in nalog. SDS RTA 3 in 4 sta dve izmed tistih skupin, ki nista prejeli gradiva za sestanek (pravilnik o postopku in načinu oblikovanja cen izdelkov in storitev), zato o tem nista mogli razpravljati, vendar menita, da pravilnik lahko vskladajo strokovne službe. Nezadovoljni sta tudi s kvaliteto čaja v delilnici na Javorniku. SDS RTA 5 zahteva, da v primeru, da vodstvo (vodja oddelka, obrata, TOZD) ne odobri naročila rezervnih delov, to vsak od podpisnikov s svojim podpisom potrdi. Događa se, pravijo, da se naročila vračajo, ni pa znano, kdo jih je zavrnil.

Iz OBRATA VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, vzdrževanje plavž, vzdrževanje jeklarn 1 in 2 (v Jeklarni I), vzdrževanje Jeklarn II, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela 1,2,3,4 in 5 ter vzdrževanje Hladne valjarne Bela 1 in 2. Člani SDS vzdrževanje plavž so bili obveščeni (15.6.), da bo v juliju večkrat ustavljena aglomeracija zaradi del na plinovodu (zemeljski plin) in da bodo izvajali večdnevne remonte (od 3. do 7.7., od 9. do 13.7., od 24. do 26.7. ter od 4. do 6.8.). Dela naj bi bila opravljena na DL stroju, transportnih trakovih, hladilnih linij, vetrilnih in ventilatorjih, čistilnih napravah. Obveščeni so bili, da dopustov v tem času ni ter da naj bodo prosti dnevi korišćeni pred in po teh rokih. SDS vzdrževanje Jeklarn II opozarja (23.6.) na pomanjkanje dežurnih za peč (ključavničarji). Za čas dopustov (julij in avgust) je predlagala uvedbo dežurstva na domu. SDS vzdrževanje HVŽ 1 in 2 ugotavlja, da se obseg dela veča iz dneva v dan, ob dejstvu, da normativ ključavničarjev ni zaseden (manjkata dva ključavničarja). Vodstvo poziva, da priskrbi manjkajoče delavce. Manjka tudi ustreznih rezervnih delov, predvsem črpalk za lužilnico. Dodajajo, da so črpalke že tako iztrošene, da improvizacije niso več možne. SDS vzdrževanje Javornik vprašuje, kakšne (konkretno) mezoorganizacijske spremembe se predvidevajo. Opozarjajo tudi, da je v kopalnici še vedno prepih. V zvezi z uresničevanjem sklepov prejšnjega sestanka pripominjajo, da se pospeši delo na izgradnji kolesarnice za obrate na Javorniku. SDS vzdrževanje Bela 1 ugotavlja, da sklepi prejšnje seje še vedno niso uresničeni. Opozarja na vrsto nakopičenih problemov: prehodi v obratih so zatrpani, ventilacija v obeh strojničah je problematična, določiti je treba delavca za čišćenje delavnice. Obratovodstvu Valjarne bluming — štelko so predlagali, da nabavi polkamion za prevoz rezervnih delov in motorjev. Vprašuje tudi, zakaj skladišče olj in maziv ne dela neprekinjeno, saj hranjenje olja, bencina in maziv po omarah ni dovoljeno. Na vprašanje, kaj je s pralno napravo in napravo za snemanje večjih strojnih delov, zahteva odgovor. Enega izmed sodelavcev so predlagali za napredovanje na delovno mesto ključavničar — specialist. Člani SDS vzdrževanje Bela 4 so razpravljali o korišćenju dopusta v poletnih mesecih. Električarji so na istem sestanku opozorili na ureditev ventilacije v strojničah bluminga in štelka. SDS vzdrževanje Bela 5 ugotavlja, da so sklepi prejšnjega sestanka delno realizirani, enega izmed delavcev pa je zanimalo, »zakaj so invalidom vzeli dopust« in »zakaj morajo zdravniki plačati participacijo«. Čla-

Neupravičeni očitki na račun vzdrževalcev

Spet je rubrika Pregled sestankov SDS, objavljena v 30. številki Železarnice, vzrok za to, da se oglašam. Med drugim sem namreč prebral tudi zapis SDS Hladna valjarna Jesenice, kjer navajajo, da so plan v mesecu maju dosegli z velikimi napori in predvsem z delom na proste sobote in nedelje (nadaljevali). Da so vzroki za slabše rezultate v mesecu juniju med drugim tudi okvare na ključnih strojih. POSEBEJ OPOZARJAJO NA SLABO VZDRŽEVANJE DELOVNIH NAPRAV, KOT SO SIEMAG, VELIKI DIEMAG IN KROŽNE SKARJE.

Res je, da so za dobre rezultate za služni delavci v tem obratu, saj z nadurnim delom bistveno pripomorejo k doseganju letnega plana. Toda, ali res samo oni? Mislim, da imamo pri tem nekaj zaslug tudi vzdrževalci, le da nam tega nihče ne priznava. Mi smo krivi le za neuspeh in za slabe proizvodne rezultate! Pozabili so zapisati, da dobi vsak delavec v tem obratu za vsako opravljeno nadurno dnino še posebno nagrado v višini 4.000 din, pri čemer so na vzdrževalce pozabili, čeprav moramo biti pri nadurnem delu v proizvodnji prisotni tudi mi.

Točna je ugotovitev, da so okvare na strojih in napravah vse bolj pogoste, vzrok za to pa ni slabo vzdrževanje, ampak predvsem njihova dotrajanost in zastarelost. Nemalokrat je vzrok za okvare tudi malomaren odnos proizvodnih delavcev do strojev, kar še posebej velja za mlajše delavce. Čeprav smo vzdrževalci v tem obratu opravili predelave in izboljšave skoraj na vseh strojih, ne moremo iz starih strojev narediti nove. Najmlajši stroj v tem obratu, Siemag, je star že trideset let, vsi ostali pa preko petdeset in več. Problem so tudi rezervni deli za te stroje, saj jih moramo največkrat izdelati sami. To bistveno podaljša čas popravila. Nemalokrat je vzrok za daljše popravilo tudi zloglasni limit 30 nadur, saj moramo skrbno paziti, da ga ne prekoračimo.

Prepričan sem, da bi z bolj prilagodljivimi rešitvami in z manj nevoščljivostjo ter boljšim nagrajevanjem vzdrževalcev v Železarni marsikateri čas remonta in popravila bistveno skrajšali. Toda od tega smo

še daleč. Kljub mačehovskemu odnosu do nas in do našega dela ga še vedno vestno opravljamo. Zavedamo se dolžnosti do proizvodnih obratov. Tako so pred nedavnim prav strojni vzdrževalci v HVŽ opravili remont na velikem Demag stroju v Hladni valjarni Jesenice. Ker dela v nedeljo do 14 ure niso mogli dokončati, so se vrnili na delo zvečer ob 22. uri. Stroj je bil v ponedeljek ob 6. uri sposoben za obratovanje.

Upoštevati moramo tudi to, da moramo vzdrževalci vsak stroj, preden začnemo z delom, tudi sami očistiti. Obrati nam za to delo ne dajejo več svojih delavcev v pomoč. Resnica je, da so stroji in naprave vedno slabše očiščeni, ali kot pravijo delavci SDS 1 Hladne valjarne Jesenice, slabo vzdrževani. Del vzdrževanja stroja je tudi redno čišćenje in pravilen odnos, kot sem že omenil. Za primer naj navedem samo nedavni remont na žičarskem stroju Vaughn 5/6-4, kjer so morali strojni vzdrževalci pred pričetkom dela stroj temeljito očistiti, zaradi česar je bil tudi čas remonta bistveno daljši. Ko bo odnos proizvodnih delavcev do strojev boljši, bo tudi naše delo lažje in predvsem bolj čisto.

Očitki in iskanje grešnega kozla (v tem primeru vzdrževalcev) ne bodo odpravili težav in skrbi ter slabih proizvodnih rezultatov. Bolj enostavno bo, če bomo bolj sodelovali med seboj in se pogovarjali. Tako bomo lažje in predvsem hitreje reševali probleme v zadovoljstvo enih in drugih. Le tako si bomo proizvodni delavci in vzdrževalci zagotovili tudi boljše osebne dohodke.

Janko Fon

Pregled sestankov SDS

Iz OBRATA JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, hladna predelava 1,2 in 3, adjustaža 2 ter brusilnica 1 in 3. SDS vodstvo obrata se pritožuje (23.6.), da odgovora v zvezi z vratariskim mestom na nasipu še vedno niso dobili, prav tako tudi ne odgovora na vprašanje, kako se rešujejo pripombe na vrednotenje del in nalog. SDS adjustaža 2 je tokrat (22.6.) zaostrila svoja že izrečena stališča in pravi: »Sedaj ne prosimo več, temveč urgiram za popravilo vhodnih vrat. Ni samo to, da smo na prepihu, ampak dež rosi tudi po gotovi robi v skladišču, ki bo začela rjaveti.« Na sestankih ostalih SDS pripomb ali vprašanj ni bilo.

Iz OBRATA ELEKTRODE smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, rezalnica 1 in 2, oplaščevalnica 1 in 2, priprava elektrodnih mas ter transport. Na sestanku SDS rezalnica 2 in oplaščevalnica 2 so se delavci pogovarjali o reklamacijah, do katerih je prišlo zaradi tehnološke nediscipline (zavijalke). Na skupnem sestanku ostalih SDS so govorili o pomanjkanju pitne vode in vode za umivanje ob koncu dneva, neurejenih sanitarijah ter o slabih dobavi vlečene EO žice iz Žičarne.

Iz OBRATA ŽEVLJARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, žebeljarna 3, zavijalnica žebeljarn in orodjarna. SDS žebeljarna 3 ugotavlja (24.6.), da bi bilo sicer zaželjeno, da se dela na proste sobote, da pa je težko dobiti delavce, ker je že čas dopustov in je proizvodnja že med tednom okrnjena.

TOZD Tehnične dejavnosti

Iz OBRATA STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS priprava dela, materialna služba, strugarna Jesenice, strugarna Javornik 1 in 2, orodjarna 1 in 2, konstrukcijska delavnica 1, strugarna valjev Javornik in Bela, ključavničarji strojev ter kovačnica — kalilnica. SDS priprava dela se še vedno srečuje s problemom pravočasnega oddajanja operacijskih listov v obratu strugarne in konstrukcijske delavnice, medtem ko se je v orodjarni stanje močno popravilo. V oddelku strugarna in konstrukcijska delavnica je zato treba poostriži kontrolo nad pravočasnim oddajanjem operacijskih listov in tako zagotoviti hitrejši pretok naročil v medfaznem delu. SDS materialna služba opozarja, da vprašanje zasteklitve še vedno ni rešeno. SDS strugarna Javornik 2 ni prejela odgovora na vprašanje s prejšnjega sestanka. Člani SDS orodjarna 1 in 2 so se dogovorili o večjem redu v zvezi z orodjem in urejenostjo oddelka. Tudi SDS konstrukcijska delavnica 1 je analizirala vse probleme, s katerimi so se ukvarjali prejšnji mesec in vprašanja v zvezi s tehnološko disciplino. O redu v delavnici in okrog nje je razpravljala tudi SDS kovačnica — kalilnica. SDS posebej pripominja, da je treba poskrbeti za pravočasno dostavo gradiva za samoupravne aktivnosti.

Iz OBRATA REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS ključavničarji, instalacija Jesenice in Bela, montaža 1 in 2, žerjavni oddelek, hidravlika in pnevmatika, elektrodelavnica, elektrožerjavni oddelek, delavnica elektrostrojev, vodstvo gradbenoremontnih delavnic, mizarji, tesarji, plastika, zidarji, GRD Javornik ter RTA 1,2,3,4 in 5. SDS hidravlika in pnevmatika ter montaža 2, ki sta se sestali skupaj, bi radi odgovore na naslednja vprašanja: Želijo, da se jim podrobno obrazloži, kaj bo oddelek HIP imel v popisu del in na-

nom SDS vzdrževanje Hladne valjarne Bela 1 in 2 je vodja podal informacijo v zvezi s sklepom prejšnje seje, ko so se odločili, da nasprotujejo združitvi področnega vzdrževanja HVB in Javornik. Delavci se z njegovim pojasnilom niso strinjali. Še vedno jih skrbi, oziroma, kot pravijo, »ne vidijo pomena združitve, če ni novih kadrov«. Pravijo, da tudi mikroorganizacija tega ne bo uredila. Opozarjajo, da je takoj treba začeti reševati ogroževanje nove delavnice. Po njihovem mnenju bo pozimi v takšnih razmerah nemogoče delati, še posebej v strugarni. V delavnici in okrog nje se kopičijo rezervni deli, ki čakajo na popravilo. Zanje bi kazalo čimprej pridobiti nek prostor, kjer bi jih lahko odlagali in kjer bi bili varni pred poškodbami. Opozarjajo tudi na nevarnost, ki jo povzročajo prehitro vozeči vilicarji na prehodu iz delavnice v halo. Predlagajo, da se na tem mestu čimprej postavi opozorilna tabla, pri zunanji steni delavnice pa tudi zaščitna ograja.

Iz OBRATA ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, energetiki 1,2,3 in 4, parne naprave 1,2,3 in 4, delavnica toplotne energije, delavnica elektroenergije, delavnica PIV energije ter PIV energija 3 in 4. Člani SDS vodstva obrata so bili obveščeni o težavnem položaju Železarnice Jesenice in ukrepih, ki se nanašajo na naročanje del, uslug in materialov. SDS želi, da odgovorni vodja naročilo, ki se odloži, vedno opremi s kratko pisno obrazložitvijo in povratno informacijo. SDS energetiki 1,2,3 in 4 ugotavljajo, da je nujno treba usposobiti kadre za vzdrževanje 35 kV kompenzacijske naprave v RTP Jeklarna. Posebej opozarjajo na padanje standarda delavcev Železarnice (v šestih mesecih so se OD »zvišali« za 5 %, inflacija pa je priznana mesečno za okrog 9 % — ali drugače: 6 x 9 = 54 %). SDS delavnica elektroenergije ugotavlja, da sklepi delavskega sveta TOZD Tehnične dejavnosti, odbora za gospodarstvo in odbora za delovna razmerja prepozno pridejo do vodij SDS (čas od seje do prejema je predolg). Vprašuje tudi, kdo in od kdaj dalje bo izvajal preventivne posege in kontrolo delovanja in stanje visokonapetostnih naprav pri sami elektropeči Demag v novi Jeklarni. Pravijo (24.6.), da »peč obratuje, vzdrževanja na VN napravah pa ni«. Na vodjo obrata Energetika so naslovili zahtevo, da bo eden od sodelavcev lahko namesto štirih ur delal polni delovni čas. Delavec tega ni mogel urediti zaradi odsotnosti pristojnega zdravnika. SDS delavnica »PIV energije na vprašanja, ki jih je postavila na prejšnjem sestanku, ni dobila nobenega odgovora.

Iz OBRATA TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata, promet + vleka 1,2,3 in 4, avtomobilski prevozi, tehtalci, elektromehanična delavnica, vozovna delavnica, lokomotivna delavnica, delavnica motornih vozil in vzdrževanje proge. SDS vodstvo obrata se pritožuje, da še ni prejela odgovora na vprašanje pod točko 1 prejšnje seje. SDS promet + vleka 2 opozarja, da je tolikšno količino gradiva za en sestanek, kot so ga morali obravnavati po programu samoupravnih aktivnosti za junij, nemogoče obravnavati, ker jim manjka časa. SDS avtomobilski prevozi je na rob ugotovitvi, da ni vode v kopalnici, predlagala, naj od 13. do 14. ure ne bi prali avtomobilov. Meni tudi, da bi kazalo opozoriti delavce prometne milice, da se na Javorniku na cesti igrajo otroci, ukrepati pa tudi za nepravilno parkirana vozila na ovinku. Opozarjajo, da v HVŽ še vedno ni prostora za nemoteno vožnjo s šleparjem.

(nadaljevanje prihodnjič)

Center za samoupravljanje in informiranje — Božidar Lakota

Preživeli smo lep oddih na morju

Od 21. do 31. julija je v Biogradu na moru letovala izmena delavcev Železarne in njihovih svojcev. Ob prihodu v jutranjih urah so vsi utrujeni komaj čakali, da so dobili svoje prostore. Bili so potrebni počitka in tako je minil prvi dan. Le najbolj željni sonca in morja ter rjave barve so se odpravili na plažo.

Že naslednji dan se je pokazala prava dopustniška atmosfera. V jutranjih urah se je rekreatorju Franciju Fonu prijavilo za solo plavanje 17 malčkov, starih od 4 do 9 let. V večernih urah so se nekateri odločili za razne aktivnosti, saj so možnosti velike. Tu je igrišče za odbojko in košarko, dve igrišči za balinanje, mizi za namizni tenis, dobro urejeno igrišče za otroke in druge možnosti sprostitve.

Ob dobri hrani, zmernih cenah pijače v bifeju in ob izobilju sonca in morja so tekli dnevi dopusta. Sedmi dan so se pričele tekmovalne igre. Rekreatorji se je za odbojko prijavilo kar pet ekip, med njimi tudi ena ženska. Čeprav je bilo tekmovalne rekreacijske, ni manjkalo zavzetosti in borbenosti. Tudi navijačev je bilo veliko in vzpodbud ter šaljivih pripomb ni manjkalo. Po končanem tekmovalnem bil vrstni red naslednji: 1. ekipa Dragan, 2. ekipa Omeje, 3. ekipa Reiner, 4. ekipa Hribar (ženske), 5. ekipa Bešič.

Ko se je končal turnir, je bila na vrsti poslastica odbojkaškega tekmovalja, tekma zakonskih parov, na eni strani možje, na drugi žene. Po preprčljivem vodstvu mož so začeli navijači dajati take pripombe, da so žene dobile elan in borbenost, zato so možje bili zaskrbljeni. Koncentracija in zagnanost sta možem popolnoma izhlapeli in tako so, na veselje vseh prisotnih, podlegli svojim zakonskim partnericam.

Popoldan naslednjega dne je bilo tekmovalje v pikadu. Tudi tu je bilo zelo zanimivo in zabavno, čeprav je bila tarča oddaljena le 5 m. Gledalci ob straneh so bili oddaljeni 5 m, za tarčami pa je bilo celo 20 m praznega prostora. Ti varnostni ukrepi so bili nujni, saj so puščice svigale na vse strani, le v tarči jih je bilo bolj malo. Končna zmagovalca sta bila pri mlajših tekmovalcih Peter Robič, ki je z dvajsetimi krogi tudi rekorder, pri starejših

pa je z enajstimi krogi zmagal Orce Josifov.

Zvečer je bilo tekmovalje v balinanju. Na igriščih, ki jih je celo popoldne skrbno pripravljala rekreator, se je zbralo enajst moških in dve ženski ekipi. V zagrizenih borbah, ki so trajale do 1. ure po polnoči, se je nežni spol spet izkazal, saj je ženska ekipa v polfinalu dala veliko dela in razmišljanja favorizirani ekipi. Seže, ko so možje ugotovili, da so ženske slabše pri dolgih metih v plot, se je tehnična premaknila na njihovo stran. Vrstni red: 1. ekipa Pintar, 2. ekipa Štros, 3. ekipa Štros (ženske).

Na teh tekmovaljih je prišlo do načela šport družiti vse, zato deveti dan zvečer na poslovnem večeru ni bilo možno najti prostora za vse. Z vseh strani so prinašali mize in stole, dokler ni bilo vse polno. Po pozdravnem govoru upravnice Sonje je rekreator razdelil nagrade za tekmovalja in priznanja in nagrade za znanje, ki so ga osvojili mali palčki v plavanju. Omeniti velja, da je od 17 junakov, ki so se prijavili, eden že drugi dan odstopil, ker je mislil, da ne bo mogel sprejeti obvez (dober zgled za nekatere funkcionarje), eden je zbolel čez par dni (verjetno ve, da tako počnejo tudi novospregjeti v Železarni), eden pa zaradi mladosti ni dal vsega od sebe (tudi ta ima v Železarni dosti dvojnikov), 14 pa jih je postalo plavalcev.

Po razglaševanju in podeljevanju je bila zabava, med katero so bile izvedene tudi nekatere zabavne točke. Aktivno se je vključil dopustnik Tušar, ki je večer popestril z nekaterimi čarovniškimi trikovi in pesmijo in verjetno je prav, če jo v celoti objavim:

POCITNIŠKI SLAVOSPEV

UVOD:

Vsi, ki celo leto smo šparali, da sem bi pripotovali, ne moremo hkrati zdaj regljati, saj se doma kot delegati vedno smo v zagati, zato ta pesem naj pove, kar veleva nam srce.

PRISPEVKI ZA MEDICINSKE APARATURE

V juliju so za medicinske aparature v jeseniški bolnici darovali: TOZD Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica — namesto cvetja na grob sestri Nadje Bergant — 15.000 din; Stanovanci Titove 82, Jesenice — prispevek namesto piknika — 50.520 din;

OOS Hladne valjarne in žičarne Železarne Jesenice — namesto venca pokojni mami sodelavca Eda Cetina — 41.000 din; OOS Žičarne Železarne Jesenice — namesto venca za pokojnega Ivana Peva — 10.000 din;

Božič Matej, Tomšičeva 54, Jesenice — namesto cvetja na grob pokojne stare mame Katarine Varl — 10.000 din; Bivši sodelavci DPO in CPSI Železarne Jesenice — namesto venca Tinkinemu očetu Janezu Erženu — 25.000 din; Gasilsko društvo Mojstrana — namesto venca za pokojnega Janeza Eržena — 40.000 din;

Integral — TOZD Potniški promet in delavnice Jesenice — namesto venca pokojni materi sodelavca Ahmeda Karagiča — 15.000 din; Društvo upokojencev Mojstrana — namesto venca za pokojnega Janeza Eržena — 40.000 din;

Člani moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice — namesto cvetja na grob Janezu Erženu — 20.000 din; Neimenovana darovalka — 200.000 din;

T. M. Masnoglav, Jesenice, Svetinova 6 — namesto cvetja na grob Matilde Thalar — 8.000 din;

Prispevek delavcev Veletrgovine Špecerije Bled za opremo — 750.000 din;

Družina Čatak, Jesenice, Viktorja Kejžarja 8 — namesto cvetja pokojni teti Ivanki Cetina — 25.000 din;

Družini Živkovič — Sušnik, Bled, Gregorčičeva 31 — v spomin na pokojno Pavlo Jarkovič z Jesenic — 25.000 din;

Družini Črv — Hmeljak, Jesenice, V. Svetina 3 — namesto cvetja na grob stricu Matiji Pretnarju — 20.000 din;

ZB NOV Dovje — Mojstrana — namesto cvetja pokojnemu članu Janezu Erženu — 5.000 din;

Skupna vsota zbrane denarja je v letošnjem letu 4.827.602 dinarjev. Delavci splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarja se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, številka 51530 - 603 - 31205, z navedbo: »namesto venca za tega in tega...«, darila in podobno.

GLAVA:

Na poti sem zaradi cest smo stiskali roke v pest; ni se dalo spat, prej človek bi si zlomil vrat, potem tri ure smo čakali, da so na novo vse postlali. Vsi že živčni smo bili, a to ne gre kar en, dva, tri. To spoznali smo šele sedaj, opravičujemo se za nazaj. Zdaj pa kar po vrsti, kakor so hiše v Trsti. Ta, ki povsod ima svoj nos, je upravnica — Sonja Kos. Drugih nima tu skrb, le da gostom vedno se smeji, a to je težko delo, saj ni vedno vse veselo. Ocena njena se glasi — dobra žena, čeprav trenutno neporočena. Ta, ki po stroju črke išče, Dragica Skvarč se piše. Ta je v tem naselju druga dama, ki je še vedno sama, če kdo hoče kdaj do nje, številko sobe naj od nje izve. Letos prvič manj kot petdeset let star je tudi glavni gospodar. On svinjarijo spravlja stran, imenuje pa se Kos Boštjan. Kraljice svoje zdaj še nima, tudi za tajnico se ne zanima, ker če bi skupaj se ujela, raja tu mogoče še bolje bi živela. Ker nova smena je prišla, kuharica Julka raje je ušla. Zdaj za nas se kuhar trudi, to je Bohinčev Rudi. Sam hodi v bife na pir, nam pa ponuja diplomatski krompir. Ženo in otroke je pustil doma, ker brez njih se kuhati da, a kuhati je treba znati, kot vrtni jezik diplomat. Diplomati med besedami veliko skrije, ki kot kuhinjski ostanki gredo v pomije, teh pa je spet Nikola vesel, da hrano za prašiče bo imel. Če več ali manj za njegov bo dom, skrbi Peter Petrovič — ekonom. Ta zdaj je spet za razno razne vice, ker družina je odšla nazaj na Jesenice. Tudi Marija Subotič je poseben tič, za majhen bon velik da prtič. Jedilni pribor vanj zavije, saj je za stalno, ne za v pomije. Izmeni prav poseben ton naj dal bi rekreator — Franci Fon. Da manj dela bi imel, je vso družino s sabo vzel, sin za plavalni naraščaj skrbi, on točke odbojkarjem deli in pravi — pravila, moja draga, so taka, da vedno eden zmaga. Sobarice pometajo, postiljajo vsak dan, upajo, da ne zama. Drugih nismo bolj spoznali, da bi jim ocenili dali. Ne, ne, na bife nismo pozabili, pri Marinku novo pijačo bomo naročili. Če spoznavni je večer hudič vzel, pa poslovnih naj bo bolj vesel, kajti v kratkem tudi vsi mi bomo garali za druge ljudi.

Tako je minilo deset dni prijetnega dopusta. Tako lepo bo tudi še naslednja leta, če bomo tudi dopustniki kaj prispevali. Zato je nujno potrebno, da upoštevamo pravila v kampu. Tako pa še vedno odnašamo hrano v hišice, parkiramo svoje avtomobile pred hišicami in se vozimo po kampu ter uničujemo še tisto malo zelenja, kar ga je. Prazne steklenice puščamo kjerkoli, da se potem razbijejo in se poskodujejo otroci.

Kljub temu, da mora biti po 23. uri v kampu mir, neprizadeto razgrajamo z mislijo, da smo pač na dopustu, ne pomislimo pa na speče otroke in starejše osebe, ki so tudi na dopustu. Teh nekaj malenkosti bomo še odpravili, pa se bomo na dopustu zmeraj imeli tako lepo, kot smo se imeli v tej izmeni, ali pa še lepše.

Boštjan Fon

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

POMEMBNOST VODE ZA ČLOVEŠKI ORGANIZEM

V vojni, ob naravnih in drugih nesrečah je preskrba z zdravno pitno vodo med najpomembnejšimi in zapletenimi nalogami. Gre za zdravo pitno vodo, ki naj jo človek uporablja vedno in povsod.

Voda je eden najpomembnejših pogojev za življenje. Človek brez nje vzdrži precej manj časa, kakor brez hrane. Je namreč osnovna sestavina človeškega telesa in če je človek izgubi več kot petnajst odstotkov telesne teže, nastopi smrt. Človeško telo lahko izgubi vodo iz različnih vzrokov:

— zaradi previsoke temperature ozračja, prehudih naporov, načina prehrane in seveda zaradi vrste bolezni.

Naslednja preglednica pove, koliko vode v mililitrih izloči človeško telo na dan:

Način izločanja	ob normalni temperaturi	ob izredno toplem vremenu	ob dolgotrajnih in težkih naporih
skozi kožo	250	250	350
skozi pljuča	350	250	650
s sečem	1400	1200	500
s potenjem	100	1400	5000
z blatom	200	200	200
Skupaj:	2400	3400	6700

Človekov organizem potrebuje dnevno najmanj 2,5 do 3 litre vode. To je fiziološki minimum. Brž ko je telo izgubi več kot običajno, jo moramo takoj nadomestiti. Toda človek potrebuje več vode, kakor pa je fiziološki minimum. Brez nje ne more tudi pri večini svojih dejavnosti in opravil v vsakdanjem življenju in pri delu. Vodo potrebujemo pri pripravi hrane, za osebno higieno, za higieno prostorov, za odpravo odpadkov in za higieno naselij.

Voda je poleg tega pomembna še kot surovina in vir energije. Dobro neoporečna pitna voda mora biti bistra, brezbarvna, brez vonja, biti mora prijetnega, značilnega okusa in temu primerno hladna. Imeti mora ustrezne kemijske lastnosti — trdota, vsebnost mineralov, ne sme vsebovati organskih snovi. Sploh pa ne sme vsebovati škodljivih klic, črevesnih parazitov in strupenih ter radioaktivnih snovi.

V Centru II se je premaknilo na bolje

Mladi so v nedeljo, 2. avgusta, pospravili prireditveni prostor v Centru II (foto B. Blenkuš)

Po številnih prireditvah, ki so bile v počastitev občinskega praznika v Centru II na Jesenicah, je bilo treba počistiti prostor in razstaviti oder.

Ob nedeljah komunalni delavci ne delajo, zato so se člani aktivna mladih samoiniciativno s pomočjo hišnika in še nekaterih članov hišnega sveta odločili pospraviti ta prireditveni prostor. Pridno so prišli za metle in lopate ter počistili vso nesnago ki je ostala od praznovanja. Za otroke in njihove starše, ki so pri tem sodelovali, je to vsekakor pohvalno ter zgledno.

Odkar je krajevna skupnost namenila prostor za dvorišče, hišnik in starši stalno skrbijo, da je prostor čist in urejen, kar zelo prispeva k polepsanju okolice in videzu urejenosti. (Tekst in foto: Branko Blenkuš)

SLAVKO TARMAN

25

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

Predsednik ZDA naj bi se javno odpovedal gradnji te bombe. Obenem pa naj bi pozval vlado SSSR, da stori isto. Če Sovjeti to ne bi storili, bi izzivali vojno.

Sovjetska ovadba raziskovalca Fuchsa Intelligence Serviceu

Raziskovalci so bili prepričani, da se bodo na ta način izognili izdelavi nove vodikove bombe. Zmaga pameti in razsodnosti je trajala samo tri mesece. Končno so zagovorniki vodikove bombe pridobili na svojo stran šefa generalnega štaba Omarja Bradleya. Ta je bil znan po preudarnih odločitvah. Tri-

najstega januarja 1950 je general Bradley odpisal pismo, v katerem je navedel, da bi bil prizadet, če bi Sovjeti izdelali bombo pred Američani. Torej zelo močan argument za start proizvodnje. Takrat se je mudila v Ameriki delegacija angleških raziskovalcev. To srečanje naj bi okrepilo izmenjavo raziskovalnih informacij. Američani so še vedno dvomili v angleške varnostne ukrepe pri čuvanju skrivnosti jedrskega orožja.

Prav tedaj se je razširila novica o aretaciji jedrskega raziskovalca Fuchsa v Angliji. Priznal je, da je sporočil Sovjetom vse jedrske skrivnosti in tehnične podrobnosti. Še istega dne je novica prispela v Washington. Manjkal je samo vzvod in to je bila afera Fuchs. Američani so imeli vzrok za štart izdelave H - bombe (vodikove). Sovjeti so hoteli s tem protidarcem preprečiti tesnejše britansko - ameriško raziskovalno sodelova-

nje. Svoj namen so dosegli, hkrati pa sami sprožili sunek, ki je v Ameriki pognal izdelavo vodikove bombe.

Fuchsev primer ovadbe s strani Sovjetov, ko jim ni mogel že dalj časa posredovati najnovejših podatkov, pa ni edini. Angleškemu Intelligence Serviceu so Sovjeti prav tako ovadili italijanskega jedrskega fizika Bruna Pontecorva. Ta je prav tako raziskoval v Angliji in je bil več let dragocen obveščevalec Moskve. Ko so tajni podatki presahnili, so Sovjeti oba svoja obveščevalca prijavili Intelligence Serviceu.

V vojni s H - bombami bomo izgubili več kot življenje...

Vodikova bomba je vzbudila strah in nasprotja širom sveta. Duhovniki, raziskovalci, politiki in novinarji so prikazovali negativne posledice takega početja. Opozarjali so, da to ni mirovni sporazum med vzhodom in zahodom. Posiljevanje najglobljih skrivnosti narave je neodpustno dejanje, sta pisala novinarja John in Steward Alsop. Nobelov nagradenec Compton je napisal v spomenici: »Američani se bodo morali sami odločiti za ali proti. To vprašanje ne bodo rešili vojaki

ali raziskovalci. Oborožitvena tekma med ZDA in SSSR je postala že histerična. Splošno uničenje bo prevzelo planet Zemlja.

Glavni vodja boja proti vodikovi bombi, raziskovalec Hans Bethe, je zapisal: »Večina strateških načrtov je danes osnovana na atomskih bombah. Ne bi želel doživeti trenutka, ko bodo to vlogo prevzele H - bombe.

Pravijo, da je bolje izgubiti življenje kot prostost. Osebo se s tem strinjam. To sploh ni vprašanje. V vojni z vodikovimi bombami bomo izgubili več kot življenje. Obenem bomo izgubili tudi svobodo. Kako naj Sovjete prepričamo o vrednosti človeškega življenja, če bomo pred njihovimi očmi pobijali milijone? V zgodovini vojne z vodikovimi bombami ne bo pisalo o idealih, za katere bi se borili, temveč o metodah, ki bi jih uporabljali. Upravičeno bi jih primerjali z Džingiskano-vimi metodami.

Bethe je bil tudi med dvanajstimi raziskovalci, ki so pisali predsedniku Trumanu: »Prosimo vlado ZDA za obljubo, da ne bomo nikoli prvi uporabili vodikovih bomb. Za razvoj vodikove bombe je le eno opravičilo — preprečiti moramo njeno uporabo.

Priznani matematik Norbert Wiener je prvi povedal svoje pomisleke proti novemu orožju. V spomenici je med drugim napisal:

Inovacijska dejavnost v preteklem mesecu

V preteklem mesecu so odbori za gospodarstvo na šestih sejah obravnavali dvanajst predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek je 252.245.800 din, zato je sedemindvajset novatorjev prejelo 2.945.745 din posebnih nadomestil.

TOZD Talilnice

Antonu Tavžlju, Jožu Novaku, Zarku Bundalu, Dragu Robiču in Jožu Poljancu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za nov način sušenja livarskih kalupov in jeder. V jeklovilarni so kalupe in jedra sušili s kurjenjem livarskega koksa v koših, ki so jih spuščali v livne jame. V določenih časovnih presledkih so morali koks dodajati, pri tem pa so vdihavali ogljikov monoksid, ki se je sproščal pri gorenju koksa. Livarji so bili pri dodajanju koksa in čiščenju pepela poleg nevarnosti zastrupitve z ogljikovim monoksidom izpostavljeni tudi prahu in vročini. Zato so avtorji spremenili način sušenja, in sicer z zemeljskim plinom. S tem so v celoti odpravljene težke in nevarne delovne pogoje, zaradi enake količine sušenja je kvaliteta osušenih jeder in kalupov boljša, zaradi boljšega izkoristka pa je tudi manjša poraba energije.

TOZD Ploščati program

Ibrahimu Tubiću je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za zmanjšanje odstotka Cl v Fe 203 pri regeneriranju izrabljene HCl v regeneraciji kislin v HVB. Pri regeneriranju izrabljene HCl nastaja kot stranski produkt železov oksid, ki ga pakirajo v vreče in ga prodajajo na tržišču. Zahteva tržišča je, da mora biti odstotek klora pod 0,25. Ker zahtevan odstotek klora dostikrat niso dosegli, so tisti del železovega oksida, ki se je približal zahtevani meji, prodajali kupcem, tisti del, ki je presegel zahtevano mejo, pa so odlagali na haldlo. Ker je bilo na tržišču veliko

povpraševanje po tej surovini, je avtor z vrsto ukrepov dosegel, da železov oksid ni presegel zahtevane meje in s tem povečal prodajo.

Bogdanu Stocca, Aleksandru Mandelju in Đuru Jelaviću je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za novo tehnologijo ogrevanja nerjavnih blokov v globinskih pečeh v Valj. bl. štel. Pri osvajanju tehnologije vročega preoblikovanja nerjavnih avstenitnih jekel v toplo valjane trake, oziroma pri ogrevanju le-teh v globinskih pečeh so nastajale velike težave, predvsem zaradi slabe plastičnosti blokov. To problematiko so skušali rešiti z odkupom licence od firme ARMCO. Kljub temu se plastičnost blokov ni izboljšala. Prijavitelji so problem reševali več let. Metalografske analize na raztrganih slabih so pokazale, da so v avstenitu prisotne prevelike količine dendritno izločenega ferita in zažganost površine. Ker ferit ni mogoče v celoti odstraniti zaradi predpisanih količin C, Mn in predvsem Ni, so avtorji izboljšave skušali zmanjšati količino ferita in mu obenem dati manj škodljivo obliko in to s posebnim načinom ogrevanja. Na podlagi ugotovitev, ki so jih dobili z laboratorijskimi raziskavami, so pričeli z novim načinom segrevanja kvalitete Acroni 11 extra. Ko so v celoti osvojili tehnologijo segrevanja jekla Acroni 11 extra, so po isti tehnologiji ogrevanja pričeli ogrevati vse ostale kvalitete nerjavnih avstenitnih jekel. S tem so se zmanjšali stroški ogrevanja avstenitnih jekel.

TOZD Okrogli program

Janezu Čuferju in Stanetu Pagonu je bilo odobreno drugo posebno na-

domestilo za predelavo magnetnih sklopki EKE 100 S in EKE 63 S v Jeklovleku. Na vlečni liniji SCHUMAG sta v obratovanju elektromagnetni sklopki EKE 100 S in 63 S. Sklopki delujeta pod posebnim težkim režimom obratovanja, ki se izkazuje v velikih zagonskih momentih zaradi spreminjanja vrtiljave pogonskega motorja, veliko število vklopov, razgreto olje itd. Zaradi pomanjkanja rezervnih sklopov iz uvoza so se odločili nabaviti domače sklopke od POBEDE Novi Sad. Domače sklopke so se hitro kvarile, zato sta avtorja izvedla predelavo teh sklopov ter s tem podaljšala uporabnost domače sklopke.

Evgenu Thalerju, Petru Gasarju, Leonu Mesariću, Ivanu Čerčiću in Sreću Kavčiču je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za predelavo stožastih zobatih koles na žebeljarskih strojih THA. V žebeljarni imajo 23 žebeljarskih strojev THA, uvoženih iz ČSSR. Vodstvo je naročilo nekaj pomembnejših rezervnih delov za te stroje, vendar kljub večkratni urgenci do uvoza rezervnih

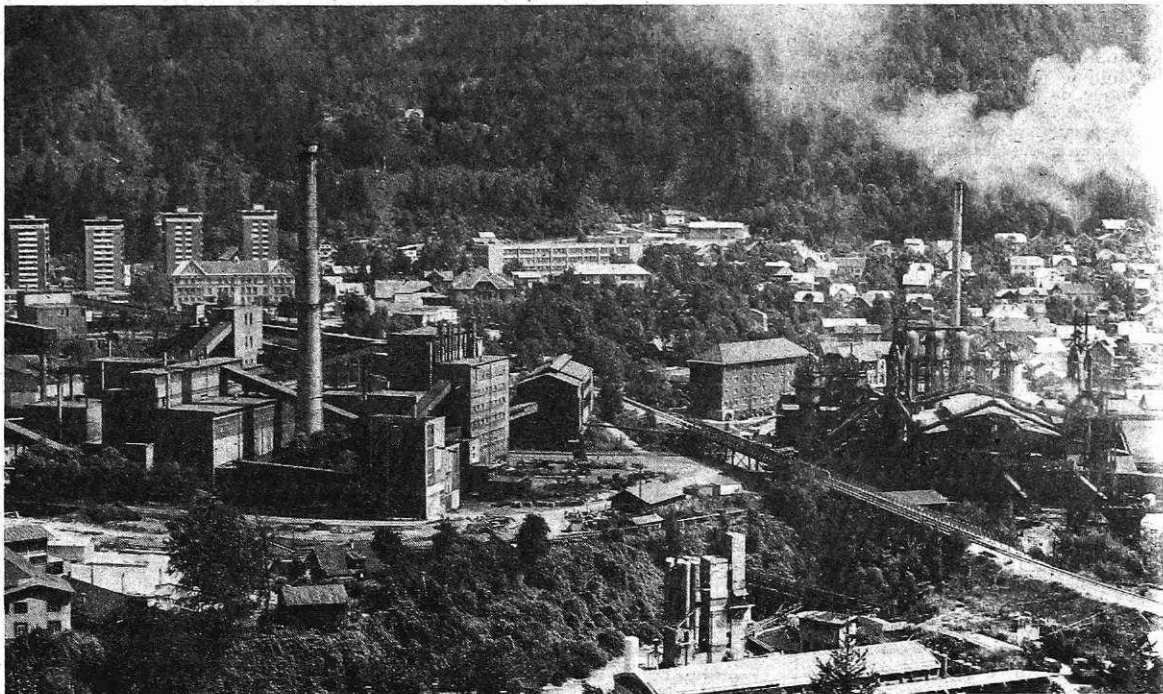
delov ni prišlo, ker je interes proizvajalca prodajati kompletne stroje, ne pa rezervne dele. Med tem je prihajalo do okvar in nastajali so zastoji. Ugotovili so, da izdelovalca v Jugoslaviji ni, zato so avtorji pristopili k izdelavi načrtov s spremenjenim ozobljenjem, kar je možno izdelati na posebnih strojih v Litostroju. Tako ni potreben uvoz, zmanjšali so se zastoji in s spremenjenim načinom izgrajevanja in vgrajevanja zobnikov skrajšali čas dela ključavničarjev.

Stanetu Sedlarju je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za izdelavo posode za nakladanje surovin s pomočjo viličarja. Proces dela v oddelku ognjevarni materiali zahteva, da vse surovine, ki se uporabljajo za mletje oziroma za izdelavo polizdelkov ali končnih izdelkov, nakladajo v za to določene kontejnerje. Ker je to težko fizično delo, je avtor naredil posebno posodo, ki se natakne na viličarja ter pripelje in strese na mesto uporabe. S tem je odpravljeno težko fizično delo in zmanjšalo se je število zaposlenih.

Ludviku Komljanu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za spremembo postavitev valjev in vodenja žice skozi valje pocinkovalne proge. Avtor je uvedel drugačen način vodenja pocinkane žice, s čimer je spremenil objemni kot pri oprijemanju žice na vodilnih valjih tako, da je pri rezanju in snemanju kolobarjev manj motenj in boljše navijanje žice. Na ta način je olajšano samo delo in izboljšana kvaliteta navijanja žice.

Ludviku Komljanu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za preureditev in razčlembno vodnega hlajenja pocinkane žice. V oddelku pocinkovalnice je bil pred cinkovo kadjo montiran hladilni sistem, ki je služil za hlajenje žice pri brisanem pocinkanju. Pri polnem pocinkanju žice je ta hladilni sistem onemogočal varno delo predvsem pri napenjanju. Avtor je izdelal posebno hladilno napravo, ki se enostavno namesti pri brisanem pocinkanju oziroma odstrani pri polnem pocinkanju. S tem se je zmanjšala možnost poškodb — zmanjšana nevarnost opeklin.

B.

RAČUNALNIŠTVO PRI NAS

mag. Neda Karba, dipl. ing.

Določanje kvalitete šarž surovega jekla z ekspertnim sistemom

Datoteka kemičnih analiz šarž surovega jekla

Bazo znanja sem torej realizirala s pomočjo datoteke kemičnih analiz šarž surovega jekla. Ko sem združila arhivsko shranjene datoteke iz let 1982, 1983, 1984 in 1985 sem dobila datoteko s skoraj 200.000 zapisi (natančno 173.265). Od tega je bilo iz leta 1982 45.663 zapisev, leta 1983 20.235, 1984 34.992 in 1985 42.803 zapise. Število zapisov za posamezna leta je odvisno od uspešnosti proizvodnje v določenem letu in je zato za vsako leto tako različno. Skupna datoteka kemičnih analiz pridržini enega zapisa 120 bytov predstavlja 20 MB. Baza znanja, katere osnova bi bila tako velika datoteka, bi bila dokaj velika in tudi preokorna, postopek kreiranja baze znanja pa bi bil precej dolgotrajen in zato nesmiseln.

V datoteki so podatki, ki so potrebni za realizacijo različnih statističnih obdelav. Dolžina stavka je 120 bytov, vsi podatki so definirani kot podatki tipa character. Stavke datoteke kemičnih analiz obsega naslednje podatke:

- števila analiznega lista
- šifra peči
- števila šarže
- indikator
- šifra kvalitete surovega jekla
- šifra namembnosti
- format
- prepihovanje
- dan izdelave šarže
- mesec izdelave šarže
- leto izdelave šarže
- vsebnost ogljika
- vsebnost silicija
- vsebnost mangana
- vsebnost fosforja
- vsebnost žvepla
- vsebnost kroma
- vsebnost bakra
- vsebnost aluminija-celotni
- vsebnost aluminija-topni
- vsebnost kositra
- vsebnost niklja
- vsebnost molibdena
- vsebnost vanadija
- vsebnost volframa
- vsebnost nioba
- vsebnost titana

vsebnost cirkonija
vsebnost dušika
vsebnost kisika
vsebnost vodik
vsebnost arzena
vsebnost bora
vsebnost svinca
oznaka
prazno

Iz opisa stavka datoteke vidimo, da so v tej datoteki zajeti podatki, ki vplivajo na lastnosti jekla. To so predvsem kemični elementi in šifra namembnosti, ki včasih vpliva na klasifikacijo šarže surovega jekla. Dolžine posameznih podatkov so za različne kemične elemente različne. Dolžina podatka je odvisna od normalne vsebnosti posameznega elementa. Tako ima na primer podatek za vsebnost ogljika ali mangana dolžino štiri byte, za vsebnost bakra ali svinca pa je ta dolžina le dva byte. Za posamezne družine jekel niso pomembni vsi kemični elementi, ki so podani v datoteki. Vrednosti elementov, ki jih za določene družine jekel ne potrebujemo, so inicializirane na vrednost nič. Za našo bazo znanja potrebujemo samo določene podatke, in sicer:

- števila šarže,
- šifra kvalitete in
- kemični elementi, ki vplivajo na klasifikacijo šarže surovega jekla in so za različne družine jekel različni.

Številka kvalitete obsega v datoteki kemičnih analiz samo tri byte. To pa zato, ker imamo za računalniško obdelavo poseben šifrant kvalitete, to je trimestna numerična šifra. Za ta korak so se v preteklosti odločili zato, ker v naši železarni poznamo dve vrsti šifriranja kvalitete:

- po JUS standardu za potrebe domačega trga in
- po DIN standardu za izvozne posle.

Med tema dvema šifracijama so razlike, določene kvalitete pa se prekrivajo. Pri tem nastane tudi ta problem, da standardi za določene kvalitete niso čisto enaki in praktično govorimo o dveh različnih kvalitetah. Zato smo se odločili za to posebno trimestno šifracijo kvalitete, ki pa se interno uporablja samo v Železarni Jesenice.

Kot sem omenila, smo se odločili, da bomo ekspertni sistem realizirali po fazah, to je po različnih družinah jekel.

Zato sem tudi kreirala štiri datoteke kemičnih analiz, ki bodo osnova gradnje lupine ekspertnega sistema in sem jih realizirala na velikem računalniku. Ta ima MVS operacijski sistem z IMS banko podatkov. Kot del sistemске programske opreme ima tudi programski produkt SORT. S pomočjo tega produkta lahko sortiramo alfanumerične podatke po različnih poljih stavka datoteke. Obenem nam omogoča vrsto operacij s podatki, ki temeljijo na sortiranju.

Datoteke kemičnih analiz, ki sem jih kreirala za uporabo pri ekspertnih sistemih, sem poimenovala po obstoječih standardih, ki veljajo v računskem centru. Prvi dve črki pomenita področje obdelave, v našem primeru ES (za ekspertni sistem), ostalo pa je oznaka za sekvenčne datoteke v okviru posameznih področij.

S pomočjo sistemskega programa SORT sem kreirala naslednje datoteke in jih poimenovala:

- ES.SPA82A — datoteka avtomatnih jekel za leto 1982
- ES.SPA83A — datoteka avtomatnih jekel za leto 1983,
- ES.SPA84A — datoteka avtomatnih jekel za leto 1984,
- ES.SPA85A — datoteka avtomatnih jekel za leto 1985,
- ES.SPA82D — datoteka dinamo jekel za leto 1982,
- ES.SPA83D — datoteka dinamo jekel za leto 1983,
- ES.SPA84D — datoteka dinamo jekel za leto 1984,
- ES.SPA85D — datoteka dinamo jekel za leto 1985,
- ES.SPA82M — datoteka mikrolegiranih jekel za leto 1982,
- ES.SPA83M — datoteka mikrolegiranih jekel za leto 1983,
- ES.SPA84M — datoteka mikrolegiranih jekel za leto 1984,
- ES.SPA85M — datoteka mikrolegiranih jekel za leto 1985,
- ES.SPA82K — datoteka konstrukcijskih jekel za leto 1982,
- ES.SPA83K — datoteka konstrukcijskih jekel za leto 1983,
- ES.SPA84K — datoteka konstrukcijskih jekel za leto 1984,
- ES.SPA85K — datoteka konstrukcijskih jekel za leto 1985,
- ES.SPA99A — skupna datoteka avtomatnih jekel,
- ES.SPA99D — skupna datoteka dinamo jekel,
- ES.SPA99M — skupna datoteka mikrolegiranih jekel,
- ES.SPA99K — skupna datoteka konstrukcijskih jekel.

Ko sem začela analizirati te sekvenčne datoteke, sem ugotovila mnoge specifičnosti, ki bi lahko motile gradnjo lupine ekspertnega sistema za posamezne družine jekel. Zato sem začela s kvaliteto in kvantitetno analizo podatkov teh datotek. Pri kvalitetni analizi mi je pomagal metalurg-ekspert, saj le on ve, kateri podatki so za uporabo pri kreiranju lupine ekspertnega sistema neprimerni. Kvantitetno analizo podatkov sem naredila z nekaterimi statističnimi metodami, rezultate pa je pregledal metalurg-ekspert in mi povedal, katere podatke je potrebno, glede na rezultate teh analiz, izločiti.

Analiza podatkov datoteke kemičnih analiz KVANTITETNA ANALIZA

Kvantitetno analizo podatkov sem izpeljala v dveh fazah. Najprej sem prešela podatke posameznih kvalitete za vse štiri družine jekel po letih. S posebnim znakom sem v datotekah označila vse tiste kvalitete, ki so se pojavile manj kot desetkrat. Tako sem ugotovila, da se določene kvalitete izdelujejo resnično zelo redko. To pa na eni strani pomeni, da je prišlo do preklasifikacij določenih kvalitete, po drugi strani pa lahko obstaja tudi kvaliteta z zelo podobnimi ali skoraj enakimi lastnostmi surovega jekla. Če je pogostost določene kvalitete v datoteki premajhna, program za avtomatsko učenje ne more dobiti potrebne informativnosti, ki je pogoj za uspešno klasifikacijo šarže surovega jekla. V okviru prvega dela kvantitetne analize sem za vse kvalitete izračunala pogostost pojavljanja v odstotkih. Prva analiziranja datotek so dala še en rezultat: obstajajo kvalitete, ki so v proizvodnem programu jeklarne resnično zelo pogoste in predstavljajo včasih kar polovico vseh primerov v določeni družini jekel.

Verzija programa za avtomatsko učenje v fazi, ko smo začeli z realizacijo te naloge, še ni mogla upoštevati tako velike količine učnih primerov. Zato sem se morala odločiti za nekakšno kvantitetno analizo. Odločila sem se za naključno izbiranje podatkov za določeno kvaliteto. Pri tem sem se trudila, da sem čim bolj ohranila informativnost podatkov. To pomeni, da je bilo zapisov določenih kvalitete v primerjavi z drugimi kvalitetaми še vedno relativno veliko, vendar razmerje med kvalitetaми ni več takšno, da je ene kvalitete 50 odstotkov, vseh ostalih pa prav tako 50 odstotkov.

Pri tem je potrebno dodati tudi to, da program za avtomatsko učenje upošteva tudi pogostost posameznih podatkov.

(nadaljevanje prihodnjice)

Ob občinskem prazniku podelili občinska priznanja in državna odlikovanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

je deloval v prodajnem oddelku Železarne Jesenice, nato kot vodja komercialne in direktor delovne organizacije Zarja, zadnja leta pa deluje kot direktor delovne organizacije Industrija plastičnih izdelkov. Poleg navedenih del in opravil je bil vsestranski tudi družbenopolitično aktiven v krajevni skupnosti in v občini. Bil je podpredsednik Skupščine občine Jesenice, osem let predsednik Športnega društva Jesenice, vseskozi pa aktivno deluje tudi v gasilskih organizacijah. Kot predsednik je od leta 1976 dalje uspešno vodil gradbeni odbor za izgradnjo vzgojno-izobraževalnih objektov s prvim in drugim občinskim samoprispevkom. Za svoje delo je prejel več nagrad in priznanj.

ANTON DEŽMAN, od leta 1965 učitelj v osnovni šoli Prežihov Voranc, po letu 1975, ko je uspešno zaključil pedagoško akademijo in filozofsko fakulteto, pa je šolski pedagog v osnovni šoli Gorenjskega odreda v Žirovnici. Nagradjenec je nameril vse svoje strokovne sposobnosti uresničevanju programa celodnevne osnovne šole v Žirovnici, ki deluje od leta 1975, razen tega pa je pomagal pri uresničevanju programa celodnevne osnovne šole v ostalih šolah v občini in na Gorenjskem. Na šoli je organiziral izredno pestro in bogato interesno dejavnost otrok in ustanovil šolsko hranilnico in šolsko trgovino, na njegovo pobudo pa je bila v šoli ustanovljena tudi prva pionirska zadruga na Gorenjskem. S pomočjo sredstev mladih združnikov so na šoli zgradili čebelnjak in začeli s čebelarstvom, kupili malo kmetijsko mehanizacijo in začeli s kmetijskim poukom, nabavili del računalniške opreme in začeli s poukom računalništva. Tudi šolski radio in ozvočenje za širše prireditve sta njegovi

spodbudi in zamisel, s čimer se je povečalo zanimanje učencev za radiotehniko. Redno ga srečujemo tudi pri organizaciji večjih kulturnih in drugih prireditev šole. Uspešno deluje na področju SLO in družbene samozasčite, kjer je organizator vsakoletnega šolskega občinskega tekmovanja in regijskega tekmovanja. Aktivno deluje še v DPM Žirovnica in v občinski zvezi DPM. Odgovorne naloge je opravljal v organih VIZ Jesenice, poleg vsega tega je že drugi mandat delegat v družbenopolitičnem zboru skupščine občine, v tem letu je tudi predsednik statutarne komisije, aktivno pa deluje tudi v občinskih družbenopolitičnih organizacijah.

FRANC ŽERJAV je kot diplomirani inženir gozdarstva zaposlen v Gozdnem gospodarstvu Bled, TOZD Jesenice. Zadnja leta je uspešno uresničeval naloge podpredsednika Skupščine občine Jesenice in predsednika zbora krajevne skupnosti skupščine občine, v krajevni skupnosti Kranjska gora pa naloge predsednika sveta krajevne skupnosti in predsednika Turističnega društva Kranjska gora. Že več let je predsednik Športnega društva Kranjska gora, sedaj pa je tudi predsednik gradbenega odbora Planinskega društva Kranjska gora, član predsedstva krajevnih konferenc SZDL in komisije za gospodarstvo in urbanistično planiranje pri svetu krajevnih skupnosti in član komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja pri skupščini občine. Tudi v organizaciji, kjer je zaposlen, je opravljal več samoupravnih funkcij, bil je tudi predsednik skupščine SIS za gozdarstvo gozdnogospodarskega območja Bled. Zasluge ima pri gradnji nove koče na Gozdu, smučarskega poligona v Podkorenu in pri organizaciji pomembnejših zimsko-sportnih prireditev, kot sta pokal Vitanc in tek treh dežel.

PREJEMNIKI DRŽAVNIH ODLIKOVANJ

Državna odlikovanja, ki jih je prejemnikom izročila podpredsednica Skupščine občine Jesenice Albina Seršen, so prejeli:

JANEZ BABIČ — medalja dela
SLAVKO DEŽMAN — medaljo zasluga za narod
JANKO KELBL — medaljo zasluga za narod
STANE HORVAT — red dela s srebrnim vencem
PAVLE DIMITROV — red zasluga za narod s srebrno zvezdo
IVAN KAVČIČ — red zasluga za narod s srebrno zvezdo
LEOPOLD ŠMID — red republike z bronastim vencem
PAVLE DOLAR — red dela z zlatim vencem
JAKOB MEDJA — red dela z zlatim vencem
JANKO BURNIK — red zasluga za narod s srebrnimi žarki
STANE KRIZNAR — red zasluga za narod s srebrnimi žarki.

Letošnje praznovanje občinskega praznika je bilo obogateno s celotenskim prireditvami, kjer so izstopale kulturne prireditve. Že v petek, 24. julija, so v razstavnem salonu Dolik s krajšim recitalom pianistke Maje Komel odprli skupinsko razstavo likovnih del članov pobratnih likovnih klubov Relik Trbovlje in Dolik Jesenice. V ponedeljek, 27. julija, sta bili v Kosovi graščini s krajšim koncertom moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice odprti razstava akvarelov slikarja Frančeta Smoleta iz Ljubljane na temo Partizanski štabi in zaledne delavnice IX. korpusa NOV na Primorskem in razstava izdelkov obrtnikov jeseniške občine. Na literarnem večeru v poslovalnici Državne založbe Slovenije je bila v torek, 28. julija, predstavljena knjiga Pesmi in šege naše dežele, ki jo je predstavila Slavica Osterman-Keržan, ilustrirala pa člana Gledališča Tone Čufar Lidija Bitežnik in Rado Mužan. S pripovedovanjem starih zgodb, iztrganih pozabi, sta v domačem narečju sodelovali še učenci osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda z mentorjem Benom Gracerm, za glasbeno spremljavo pa je na citrah poskrbela Danica Butinar.

Na prireditvenem prostoru v Centru II na Jesenicah je v sredo, 29. julija, prvič na Jesenicah s koncertom nastopila železničarska godba na pihala iz Podkloštra — Arnoldstein iz Avstrije. Na večeru glasbe in plesa v četrtek, 30. julija, je sodelovala folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela s spletom slovenskih plesov, glasbeni ansambel Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice in ansambel Rival, ki ga sestavljajo dijaki Centra. Zaradi objektivnih razlogov je ta večer izpadel le nastop slovenskega instrumentalno-vokalnega tria Rož iz avstrijske Koroške. V petek, 31. julija, je že tradicionalni predpraznični koncert izvajal pihalni orkester jeseniških železarjev, sledil pa je predpraznični večer ob glasbi. Na praznik, 1. avgusta, je bila dopoldan v kinu Železar za najmlajše občane filmska matineja, najmlajši pa so prišli na svoj račun tudi popoldan v Centru II, kjer sta se s čarovnjami za otroke predstavila člana skupine Odiseja Silvano in Endi. Sledil je koncert ansambla Pantrti iz Ljubljane, za tem pa je za ples in razvedrilo igral ansambel Gornjesavski kvintet. Od torika do sobote je bila organizirana tudi mini tržnica pod enotnimi prodajnimi prostori, ki pa je glede ponudbe nekoliko razočarala, vse dni pa je bilo dobro preskrbljeno za hrano in pijačo po predhodno dogovorjenih cenah.

V primerjavi z letom nazaj ali še dlje je bila s temi prireditvami v tem počitniškem obdobju precej popestrjena kulturna ponudba za vse starostne stopnje občanov, ki so tudi precej številčno spremljali vse prireditve, najbolj masovno pa seveda na sam praznik, dan. Marsikaj pa bo potrebno še poštoreti v Centru II, če ga bomo hoteli razviti tudi v prireditveni center, kjer bi v poletnih mesecih poleg prazničnega programa lahko ponudili še kaj.

Poleg kulturnih prireditev se je ob prazniku zvrstilo tudi več tradicionalnih športnih prireditev kot so nogometni turnir, turnir v tenisu, mednarodni balinarski turnir in tekmovalne v plavanju za pokal mesta Jesenice. Vsekakor vsestranska pa tudi kakovostna poživitev poletnih počitniških dni, ki je dala občinskemu prazniku praznično vzdušje.

Na Hrušici so praznovali

Za letošnji 35. krajevni praznik na Hrušici so pripravili še posebno pester in raznovrsten program. Tako so dostojno počastili 45-letnico ustrelitve talcev na Belem polju in spomin vseh žrtev fašističnega nasilja med NOB na Hrušici.

Za uvod v praznovanje so najprej odprli razstavo značk Janeza Palčiča, dolgoletnega prizadevnega člana DPD Svoboda Ivan Krivec Hrušica in drugih organizacij v krajevni skupnosti. Obiskovalci so si z zanimanjem ogledali 8400 značk skorajda z vsega sveta. Ob tem je treba poudariti, da je bila razstava še bolj privlačna zaradi lepe dekoracije in opremljenosti razstavnega prostora.

Osrednja proslava ob letošnjem krajevnem prazniku je bila pred domom DPD Svoboda. Zbranim je spregovorila sekretarka KK SZDL Hrušica Danica Novak. Kar lepo število krajanov je spremljalo bogat kulturni program članov godbe na pihala DPD Svoboda Veriga Lesce in okteta DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica ter recitatorje DPD Svoboda Ivan Krivec Hrušica. Delegacija SCT — TOZD Elim je odnesla venec k spomeniku talcev na Belem polju. Na proslavi je podpredsednica Skupščine občine Jesenice Albina Seršen domačinu Janezu Palčiču izročila državno odlikovanje za njegovo dolgoletno uspešno delo na številnih področjih. Proslava sta še posebno popestrila člana Alpskega letalskega centra Lesce, ki sta se s padali spustila na prireditveni prostor. Proslavljanje se je nadaljevalo na družabnem srečanju, kjer je za dobro voljo in razpoloženje skrbel Franci Brun, v okviru krajevnega praznika je lepo uspel tudi pohod na Hrušičansko planino, ki so ga organi-

zirali člani krajevnih organizacij ZB NOV. Pri pastirski koči na planini so s krajšo slovesnostjo počastili krajevni praznik in dogodke iz NOB na tem območju. Nastopili so tudi recitatorji DPD Svoboda.

Poleg tega so člani osnovne organizacije ZSMS organizirali nogometni turnir in tekmovanje v namiznem tenisu, člani skupščine in sveta krajevnih skupnosti ter družbenopolitičnih organizacij in društev so se zbrali na slavnostni seji, gasilci so izvedli sektorsko vajo, ob zaključku vsakoletnega praznovanja pa so se svojci padlih talcev in drugi krajski poklonili spomenu talcev na komemoraciji na grobišču v Begunjah.

Letošnje praznovanje na Hrušici je lepo uspelo, če odštejemo nekaj pomanjkljivosti. Največji delež pri praznovanju so prispevali člani DPD Svoboda, ki so pripravili osrednjo proslavo in tudi sicer bili povsod pripravljeni pomagati. V praznovanje pa so se premalo vključili člani ostalih organizacij, pa tudi z udeležbo na prireditvah ne moremo biti zadovoljni. Prireditve in akcije se ne udeležujejo predvsem krajsani v novem naselju na Belem polju. Organizatorji, ki se trudijo za vse pripraviti kar najbolj pester program, imajo ob tem občutek, da prebivalci na Belem polju ignorirajo celotno družbenopolitično dogajanje, kot da niso krajsani KS Hrušica.

J.R.

Hvalevredna vzpodbuda najmlajših

Odbor za ureditev Spominskega parka na Plavžu skuša čimprej postaviti obeležje narodnim herojem in revolucionarjem, za kar se je odločil že marca 1986. Začetna zbrana sredstva in prispevek Železarne Jesenice, ki je krila stroške za pripravo in vlitje kipov narodnih herojev v bron, ter zagotovilo gradbenega podjetja SGP Gradbincev, ki je zagotovil kritje in izdelavo gradbenih del v višini 100.000 din, so bili velika vzpodbuda za nadaljevanje te naloge.

Posebno pohvalo zaslužijo učenci jeseniških in drugih osnovnih šol, ki so se odločili, da prvi podprejo idejo o postavitvi doprsnega kipa jeseniškemu revolucionarju in delavskemu pisatelju Tonetu Čufarju. V Spominskem parku je tudi njegov zadnji dom.

Odbor je še posebno hvaležen vodstvu, pionirskemu odredu in šolski skupnosti učencev osnovne šole Tone Čufar Jesenice, ki so se prvi odločili za akcijo zbiranja finančnih sredstev in pozvali k akciji vse jeseniške šole in osnovni šoli Tone Čufar v Ljubljani in Mariboru.

Finančna sredstva so do sedaj prispevali:

Osnovna šola Tone Čufar Jesenice	120.000
Osnovna šola Tone Čufar Maribor	51.000
Osnovna šola Tone Čufar Ljubljana	30.000
Osnovna šola Karavanskih kurirjev NOV Koroška Bela Jesenice	62.500
Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice	45.510
Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica	39.800
Center srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice	110.000
Krajevna konferenca SZDL Tone Čufar Maribor	30.000
Skupaj	din 488.810

Ze prej je del stroškov krila tudi Kulturna skupnost Jesenice in Društvo soferjev in avto mehanikov Jesenice.

Osnovne šole bodo tako skoraj v celoti krile stroške za pripravo in vlitje kipa Tonetu Čufarju v bron.

Odbor je sedaj pred težko nalogo, kako zagotoviti finančna sredstva za nadaljevanje in dokončanje del. Na to je že opozoril družbenopolitične organizacije, izvršni svet in kulturno skupnost občine.

Kipi narodnih herojev Joža Gregorčiča-Gorenjca, Matija Verdnika-Tomaža, Andreja Žvana-Borisa, Tončka Dežmana in Toneta Čufarja bodo postavljeni na podstavkih iz marmorja, kar predstavlja največji finančni izdatek. Upoštevati je potrebno, da gre tu za dovolj zahtevna kamnoseška dela.

V naši občini smo med zadnjimi, ki smo se odzvali pozivu republiškega odbora Zveze združenj borcev

NOV Slovenije, da se oddolžimo narodnim herojem s tem, da jim postavimo dostojne spomenike. Verjetno je prav letošnje leto primerno za to oddolžitev, saj je od smrti Joža Gregorčiča in Toneta Čufarja minilo 45 let.

Res je naša občina kot celotno gospodarstvo v izrednih težavah, vendar odbor računa na podporo vseh naših občanov, delovnih in sindikalnih organizacij ter družbenopolitičnih organizacij in kulturne skupnosti občine.

Predvidoma bomo obeležje narodnim herojem in Tonetu Čufarju postavili do 1. novembra.

V naslednjih letih bi postavili tudi obeležja drugim zaslužnim revolucionarjem in borcem NOV ter kulturnim mozem. Obnoviti je treba tudi spominska obeležja na grobišču padlih borcev NOV in žrtev fašističnega terorja. Nekaterim padlim borcem ali žrtvam spominskih kamnov še sploh nismo postavili, zato odbor želi, da bi bila sredstva čimprej zbrana, da bo akcija pravočasno izvedena. To bi bila tudi vzpodbuda in priznanje odboru, da bi bolj smelo in odločno nadaljeval zastavljene naloge.

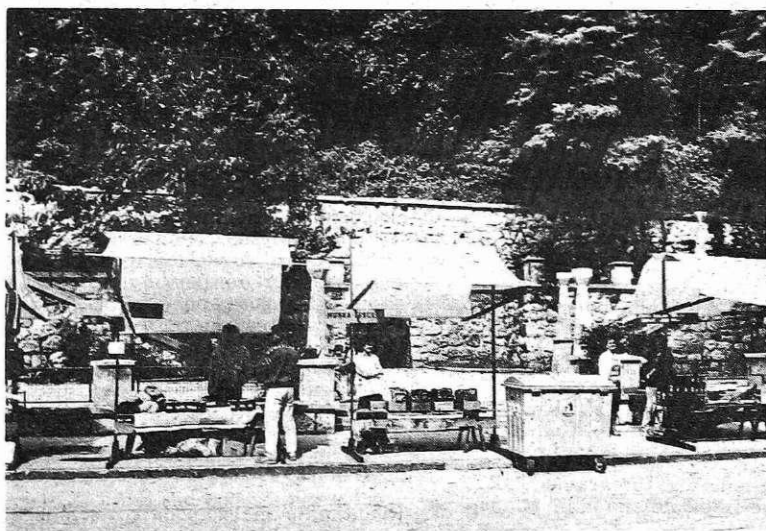
Vsem, ki bodo akcijo podprli, že v naprej hvala!

Številka žiro računa je: 51530-746-083-96648 — Kr. gora ZB NOV, Cirila Tavčarja — odbor za ureditev Spominskega parka. Za odbor: Franc Konobelj Slovenko

Prijateljsko srečanje v Vrbju

Člani krajevnih organizacij ZB NOV, ZRVS in ZSMS Hrušica bodo v soboto, 8. avgusta, ob 9. uri v Vrbju organizirali vsakoletno prijateljsko srečanje. Organizatorji vabijo vse člane omenjenih organizacij, da se srečanja udeležijo v čimvečjem številu. Poskrbeli bodo za brezplačni topli obrok in za veselo počutje.

J.R.

Center II v prazničnih dneh (foto I. Kučina)

Ogled Miklove Zale v Svatnah na avstrijskem Koroškem

Zveza kulturnih organizacij Jesenice, občinski svet zveze sindikatov Jesenice in odbor za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice organizirajo v soboto, 15. avgusta, ogled gledališke uprizoritve

Miklova Zala '87

na prostem v Svatnah pri Šentjakobu na avstrijskem Koroškem, v izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča Samorastniki in v organizaciji Slovenske prosvetne zveze Celovec.

K avtobusnemu prevozu prijavitelci prispevajo po 1.000 dinarjev, ki jih vplačajo ob prijavi. Vstopnino v znesku 1.500 dinarjev plačajo prijavitelci pred vstopom na prizorišče. Regres za cenejši prevoz so prispevali organizatorji.

Odhod avtobusov bo v soboto, 15. avgusta, ob 17. uri s parkirišča Železarne Jesenice. Avtobusi bodo glede na prijavitelce ustavljali na Hrušici, Dovjem, v Martuljku, Kranjski gori in v Podkorenu. V primeru dovolj prijav iz krajevnih skupnosti Žirovnica bo en avtobus ob 16.45 odpeljal izpred osnovne šole v Žirovnici in se ostalim priključil na Jesenico.

Pričetek predstave je ob 20.30, predviden povratak pa bo okrog 24. ure.

Prijave sprejemajo v razstavnem salonu DOLIK Jesenice, Titova 12, v dneh 3., 4., 5. in 10. avgust od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure z vplačilom prispevka za prevoz (1.000 din).

Prijave delavcev Železarne bo sprejemal oddelk za družbeni standard na kadrovskem sektorju (Renata Peternel, telefon 32-11).

Priporočamo, da osnovne organizacije sindikata in kulturna društva ter organizacije skupaj prijavijo udeležence, s predloženim spisikom (ime in priimek, organizacija in vstopna postaja).

Marjan Kolar:

Mirna stavka

O avtorju

Marjan Kolar je že 24 let urednik Informativnega fužinarja in njegovih prilog v Železarni Ravne. Za organiziranje informacijskega sistema je letos prejel eno od petih Voljčevih nagrad.

Bolj dolgo kot urednik je pisatelj, ki piše črtice, humoreske, novele in romane. Do danes je objavil sedem knjig. Za tiste, ki jim podatki o nagradah še kaj povedo: za roman Iščič poldan je prejel nagrado Prešernovega sklada, za črtice iz NOB nekaj nagrad Kurirčkovega festivala, nekaj tudi za humoreske.

V eni od antologij slovenske proze v srbohrvaščini je njegova kratka proza, ki je bila vključena tudi v izbor jugoslovanske proze v ruščini in turščini.

Kolar je angažiran realist, ki posveča enako pozornost vsebini in obliki, opisuje pa večinoma ljudi našega podeželja. Za objavo v Železarni je izbral zadnje strani kratkega romana Sezuj se, kadar stopiš v mošejo iz leta 1971.

V njem je glavni junak preprost delavec, avtor pa poskuša odgovoriti na vprašanje, kako je z našim »delovnim človekom«, ki ga imamo tolikokrat na jeziku, a ga v resnici bolj malo poznamo.

Še preden je Černjak prišel do topilnice, je od nekod planila zasopla novica:

— Čistilnica stavka!

Obstal je, da bi se ozrl, a je nenadoma vste nekam hitelo kot pred dežjem. Vrata pisarni so vznemirjeno treskala, nekdo je tekel proti upravi. Pokazali so se nejeverni obrazi za prašnimi okni, radovedni in zaskrbljeni obrazi, pa se spet skrili.

Černjak je hitro dobil svojo kuvert, pogledal znesek in se namrdnil: nekaj manj kot prejšnji mesec, a bo šlo. Vsenoakrog so pljuskale besede:

— V čistilnici je bila posrana plača!

— Ko so videli, koliko so zaslužili, se niso vrnili v obrat.

— Vrnili so se, samo delali niso več.

— Kaj bo le zdaj?

— Ali samo čistilnica ali tudi drugi?

Tega nihče ni vedel, pa so se začeli izgubljati v ugibanjih. Černjak se je spet zasukal proti glavnemu vhodu, kjer se je medtem nabralo še več žensk. Videl je, da jih je novica že dosegla, ker so stikale glave in se obračale k nekaterim ob strani. Žene stavkajočih so gledale v tla. Kaj so vedele one o dogodkih v železarni več od drugih? Niti tega ne, ali se jim je sploh še splačalo čakati pri vratarju ali ne, ali so junci dedovski dvignili vsaj tisto, kar so zaslužili, ali pa so do kraja ponoreli.

— Oče, ali je res stavka? Ali boš tudi ti? je radovednost razganjala Barbko po otročje na ves glas.

— Tiho bodi in domov pojdi! je zarenčal Černjak in počakal še toliko, da jo je videl frfotati proti blokom, potem se je obrnil ter odklopotal po znani cesti nazaj.

Kovaška kladiva so pela, tovarnjaki in viličarji so vozili svojo pot. O kaki stavki ni bilo ne duha ne sluha. Železarna je delala enakomerno kot pač vsak dan in vsako noč. Ravno tako kot pred leti, ko je voda vdrila v staro valjarno, in kot je delala naprej, ko se je nekoč vnela streha na jeklarni.

Počasi se je Černjak v garderobi sezul in videl, da je tudi topilnica kuhala in smrdela kot vsak dan. Samo za hip je okleval, ali bi šel ali ne, ker pa je bilo samo nekaj korakov čez cesto in je manjkalo do dveh še deset minut, je stopil do čistilnice.

Dedi v sihtnih in civilnih oblekah so pasli zijala tam okrog, da so seferji notranjega prometa nevoščljivo trobili, ker sami niso mogli biti zraven, delovodje so tekali sem ter tja in prikazali so se celo taki gospodje iz uprave, ki jih je bilo drugače malokdaj videti na tem koncu. Černjak je stopil naprej in nihče mu ni rekel, da ne sme. Saj je čistilnico na pamet poznal podolgem in poprek, hotel pa je videti čistilce, čeprav zdaj še nikomur ne bi znal povedati, zakaj.

Potem je nenadoma stal pred njo, videl s kotom očesa obratovodjo, ki jim je nekaj dopovedoval, videl direktorja in druge, ki jih ni poznal. Naslonil se je ob steno, da je imel vso dolgo halo pred seboj, stal je tako nepremično minuto, dve in gledal s priprtimi očmi, nato pa odšel prav tako brez besed, kot je prišel, se spet zrinil skozi še gostejši obroč zijal ter se zlagoma vzpel k svoji 3-tonski, pogledal, kaj bo treba delati popoldne, potem pa počasi prešaltal ročice in gumbe. Vedel je, da brez potrebe, bolj iz navade in za vsak primer, pa da bi sploh kaj prijel z rokami.

— Čistilnica stavka! se je ves potem prisvetil pomočnik k njemu; mlad fant, se kar v redu delavec, pa cepetajoč ob silni novici.

— Vem, je kimal Černjak.

Pa nič se ne derejo in ne grozijo, čisto tiho so!

— Sem videl!

— Ampak stavke... stavke so vendar čisto drugačne. Jaz sem bral, da takrat...

— Tudi jaz sem bral! je odrezal Černjak. Zdaj pa pogled, kako je z legurami!

Fant se je skremžil, kot bi požrl zdravilo, debelo pogledal Černjaka, a ubogal in se obrnil. Potem je Černjak zagledal mojstra in vedel, da bo slišal še veliko odpadnih besed.

— Migajte! se je ta napenjal. Delajte! Kaj sediš in gledaš? Delaj!

Živci, je pomislil Černjak. Zmeraj je imenitno biti mojster in obratovodja, le če je kaj narobe ne, in stavka je morda hujša od posrane šarže, najbrž hujša od dveh posranih šarž, pri katerih te zagovarjajo po vrsti vsi tehniiki in inženirji ter večinoma sam nikoli nisi kriv zanjo.

— Peč pogled in instrumente, je pokazal z brado Černjak. Če ni kaj prav, mi povej, kar ni!

Pa mojster ni pogledal, ampak ga je odneslo navzdol k 25-tonski. Kakor hitro je izginil, Černjak ni več

mislil nanj. Mislil je na čistilce in njihovo delo ter si rekel, da ne bi zamenjal z njimi.

Vozili so vsak dan osem ur svoje rafame sem in tja po ulitkih ter z njimi kot z obličji oblali jekleno skorjo, drugi pa so jo obsekovali s pnevmatičnimi kladivi. Vroče jim ni bilo preveč, zato pa so sproti požirali pol govna, kar so ga izsekali in zbrusili z ulitkov kljub maskam, v katerih so bili videti ko strašila, pa jih zato niso radi natikali in bili so od nekdanj najslabše plačani v tovarni, čeprav niso na izmeno dvigovali skoraj nič manj od topilcev ali kovačev.

— Agitatorje iščejo! se je od nekod prikazal Fonza. Policija! Kdo je začel, hočejo vedeti, kdo jih je nagovoril, naj stavkajo.

— Nehali pa niso? je potipal Černjak.

— Kje pa! Zdaj sta celo dopoldanska in popoldanska izmena skupaj, dedov za cel bataljon, pa nobeden ne dela. Tudi novinarji so menda že nekaj zavohali. Kaj praviš ti?

Fonza je razganjal od novic in žgečkanja in hotel ga je še več. Vse samo žgečka kot v kinu, ko cepetajo, kdo bo zmagal, je pomislil Černjak, ker pa je mulasto utihnil, je Fonza odmahnil ter se zapodil drugam.

Agitatorji! se je posmehnil Černjak. Lahko si je vendar mislil, kako se je začelo. Govorili tisti v čistilnici nikoli niso kaj prida. Čepeli so vsak siht po vsej dolžini hale sklonjeni kot plevce na njivi, vdihovali strupene pline iz peči, pa potrpežljivo ključali ter brusili strjeno žindro z jekla. Vroče jim od tistih blelih snopov isker izpod rafam nikoli ni bilo, zato pa dušljivo in smrdljivo kakor v nobenem drugem obratu.

Černjak ni verjel, da so se lahko kdaj poseben veselili plač, tudi kadar so bile boljše, ne. Kako so shajali, ko niso imeli nič manj otrok kot drugi, se ni nikoli spraševal, saj je imel svojega lastnega hišnega raču-

narstva dosti. Ampak kako so čutili, ko so ta dan zagledali smešno nizke številke na plačilnih kuvertah, je vedel, kot da je bil zraven. In zakaj so jim potem obmrle roke, tudi.

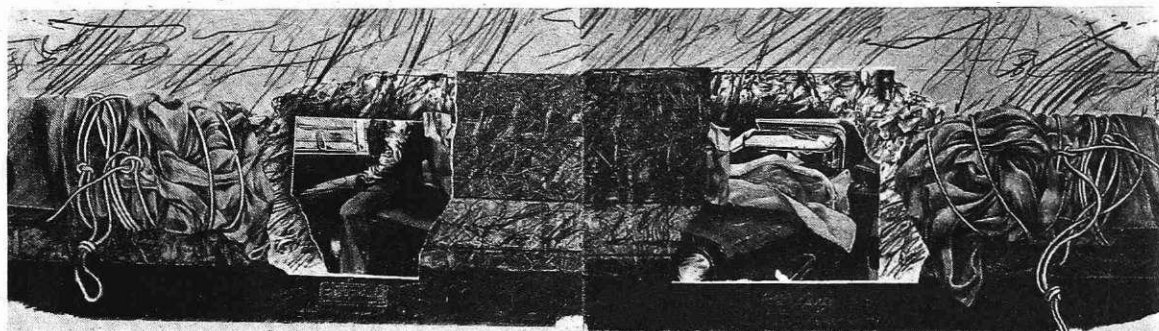
Solan nobeden od njih ni bil, do vratarja pa so na pamet znali pot in vedeli so, da so pri vratarju čakale žene na njihov denar in otroci; za nakup v trgovini, za dolgove, za celo vrsto stvari. Kako bi stopili prednje s tako revščino za ves mesec garanta?

In od kod naj bi vzeli moč, da bi potem znova zažagali s svojimi brusi v jeklo, ki so ga tovarnjaki in viličarji kar naprej zvrčali na kupe prednje, ker so livarji pač kar naprej ulivali in so bili oni le snažilci jekla, ker umazano ni moglo naprej na tržišča, le kako in zakaj? Da bi jim čez mesec dni spet kak preprečen možak izračunal, kako je njihov delež pri proizvodnji jekla pač silno malo pomemben in zato pač tudi njihove plače ne morejo biti večje? Da bi jim morda kdo drug razložil, kako so žal nequalificirani in da seveda lahko gredo iskat kruha drugam?

Sedli so pač v svoj prah, da bi razmislili, kako je čudno, da delaš, pa komaj živiš in rineš, potem pa naenkrat še riniti ne moreš več. So pač razmišljali tih, vsak pri svoji mirujoči rafami in kladivu, in ker niso ničesar domislili, se niso dvignili ter nadaljevali z delom, ampak so se sklonili še nižje in morda začeli gnati misli v krog še enkrat, morda pa so enostavno čakali, da se bo kaj zgodilo, da se bo od kod zadregi prirežal kdo in rekel, da so številke na njihovih kuvertah seveda pomota, saj se računski stroji prav tako lahko zmotijo, da so njihove plače v resnici seveda večje, saj take bi bile vendar smešne, seveda.

Ampak nihče ni rekel česa takega. In so najbrž počasi doumeli, da bi ena pomota še šla, ne pa petdeset, sedemdeset pomot.

(nadaljevanje v naslednji številki)

Tahir Hamid: Nočna straža 5, 1986

Jože Vidic

5

Pekoče poletje leta 1942

Jože Mocar, ki je pozneje umrl v Dachau, nas je s konjem peljal do gramoznice. Na vozu smo bili jaz, star enajst let, mama, teta Pepca, Bodlajeva družina in še nekateri. Trupla so še ležala v krogu 20 do 30 metrov.

Očeta, Kokalja in Bodlaja smo hoteli prepeljati in pokopati na domače kovorško pokopališče, a nas je straža surovo naglala, z grožnjo: »Zginite, če ne, vas pobijemo.«

Bil je petek, lep poletni dan, toda mi ga nismo opazili. Jokali smo in z nami je jokala vas.

Mati nikoli ni mogla razumeti, zakaj je Lukanc izbral očeta za talca, saj nista bila nikoli sprta. Ko je leta 1932 prišel z družino iz Nemčije v Kovor in je bil po svetovni gospodarski krizi brez sredstev za življenje, sta mu oče in mati dajala hrano zastoj. Naša hiša je bila prva, ki je pomagala njegovi družini. Potem pa taka zahvala!

Nihče tudi ne ve, zakaj je za talca izbral starega Bodlaja, očeta 21 (enaindvajsetih) otrok.

Mati Ernsta Lukanca je bila Nemka, menda blagajničarka v nekem hotelu v Münchnu, oče pa iz kovorške občine. Zakaj pravim menda? V Kovorju sem govoril z Ernstovo sestro Pavlo, ki so jo iz Münchna kot petletno siroto poslali v rejo v Kovor. Sprejela jo je družina, v kateri je že bilo osem otrok. Ernst je prišel v Kovor nekaj let pozneje. Niti Ernst niti Pavla nikoli nista zvedela, kdo je bila njuna mati in kdaj je umrla. Ernst bi kot župan lahko iz dokumentov izbrskal vsaj to, kdo je bil njun oče, a tega ni storil. Brat in sestra sta vedela le to, da sta morala priti v Kovor, ker je bil iz te občine njun oče. Zakoni so bili taki, da so iz kakršnegakoli vzroka zapušteni otroci pripadali občin, iz katere je bil oče. Na podlagi tega zakonskega določila bi kovorška občina morala plačevati stroške za rejo sirote Pavle tisti občini v Nemčiji, v kateri bi ta živela. Da bi se izognila stroškom, jo je kovorška občina sama vzela v rejo.

Pavla je Slovenka, njen brat Ernst pa je obdržal nemško narodnost in državljanstvo. Ernst je že pred vojno postal tajni član nacionalsocialistične nemške delavske partije (NSDAP) in hkrati obveščevalec te stranke. Kovor je blizu državne meje, zato so Nemci po priključitvi Avstrije k nacistični Nemčiji posebno pozornost posvetili svojim obveščevalcem onkraj meje.

Ernst Lukanc je bil majhne postave, visok le približno 160 cm. Njegovo slabotno telo je bilo nabito z zlobo, možgani pa prepojeni z nacistično ideologijo.

Dvajset dni po zločinskem umoru petih talcev v Gobovcih se je Peter Blažič sprehajal pred občinskim uradom v Kovorju, ki se je medtem iz Padarjeve hiše preselil v župnišče. Lukanc ga je opazil in skozi okno poklical notri, da se bosta nekaj pomenila. Peter je vstopil in se ustavil med vrati pisarne, rekoč:

»Tudi jaz se moram s teboj nekaj zelo pomembnega pomeniti, toda ne v tej zatohli pisarni, marveč zunaj pod češnjo. Tu notri bo vse preveč uradno, v senci pa bolj sproščeno.«

Blažič in Lukanc sta se kot vaščana poznala že deset let, toda Lukanc ni vedel, da je Blažič že partizan. Menil je, da se je po streljanju talcev v Gobovcih skrival kje blizu doma, zdaj pa se mu je prišel opravičiti.

Na Blažičevo vabilo je Lukanc res stopil proti češnji, ki je stala le deset do petnajst metrov od župnišča. Tedaj se je od nekod prikazal Lukancu neznan moški (borec Korkškega odreda).

Ura je bila pol treh popoldne, ko so odjeknili strelji. V šoli je učitelj Bertonec zapustil učilnico, da bi zvedel, kaj se dogaja. Čez nekaj minut se je vrnil in rekel učencem:

»Pojdite hitro in naravnost domov. Župana so ustrelili.«

Peter in Janko sta županu odvzela pištolo, v občinski pisarni pa uničila arhiv. Za dokaz o zločinskih nakanah kovorškega župana sta vzela s seboj seznam, na katerem je bilo zapisano 60 ljudi za izselitev ali, če bi bilo treba, za ustrelitev. Na tem spisku so bili tudi vsi štirje (eden je bil iz Podbrezj) občani, ki so bili ustreljeni v Gobovcih.

Karawanken Bote je 29. julija z dokajšnjo zakasnitvijo poročal o atentatu na Lukanca in pogrebu tole:

»Dne 15. t. m. je župan Lukanc postal žrtev po komunistih zasnovanega umora, ki je

pretresel vso občino in daleč naokrog vse ljudi, ki so poznali tega dobrodušnega človeka...«

Krsto pokojnika in zid mrliške sobe je pokrila vrsta krasnih vencev z lovorovim vencem našega kreisleiterja in Landrata. Ob navzočnosti oddelkov SS, HJ (Hitler Jugend) — Hitlerjeve mladine in KVB (Kärntner Volksbund, Koroška ljudska zveza, opomba J.V.) ki so izkazali pokojniku zadnjo čast, je Kreisleiter v spremstvu Landrata in zastopnikov NSDAP sreza Radmannsdorfa (Radovljica, opomba J.V.) položil venec. Po posebnem pozdravu krsti in izraženem sožalju pokojnikovi vdovi, trem otrokom in drugemu sorodstvu in ob povelju »Stilgestanden« (mirno, opomba J.V.) je godba zaigrala žalno koračnico...

Kreisleiter dr. Hochsteiner je spregovoril tele globoko ganljive besede:

Potrt v globoki žalosti čutim dolžnost in čast, da se ob odprtem grobu poslovim od tebe, Ernst Lukanc, župan iz Kaiera (Kovorja, opomba J.V.) in težko obsojam brezvestnega morilca in njegove pajdaše ter ti zagotavljam, da jih bo zadela zaslužena kazen. Mi poznamo morilca, ki nima nič skupnega z narodom prelepe in blage zemlje Oberkrajna. Narod s temi morilci nič skupnega imeti ne more, zato hoče Nemčija v tej pokrajini ustvariti mir in srečo in ne bomo prej odnehali, dokler ne bosta zagotovljena popolni uspeh in zmaga...

Ti, Ernst Lukanc, si bil eden najboljših za našo državo, s tvojo smrtjo je občina Kaier zgubila neutrudnega borca za lepšo prihodnost Evrope, tvoja družina pa najboljšega prijatelja in očeta... Umrl si kot Nemec.

Zadoščenje tega umora iz zasede na župana Lukanca je bilo javno razglašeno. S tem je bil ta zločinski umor kaznovan... Županu Lukancu pa je bil postavljen najlepši spomenik njegove plemenitosti, ker njegova občina ni bila s to kaznijo neposredno prizadeta...

Koliko posmeha resnici je v tem članku, ki govori o »dobrodušnem človeku«, najboljšem za Nemčijo, in o »neutrudnem borcu za lepšo prihodnost Evrope! Golmajerjevi, Bodlajevi, Kokaljevi in Dolenčevi so že spoznali to »dobrodušnost«.

Čudna je bila nacistična filozofija, ki je padlim, umrlim in ubitim članom svoje stranke postavljala »najlepši spomenik« s pobijanjem ljudi. Kako ponosno so zapisali, da zaradi ustreljenih talcev kovorška občina

ni bila neposredno prizadeta?

Po atentatu so se vsi moški iz vasi poskrili, ker so se bali, da bodo med vaščani izbirali talce. Prikazali so se šele potem, ko so drugi dan popoldne pod cerkvijo pred cerkvenim znamenjem ob cesti sredi Kovorja ustrelili deset talcev. Osem žrtev so pripeljali iz begunjskega zapora, deveti je bil partizan Franc Oman, deseti pa tržiški lekarnar Lavička.

O ustrelitvi desetih talcev v Kovorju so Nemci izdali letak, na katerem pa ni imen talcev, temveč le število deset. Koga so pripeljali iz begunjskega zapora, je zapisano v begunjski knjigi zapornikov.

Slehera nasilna smrt je mučeniška, v Kovorju pa je bila še posebej težka. Tam, kjer so jih streljali, je cesta speljana med hišo in škarpno ter stopnicami, ki vodijo k cerkvi in župnišću. H kapelici na vogalu stopnic so jih vodili posamezno in vsakega posebej ustrelili s pištolo v glavo. Drugi so morali gledati. Proti večeru so jih pokopali za pokopališčim zidom. Po vojni so pokopališče razširili, skupni grob talcev je zdaj znotraj pokopališča, zato jih po vojni ni bilo treba prekopavati.

Talci so bili iz raznih krajev Gorenjske, med njimi Franc Ambrožič s Poljšice pri Zgornjih Gorjah, delavec jeseniške železarne, udeleženec decembrske vstaje leta 1941 v Bohinju, star 20 let. Verjeli ali ne, toda res je, da so njega ubili pomotoma. O tem ni dvoma. Zmota potrjuje zapis v begunjski zaporniški knjigi, ki jo hranijo v Gorenjskem muzeju v Kranju.

Po decembrski vstaji na Dovjem, v Mojstrani in v bohinskem kotu sta bila med aretiranimi udeleženci vstaje Franc Ambrožič s Poljšice in Franc Ambrožič z Dovjega. Prvi se je udeležil vstaje v Bohinju, drugi na Dovjem, oba pa sta bila delavca jeseniške železarne. Ambrožič s Poljšice je v begunjski zaporniški knjigi zapisan pod zapredno številko 1719, Ambrožič z Dovjega pa pod številko 2211. Med prvim in drugim Ambrožičem je v zaporniški knjigi torej zapisanih skoraj 500 zapornikov. Ambrožiča s Poljšice so namreč aretirali kmalu po decembrskem uporu, za sodelovanje Ambrožiča z Dovjega v upor, za sodelovanje precej pozno in so ga aretirali šele osmega februarja 1942. Marca 1942 so poslali skupino zapornikov iz Begunj v taborišče Kraut v Avstriji.

(nadaljevanje v naslednji številki)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Petega avgusta slavijo prebivalci radovljiške občine svoj praznik v spomin na ta dan leta 1941, ko je bil na Jelovici ustanovljen proslavljeni Cankarjev bataljon, prva večja enota na Gorenjskem, ki se je odlikoval v legendarni dražgoški bitki.

● Za občinski praznik se je v raznih krajih občine zvrstilo veliko kulturnih, športnih in drugih prireditev in srečanj. Pričelo se je sredi julija, sklenjene pa bodo sredi avgusta.

● Osrednja slovesnost ob občinskem prazniku Radovljice je bila letos v Bohinjski Bistrici 5. avgusta. Začela se je s promenaadnim koncertom na ploščadi doma Joža Ažmana, ki ga je pripravila godba na pihala iz Gorij. Sledila je slavnostna seja skupščine občine v dvorani doma, na kateri je o pomenu praznika govoril predsednik Bernard Tonej, ki je tudi podelil letošnja priznanja občine Radovljice. V kulturnem programu so nastopili člani DPD Svoboda Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice. Na seji so bili razen delegatov vseh treh zborov tudi prvoborci, predstavniki DPO, sosednjih občin, delegacije pobratenih in prijateljskih občin Brus, Buje, Apatin, Pale, Varaždin in Svilažnac.

● Dobitniki letošnjih občinskih priznanj za občinski praznik so Valentin Marinko iz Lesc, ki je prejel veliko plaketo; plaketo občine Radovljica so prejeli: Franc Korošec iz Radovljice, Rado Obid iz Podnarta, Miloš Šter iz Radovljice (posmrtno), Stanka Zupan iz Bohinjske Bistrice in Turistično društvo Lesce. Medaljo občine Radovljica so prejeli: Jože Ažman iz KS Ribno, Blaž Jereb iz KS Lesce, Zdravko Štefelin iz KS Lancovo, Ivan Vidic iz KS Ribno ter DPD Svoboda Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice.

● Med pomembnejšimi pridobitvami za praznik občine Radovljice je tudi novi hotel Kompas v Ribnem, ki so ga odprli 6. avgusta, in poslovno-ustanovni objekt v Podnartu, ki so ga izročili namenu že 1. avgusta.

● Občani KS Lesce so 28. julija slavili krajevni praznik v spomin na ta dan leta 1941, ko je odšla v partizane prva večja skupina 14 fantov, ki so postali borci Cankarjevega bataljona. Tudi letos so pripravili kulturni program, na katerem je nastopila godba DPD Svoboda Lesce.

● Predsedstvo OK SZDL Radovljica je razposlalo v vse krajevne konference SZDL v občini, teh je 20, navodila za pripravo in izvedbo volilnih sej KK SZDL v letu 1987, ko poteče mandat vodstvom vseh konferenc in večini njenih delovnih te-

les. Po programu RK SZDL Slovenije bodo opravili volilne seje KK SZDL v oktobru, v občinskih konferencah novembra, na republiški konferenci pa decembra 1987.

● Za letošnji množični pohod borcev NOB na Triglav 24. in 25. julija se je prijavilo nad 130 udeležencev, pohod pa je opravilo 85 borcev. Z njimi so bili tudi člani gorske reševalne službe PD Radovljica ter pripadniki planinskih enot JLA. Letos je v zadovoljstvo udeležencev organizacijo prevzela OK SZDL Radovljica. Pohod je kljub občasnemu dežju odlično uspel.

● Na zadnji julijski seji Medobčinskega sveta ZSMS za Gorenjsko so po dogovoru med gorenjskimi občinskimi konferencami ZSMS imenovali za naslednje mandatno obdobje za eno leto za novega predsednika tega organa Miha Potočnika, sedanjega predsednika OK ZSMS Radovljica.

● Letos slavijo štiridesetletnico obstoja člani Industrijskega gasilskega društva Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice. Danes društvo šteje 45 članov in članic. Večina članov je že starejših, pogrešajo pa mlade, kot v večini gasilskih društev oziroma enotah. IGD Tomaž Godec ima svoj gasilski dom, tri vodne bazene, kombinirano gasilsko vozilo s cisterno za 2.500 litrov vode, motorno črpalko, rezervoar za penilno sredstvo, vodni top, kombi za orodje ter dobro oskrbovano sodobno opremo za nudenje prve pomoči in za opravljanje gasilskih tehniških posegov.

● Silovito neurje, ki je divjalo konec prejšnjega tedna tudi po Gorenjski, v radovljiški občini ni povzročilo tako obsežne škode kot drugod po Sloveniji, vendar pa ni prizaneslo nekaterim bohinjimskim gospodarstvom. Na Gorjušah je strela zanesla požare v dveh gospodarskih poslopih in eni stanovanjski hiši. Zgorelo je veliko krme, kmetijskih strojev in naprav, kljub izredno hitri pomoči sosedov in bohinjimskih gasilcev. Zaradi neurja je istega dne z jadralskim letalom strmoglavil zahodnonemški pilot, ki je pred neurjem vzletel z leskega letališča. Letalo je bilo uničeno, pilot pa je ostal nepoškodovan.

● V prvih dneh avgusta so že prispeli prvi gostje v pravkar zgrajen nov Kompasov hotel v Ribnem pri Bledu. Gradisovi delavci iz Celja in z Jesenic so obljubo držali in zgradili hotel v pičlih desetih mesecih! V hotelu je 164 ležišč z 38 dodatnimi ležišči ter približno petsto sedeži. Poleg hotela je pet teniških igrišč in manjše igrišče za golf. V edinem letos zgrajenem hotelskem objektu na Bledu in okolici se je zaposlilo 30 delavcev.

● V prvem polletju 1987 je bilo v občini Radovljica 33.391 prebivalcev ali 173 več kot lansko leto. Moških je bilo 15.979 ali 88 več kot lani, žensk pa je bilo 17.412 ali 75 več kot lani. V ra-

dovljiški občini je zaposlenih več žensk kot moških. V gospodarstvu in negospodarstvu predstavljajo ženske 52,3 % vseh zaposlenih, v družbenih dejavnostih 75 %.

● Delavci tovarne športnega orodja Elan Begunje imajo zase in za družinske člane letos na voljo bogato izbiro poletnih obmorskih in drugih počitniških krajev. Na istrskem območju lahko letujejo v Lanterni, Cervarju, Uliki, Vrsarju, Stoji pri Pulju, v hrvaškem primorju in otokih se lahko odločijo za letovanje v Selcah, na otoku Krku v Jezevcu, Baški, Bunculuki ali pa v Martinjščici na Cresu, Loparih v Čikatu na Malem Lošinju, razen tega pa še na otokih Rab in Pag, v Pakoštanah in v Catških toplicah ali v bližnji Bohinjski Bistrici.

● Na Bledu se je 30. julija končal 4. mednarodni festival IDRIART, katerega pobudnik je znani violinist Miha Pogačnik, rojen v Kranju, sicer pa znan s številnih koncertnih odrov v svetu. Na Bledu se je v sedmih dneh zvrstila vrsta najkakovostnejših kulturnih prireditev, na katerih so se predstavili vrhunski glasbeni umetniki. V tem času so pripravili tudi seminarje za posamezna umetniška področja.

● Skoraj istočasno je Društvo ljubiteljev stare glasbe v Radovljici priredilo več koncertov znanih domačih in tujih glasbenikov na starih oziroma baročnih instrumentih. Škoda, da obe imenitni prireditvi nista bili bolj vsklajeni, saj ni bilo mogoče računati na sočasno dobro udeležbo, čeprav je bila nad pričakovanjem množična. Organizatorji bodo morali prihodnje leto bolj natančno razporediti vse prireditve v Radovljici, Lescah in na Bledu.

● V okviru krajevnega praznika Bleda je bil na Blejskem otoku zelo odmeven koncert komorne glasbe, ki jo je izvajal Ljubljanski komorni trio. Naslednjega dne je imel orgelski koncert znani avstrijski mojster na orglah Franz Zehinger.

● Na državnem in republiškem padalskem prvenstvu na ptujskem letališču za člane in mladince so po pričakovanjih v vseh starostnih skupinah in disciplinah zmagali člani ALC Lesce. Pri članih je postal državni prvak Hrast, v figurativnih skokih Pogačar, v skokih na cilj Svetina. Leščani so bili tudi moštveno prvaki republike in države. Le prvo mesto pri mladinkah je osvojila Mira Grčić iz Zadra.

● Kljub nagajivemu vremenu je PK Radovljica na svojem kopališču 25. in 26. julija uspešno izpeljal državno prvenstvo za starejše pionirje in pionirke v plavanju. Nastopilo je kar 183 plavalcev in plavalk iz 34 jugoslovanskih klubov. Lep uspeh so dosegle domače plavalke Robova, Robičeva, Melinkova in nadarjeni Zadravec. V moštvenem vrstnem redu je osvojil PK Radovljica odlično tretje mesto, za Primorjem (Rijeka) in PK Ljubljana ter pred PK Triglav (Kranj).

Zakaj ostaja prostorska problematika OŠ Polde Stražišar nerešena

Moj namen ni polemizirati o ustreznosti interpretacije prostorske problematike osnovne šole Polde Stražišar Jesenice (Glas 24. 7. 1987, Prizadetih otrok nihče ne mara, avtor D. Sedej; Železar 30. 7. 1987, Razkrijmo sramoti obraz — da jo bo sram, avtor Edo Torkar). Želim samo informirati javnost, kako smo v strokovnih in v nekaterih samoupravnih organih Vzgojnoizobraževalnega zavoda in Občinske izobraževalne skupnosti Jesenice razpravljali in kaj smo sklenili v zvezi s pobudo Skupne strokovne službe SIS občine Jesenice, da se osnovna šola s prilagojenim programom preseli iz neposredne bližine Železarne v najstarejši del osnovne šole Karavanjskih kurirjev NOB na Koroški Beli.

Menim, da omenjena članka v ničemur ne pripomoreta k hitrejšemu razreševanju zares perečih problemov, na drugi strani pa vzbujata mnenje, da k organizaciji pouka ne pristopamo strokovno in argumentirano, ampak čustveno, v tem primeru predvsem nehumano, saj je bil po mnenju obeh piscev predlog zavrnjen zaradi tega, ker »prizadetih otrok nihče ne mara«. Da to ni res, med drugim priča dejstvo, da je razrešitev prostorske problematike usposabljanja otrok in odraslih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju prednostna naloga občinske izobraževalne skupnosti in skupnosti socialnega skrbstva, da je oddelku in učencu ali varovancu te ustanove namenjenih veliko več družbenih sredstev kot oddelku in učencu redne osnovne šole, da je organizacija usposabljanja prilagojena tako rekoč vsakemu učencu in njegovim sposobnostim posebej, predvsem pa veliko bolj kot učencem z normalnimi sposobnostmi.

Osnovno šolo s prilagojenim programom obiskuje letos 63 lažje duševno prizadetih učencev v osmih oddelkih. V okviru te šole je še razvojni oddelk s sedmimi srednje prizadetimi predšolskimi otroki, oddelk za delovno usposabljanje s sedmimi srednje prizadetimi otroki v starosti od 7 do 15 let ter delavnice pod posebnimi pogoji z 20 srednje prizadetimi odraslimi osebami. Razvojni oddelk deluje v prostorih VVO, oddelk za delovno usposabljanje v prostorih OŠ Karavanjskih kurirjev NOB na Koroški Beli, delavnice pod posebnimi pogoji pa imajo svoje prostore poleg športne hale Podmežakla.

Prostori osnovne šole na Cesti Železarjev 12 nasproti Železarne so bili na novo urejeni leta 1976, neprimeri pa so predvsem zaradi hrupa, ki je po meritvah nad dopustno mejo, in zato, ker manjkajo telovadnica, kuhinja, jedilnica ter delavnice za

praktični pouk. Manjkajočih prostorov na obstoječi lokaciji ni mogoče dograditi. Telesno vzgojo imajo učenci v nekoliko oddaljeni telovadnici TVD Partizan, ki jim je na razpolago enkrat tedensko, ker jo uporabljata tudi CSUI in OŠ Prežihov Voranc. Kosila vozijo iz OŠ Prežihov Voranc.

Od vseh gorenjskih osnovnih šol s prilagojenim programom ima ješeniška najslabše delovne pogoje. Že ob graditvi šolskega centra na Plavžu je bila zato načrtovana novogradnja — prizidek pri OŠ Tone Čufar (vendar ne iz samoprispevka), v katero naj bi po tečnem popisu hodilo 800 do 900 učencev — zdaj jih je vsako leto med 1200 in 1300. Ker za osnovnošolce in varovance vrta že tako primanjkuje zunanjih površin, so bili načrti za prizidek pri tej šoli opuščeni. Kot nesmotna in težko izvedljiva je bila opuščena tudi ideja, da se preuredi del stavbe bivše gimnazije. Ob tretjem samoprispevku, ko smo poskušali za mestno področje poiskati celovite rešitve šolskega prostora, je bilo strokovno utemeljeno, da je za celovito usposabljanje otrok in odraslih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju potrebna novogradnja na novi lokaciji. Bolnica Jesenice je nato lani zavrnila lokacijo, ki je bila pred leti rezervirana za srednjo medicinsko šolo. Oddelk za urejanje prostora in varstvo okolja pri SO Jesenice ima nalogo, da v letu 1987 poišče primerno lokacijo za novogradnjo, kar pa bo v zaostrenih pogojih gospodarstva, ob predvidenih težavah v gospodarstvu občine in ne nazadnje ob zakonu, ki za nekaj časa prepoveduje investicije v negospodarstvu, zelo težko uresničiti.

Da bi ob vseh neugodnih predvidevanjih vsaj omilili nekatere prostorske probleme, je bil maja in junija letos ponovno idejno obdelan predlog preselitve osnovne šole s prilagojenim programom v najstarejši in že

za rušenje predvideni del osnovne šole na Koroški Beli. Ta predlog niso zavrnili samo pedagoški delavci in samoupravni organi te šole, ampak ga je zavrnil tudi pedagoški zbor šole s prilagojenim programom, z naslednjimi utemeljitvami:

— Učencem z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bi morali omogočiti celodnevno organizacijo dela. Nikakor ni sprejemljiva organizacija pouka v dveh izmenah, ker so učenci vozači iz cele občine.

— Prostor ne omogoča celovitega usposabljanja, ker ni mogoče ustrezno urediti manjkajočih prostorov.

— Dostop na medkrajevo avtobusno postajo na Koroški Beli je bolj izpostavljen prometnim nevarnostim kot dostop na avtobusno postajo pri Železarju.

Res bi se s preselitvijo oddelkov osnovne šole s prilagojenim programom sprostili prostori sedanje šole za prepotrebne delavnice pod posebnimi pogoji (v pritličju) in za upravne prostore VIZ, ki bi jih lahko preselili v prvo nadstropje. S tem bi osnovni šoli Prežihov Voranc omogočili, da svojo upravo preseli v prostore skupnih služb ter z manjšimi adaptacijami pridobi dve učilnici.

Vzrokov za zavrnitev pobude je torej cela vrsta in razpravljalcev za in proti prav tako. Pouk v dveh izmenah je že sedaj na Jesenicah prejel pravilo kot izjema predvsem na ožjem mestnem področju, saj hodijo v dveh izmenah v šolo učenci od 4. do 8. razreda na osnovnih šolah Prežihov Voranc in Tone Čufar, ki jih nihče ni vprašal, ali to hočejo ali ne. Skoraj 20 let pa je imela dve izmeni tudi polovica učencev na Koroški Beli, ki bi jih nič kaj dosti ne spraševali niti sedaj, če bi šlo samo za to, kdo koga mara ali ne.

Postavlja se tudi vprašanje, ali so učitelji tisti, ki odločajo o tem, kje bodo učili, saj za šolski prostor obstajajo z zakonom predpisani normativi, ki jih načrtovalci upoštevajo pri izbiri lokacije, prav tako pa tudi pri načrtovanju novogradnje ali adaptacije. Ker se je predlagatelj vsekakor zavedal dilem in razlogov za in proti svojemu predlogu, ga je dal v oceno izvajalcem, torej obema prizadetima šolama, njunim strokovnim in samoupravnim organom — podobno kot so bili doslej dani v oceno še vsi predlogi in načrti.

Reševanje organizacijskih in prostorskih problemov v šolstvu je torej kompleksna zadeva, katere niso in ne bodo usmerjali čustveni vzgibi, ampak bomo v interesu učencev in družbe skušali najti optimalno rešitev. Pri tem je bil vedno dobrodošel vsak konstruktiven predlog s katerekoli strani.

Direktorica VIZ
M. Malenšek

Železniška postaja v Lescah je še vedno turistično pomembna

Pred desetletji so na železniški postaji v Lescah goste čakali nosači in fижakerji ter taksisti, ki so jih peljali na Bled. Nosačev in izvoščkov ni več, agencijske goste, ki pridejo na Bled s turističnimi vlaki, pridejo čakat s kombijem ali taksijem, goste pa sprejme in pozdravi posebna vodička.

Šef železniške postaje Mina Popovič je povedal, da imajo z zelo delovnim turističnim društvom, ki oddaja sobe v Lescah in zelo uspešno skrbi in upravlja znani kamp Šobec, zelo dobre odnose. Društvo je prispevalo, da so na postaji v Lescah postavili in razstavili staro muzejsko parno lokomotivo. Na peronu so pritrdili zemljevid Lesce z okolico, Slovenije, Jugoslavije ter načrt naselja. To je izjemnega pomena, saj tuji gostje in gostje iz drugih republik najprej sprašujejo po tem orientacijskem pripomočku.

V Lesce prihajajo tudi individualni gostje, ki sami prenašajo svojo

prtljago, na Bled pa se odpeljejo z avtobusi. Na vprašanje, kako je z izposojajo koles, je Mina Popovič povedal, da se pri železnici pogovarjajo, kako in kje bi uredili izposojevalnico. Zaenkrat lahko kolo dobite pri agencijah na Bledu. Kolesa bi lahko izposojali tudi v Lescah, saj bi se marsikdo, ki se pride kopat v Šobec ali gre na izlet na Bled, peljal s kolesom.

Na železniški postaji v Lescah se posebno skrbijo za red in čistočo, tu pa gost lahko dobi tudi vse najbolj potrebne informacije, saj informativnega biroja v Lescah še ni.

Branko Blenkuš

Srečanje turističnih delavcev bo letos na Bledu

Letos bo srečanje turističnih delavcev Gorenjske 5. septembra na Bledu. Udeleženci se bodo zbrali na gradu, kjer si bodo ogledali muzej in druge zanimivosti.

Drugi del srečanja bo v športni hali pod hotelom Krim. Tu bo slavnostni del s pozdravnimi nagovori, kulturnim programom; dolgoletnim prizadevnim turističnim delavcem in najboljšim turističnim podmladkom bodo podelili priznanja in plakete. V počastitev 30-letnice Gorenjske turi-

stične zveze bo koncert bratov Avsenik. Vstopnice po 3.000 din pa bodo prodajali v turističnih društvih od 17. avgusta dalje. Po koncertu bo za udeležence srečanja večerja in družabni večer, na katerem bo navzoče zabaval ansambel Marela.

Tudi letošnje srečanje je namenjeno izmenjavi mnenj ter izkušnjam pri delovanju turističnih dejavnosti na Gorenjskem.

Branko Blenkuš

Retrospektivna razstava slik soustanovitelja DOLIKA Tineta Markeža

Jutri, v petek, 7. avgusta, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice odprli retrospektivno razstavo slik člana likovnega kluba DOLIK Tineta Markeža. Krajši kulturni program ob otvoritvi bosta izvajala pozavnist Domen Jeraša in pianist Primož Kerštanj.

Tine Markež je bil rojen 13. februarja 1907 na Koroški Beli. Že kot osemnajstletni mladenič je začel delati v takratni Kranjski industrijski družbi na Jesenicah, današnji Železarni Jesenice, kjer je za manjšimi prekinjavami zaradi odseljenja vojaškega roka, udeležbe v NOV in redukcij, delal polnih 40 let. Upokojen je bil kot delovodja obrata Javornik II.

Sestnajstega februarja 1946 je bil med osmimi ustanovitelji likovnega kluba DOLIK in ves ta čas med najbolj rednimi in marljivimi člani kluba. S svojimi slikami je sodeloval na več kot 250 skupinskih razstavah DOLIKA, s svojim ciklusom miniatur pa se je leta 1982 prvikrat predstavil v galeriji Šivčeve hiše v Radovljici. Za svoje likovne ustvarjalne dosežke je leta 1977 prejel Čufarjevo plaketo, najvišje občinsko priznanje za dosežke v kulturi. Likovna kritičarka Maruša Avguštin je ob njegovi sedanjí razstavi zapisala:

»Tine Markež, vse od ustanovitve DOLIKA leta 1946 njegov zvesti član, se ob svoji 80-letnici v likovnem salonu DOLIK predstavlja z retrospektivno razstavo svojih del.

Razstavno gradivo nudi pregled skozi par desetletij Markeževega slikarskega ustvarjanja. Zajema krajine, gorske motive in tihotitja, še posebej cvetlične šopke. Od tehnik prevladujejo v večjih formatih olja in tempera, miniaturne pa so slikane v temperi, akvarelu, voščenkah in flomastrih, izjemoma tudi v olju. Žal Tine Markež pogosto ni datiral svojih slik, zato razstava ne more z gotovostjo pokazati natančnega kronološkega pregleda njegovega ustvarjanja, odkriva pa nam izrazito osebno slikarjevo črto v potezi čopiča, ko v širokih barvnih ploščah skrbno gradi svoje slikarske kompozicije, največkrat v mehkih pastelnih barvah.

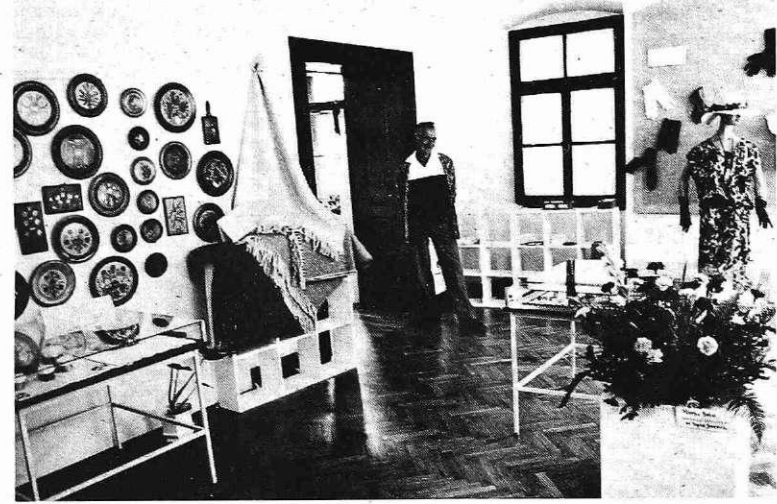
Skoraj lahko rečemo, da je Tine Markež prišel v DOLIK že z vsemi zasnove svojega slikarskega sloga, ki ga je ob vodenju občasnih dolikovnih pedagogov in ob intenzivnem spremljanju stvaritev drugih slikarjev predvsem brusil. Le za eno najstarejših razstavljenih del, oljno sliko Vrbe, bi mogli trditi, da se v potezah čopiča in v koloritu razlikuje od drugih njegovih del in predstavlja primer posrečene povezave lastnih hotenj in Čebuljeve šole.

Markeževa likovna prizadevanja so segla tudi na poskuse miniaturnega kiparskega oblikovanja v glini, ki so rodila vrsto prepričljivih ekspresivnih upodobitev moških glav in doprskih figur. Uspešno se je spoprijemal tudi z grafiko. Njegova samokritičnost ga je pogosto zadrževala, da ni pokazal vseh svojih eksperimentov. Tako je tudi svoje miniaturne slike, ki so nastajale skozi vse njegovo slikarsko obdobje, dolgo hranil doma v mapah in jih pokazal le nekaterim izbrancem, ti pa so hitro začutili v njih poetičnega kolorista Markeža. V miniaturnih pastelih, temperah, akvarelih, voščenkah in flomastrih je Markež potešil svojo pristno potrebo po slikarskem izražanju tudi takrat, ko mu je delo v Železarni puščalo le malo prostega časa. Sam je te stvaritve pogosto jemal kot skice za kasnejše izvedbe v olju, kar so večkrat tudi bile, vendar se je hkrati tudi zavedal, da je prav v njih, v komponiranju z barvami, na manjših slikarskih ploščah, najbolj neposredno izpovedan, pa naj so bili motivi krajinski ali cvetje, ki zajema v Markeževem celotnem opusu zelo pomembno mesto. Prav s ciklom miniaturne se je Tine Markež leta 1982 prvikrat predstavil v Šivčevi hiši v Radovljici.

Življenjska usoda je Tinetu Markežu preprečila, da bi postal slikar,

ni pa mu mogla preprečiti, da ne bi svoje slikarske nadarjenosti izražal na ljubiteljski ravni, znotraj katere je dosegel kvalitetno lastno inčasno realističnega, razpoloženjsko obarvanega krajinarstva in slikarja tihotitja, v nekaterih miniaturnih pa se je intuitivno močno približal poetični abstrakciji. Njegova oljna slika Podkoren, Krompir v tehniki tempera in miniaturno tihotitje s cvetjem v olju so vsaj trije primerki z razstave, ki v različnih tehnikah in motivih jasno razkrivajo njegovo izrazito umetniško slikarsko naravo.

Retrospektivna razstava slik soustanovitelja DOLIKA Tineta Markeža bo na ogled od vključno 19. avgusta. Razstavni salon DOLIK je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Razstava izdelkov obrtnikov v Kosovi graščini (foto I. Kučina)

Lepa beseda lepo mesto najde

»Nič ne more ustaviti pišočih Jeseničanov pri snovanju in objavljanju novih knjig — ne gospodarska kriza ne pasja vročina ne nevihte s točo in grmenjem, niti to, da jim je tiskarnica delavske univerze zaradi kadrovskih težav že pred nekaj meseci zaprla vrata.« To poletje beležimo na Jesenicah rojstvo kar treh knjižnih izdaj: slednjič sta prišli na trg težko pričakovani knjigi obnovljene Male Čufarjeve knjižnice, in sicer pesmi Strasti in odpuščanja Vena Dolenca in zbirka kratkih proz Izpiski Milana Kristana; v samozaložbi pa je izšla razprava dr. Mareka Lenardiča Ekologija in industrijska družba.

O vsebini knjig MČK sem se, ali pa se še bom, razpisal v Gorenjskem glasu, bralcem Železarja pa bi v nekaj stavkih predstavil oba avtorja. Veno Dolenc je Tržičan, letnik 1951, zaposlen kot grafik v tovarni Peko. Njegova umetniška žilica utripa na več področjih, širšemu občinstvu pa je še najbolj poznan kot glasbenik, saj je bil ustanovitelj in vodja skupine Sedmina, ki je pred leti z uspehom nastopala po Sloveniji (tudi na Jesenicah), posnela dve LP plošči, nekaj njihovih skladb pa se je uvrstilo celo na top lestvice priljubljenih popevk. Pesniško pot je začel kot pisec tekstov za Sedmimo in ti teksti so bili tudi brez »podpore« glasbe toliko dobri, da so jih strogi uredniki uvrstili v odmevni Pesniški almanah mladih (MK, 1983). O zbirki Strasti in odpuščanja na tem mestu le to, da je nastajala v letih 1982-1986 in da je v njej sprevnost in baladnost »mlade« Dolenceve poezije iz obdobja Sedmine uspešno nadgrajena z elementi epičnosti in ironije. V. Dolenc je tudi likovnik, imel je že nekaj samostojnih razstav svojih slik, pa tudi likovna oprema zbirke je njegovo delo. Skratka: kar je Damjan Jensterle na Jesenicah, je Veno Dolenc v Tržiču — vsestranski umetnik!

Avtor 77 proznih drobcev, ki so zbrani v knjigi s preprostim naslovom Izpiski, je 34-letni Jeseničan Milan Kristan, diplomant primerjalne književnosti na ljubljanski filozofski fakulteti, v študentskih časih sodelovalec eksperimentalne gledališke skupine Vetrnica, zdaj predavatelj in knjižničar na srednji gostinski šoli v Ljubljani. Kot literat je opozoril nase že konec sedemdesetih let, ko je objavil v Sodobnosti in drugih osrednjih slovenskih revijah. Potem je za nekaj let umolknil in se šele lani spet oglašil z drobno, v samozaložbi izdano knjižico pesmi, ki ni našla pravega odmeva med kritiki in bralci, kljub vzpodbudni spremeni besedi Valentina Cundriča in dognani likovni opremi Dušana Muca. S precejšnjo gotovostjo lahko domne-

vam, da Kristanu tudi Izpiski ne bodo povečali popularnosti med širokimi sloji bralstva, pa ne zato, ker bi bila knjiga slaba — prav nasprotno — pač zato, ker ni v njej ničesar, kar bi lahko vzbudilo zanimanje povprečnega okusa: ne akcije ne kriminala ne seksa in ne politike.

Obe knjigi, Dolencevo in Kristanovo, si lahko izposodite v jeseniški knjižnici, ali pa ju kupite v knjigarni — malo več kot pet tisočakov boste odšteli za obe skupaj, in vsebina vsekar odtehta ceno. Ne glede na to, da si je tiskarna, še zlasti pri Izpiskih, privoščila že kar preveč »kikssov«.

Tako v knjižnici kot v knjigarni pa boste na Jesenicah zaman iskali Lenardičovo brošuro Ekologija in industrijska družba. Se boste pač morali potruditi ponjo v Kranj ali Ljubljano. Škoda, saj bi knjiga tudi na Jesenicah našla kupce in bralce, tako zaradi aktualne problematike kot tudi zaradi avtorja. V knjigi s platnicami privlačno vijoličaste barve najdemo istoimenski esej, ki ga je Lenardič objavil že pred desetimi leti v zagrebški reviji Naše teme, zraven pa še prgišče ekoloških izrekov in tekst Nasilje kot eden od najvažnejših vzrokov za ekološko katastrofo, povzetek ekoloških predavanj po Sloveniji. Osnovni vtis, ki nam ostaja po branju obeh esejev, je, da je Lenardič bolj moralist kot znanstvenik, saj nam za rešitev ekoloških in sploh civilizacijskih problemov ponuja preprost recept: ukinitve štirih N — nemorale, nepismenosti, nekulture in nasilja.

Ali Jesenice postajajo gorenjske Atene? Vse kaže tako, vsaj glede na naraščajoče število tako ali drugače izdanih knjig. Kvantiteta že, kaj pa kvaliteta, bo kdo rekel. Naš odgovor je, da brez kvantitete tudi kvalitete ne more biti in da lepa beseda lepo mesto najde. Toliko prej, če je napisana in razmnožena.

Edo Torkar

France Voga

22

SPOMINI NA DOVJE

Danes bo vsakdo povedal, da so Dovžani kupili Belo polje od Hruščanov za dva hlebec kruha in par litrov vina. Prodajo so naredili menda kar v gostilni. Toda zgodovinska resnica je precej drugačna. Že v podaritveni listini, s katero so freisinški škofje dobili Dovje leta 980 v dar, piše, da sega Dovje na zahodu do potoka Belca in na vzhodu do potoka Dobrčnika. To ozemlje v glavnem obsega tudi katastrska občina Dovje. Dovžani so že stoletja pasli na Belem polju, ko so si na Hrušici prvi naseljenci postavili hiše. To je bilo šele sredi šestnajstega stoletja, ko se je tu naselilo pet belopeških podložnikov. Ti so takoj začeli krčiti Belo polje in orati njive. Dovžani so jim pridelke sproti plenili. Leta 1717 je bila na ljubljanskem sodišču dosežena poravnava. Paša med potokoma Dobrčnik in Prešešnik naj bi bila skupna. Takšno stanje je bilo do leta 1868, ko so Dovžani ponovno sprožili pravdo in jo tudi dobili. Hruščanom so ostale samo Tonekove njive. To je tisti del, ki je bil prvi pozidan na zahodni strani potoka Dobrčnika. No, mogoče se pa legenda o prodaji Belega polja nanaša na leto 1868, saj ne bi bilo prvič, da je kdo pravdo prodal.

Bivša dovška osnovna šola, v kateri je potekal pouk tričetrstoletja (foto I. Kučina)

Splošno znana je tudi prerokba: »Dovje gre Mojstrani pod noge!« (Doje gre Mojstrani pod noje!) Po njej naj bi bilo nad Dovjem veliko podzemno jezero. Ko se bo ta voda sprostila, bo odplavila Dovje v Mojstrano, ta pa bo zbrisana z zemlje. Če se bo prerokba uresničila, bo pokazal čas. Res pa je, da je vsa karavanaška stran polna vode. O tem pričajo številni studenci, potoki in zamočvirjen svet. In tudi nad vasjo je menda že velika razpoka. Zato nekateri kar s strahom gledajo sekanje gmajne in širjenje pašnikov na Rebru. Prerokba je prerokba in stari ljudje so menda že vedeli, kaj govorijo.

Pred kratkim, ko smo se pogovarjali o tem, sem slišal najbolj zanimivo razlago prerokbe. Ta naj bi se že uresničila. Nekdaj močno in bogato Dovje je izgubilo tekmo z Mojstrano. Najprej se je tja preselila krajevna samouprava, nato šola, ostal je le še kulturni dom...

Skoraj pozabljena je legenda o dovškem puščavniku. Srakarjev stric Janez se je edini na Dovjem še spominja. Pravil mu jo je stari Kosmat. Puščavnik naj bi prišel že davno tega. Ne ve se, ne od kod ne zakaj. S seboj ni prinesel nič drugega kot velik zvonec. Na Trati nad vasjo si je postavil skromno kolibo in v njej ob molitvi preživil svoje dneve. Kadar je bil lačen, je pozvonil in ljudje so mu prinesli skromen obrok. Po njegovi smrti so zvonec sneli in ga odnesli v cerkev. Tu še danes visi na oltarni steni ob zakristijskih vratih.

Tudi na Francoze in njihovo bivanje pri nas še seže spomin. Oni naj bi po legendi naredili cesto skozi Dovško polje.

Razkladanje opeke za prosvetni dom

Prej je bila cesta speljana skozi Dovje, a hudi klanci naj bi bili velika ovira za transport francoskih topov. Zato so Francozi rešili problem tako, da so naredili cesto naravnost skozi polje. Na kamnitem mostu čez dovški potok, pod vasjo, je na južni strani še danes vidna letnica 1829. Verjetno so Francozi naredili most iz lesene konstrukcije. Ko je ta preminil, pa so vaščani naredili kamnitega in ta služi še danes.

Še ena stvar spominja na prisotnost Francozov v naših krajih. To je spominska plošča v bojih z umikajočimi se Francozi padlemu nemškemu vojaku, ki je vžidana na južni strani pokopališkega zidu in nosi letnico 1813.

Naslednja zgodba ni nikakršna legenda, a ker sega v leta izgradnje karavanaške predora (1900 - 1905), je kljub temu zanimiva. Takrat se niso doselili samo delavci, ki so delali v predoru, ampak so se natepli tudi vseh sort sumljivi tipi in prežali na hiter in poceni zaslužek.

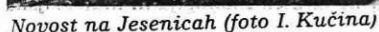
V tem času se je Klančnikov ata, takrat še v najlepših letih, vračal s Hrušice domov. Malo predolgo se je zadržal pri Robičkovih, pa se je že delal mrak, ko je pognal konja. Takoj za Hrušico, kjer se začne Belo polje, skoči na voz in pri sede k njemu možak mrkega lica in pogleda. Ne reče nič, oča pa se ga tudi ni upal vprašati, kaj hoče in kam se pelje. Molče sta se peljala navkreber. Tema se je gostila in velike, košate smreke, ki so se v širokih jezikih spuščale prav do ceste, so jo še bolj gostile.

Očetu so se od bližine mrkega človeka začeli dvigovati lasje. Po hrbtu mu je stekel mrzel pot in po glavi so se začele poditi črne slutnje. Neskončno se je vleklal pot preko Belega polja. Tudi čudni možak je začel postajati nemiren in se presedati. Končno se pripeljeta do mostu čez Prešešnik. Tedaj je oče sunil neznanca z voza, ga udaril z bičem in pognal konja v galop. Vso preostalo pot do doma je konja neumljeno priganjal. Doma ga je kar okomatanega zaprl v hlev in skočil po sekuro. Še dolge ure je potem oprezoval in prisluškoval v temo, če ga neznanec ni zasledoval.

Od urokov do ta črne žavbe

Vraževerje je bilo v preteklosti splošno razširjeno in Dovje v tem ni bilo nikakršna izjema. Mogoče ga je bilo zaradi oddaljenosti še več kot drugje. Še danes lahko izveš zgodbe o zagovarjanju vode (poplav) in ognja (požarov), o gorečih škompnikih, divji jagi, urokih in spominih.

Slabo znamenje je bilo, če je čuk skovikal ali domači pes brez pravega vzroka tulil. To je napovedovalo nesrečo ali celo smrt.

Vabljeni!

Viktor Svetina

Vsi njeni

13. avgusta, avstral. amer. barv.
akcij. film POBESNELI MAKS III.
ob 16., 18. in 20. uri.

7. avgusta, amer. barv. akcij. ko-
medija TOPOGLAVI DETEKTIVI
ob 18. in 20. uri.

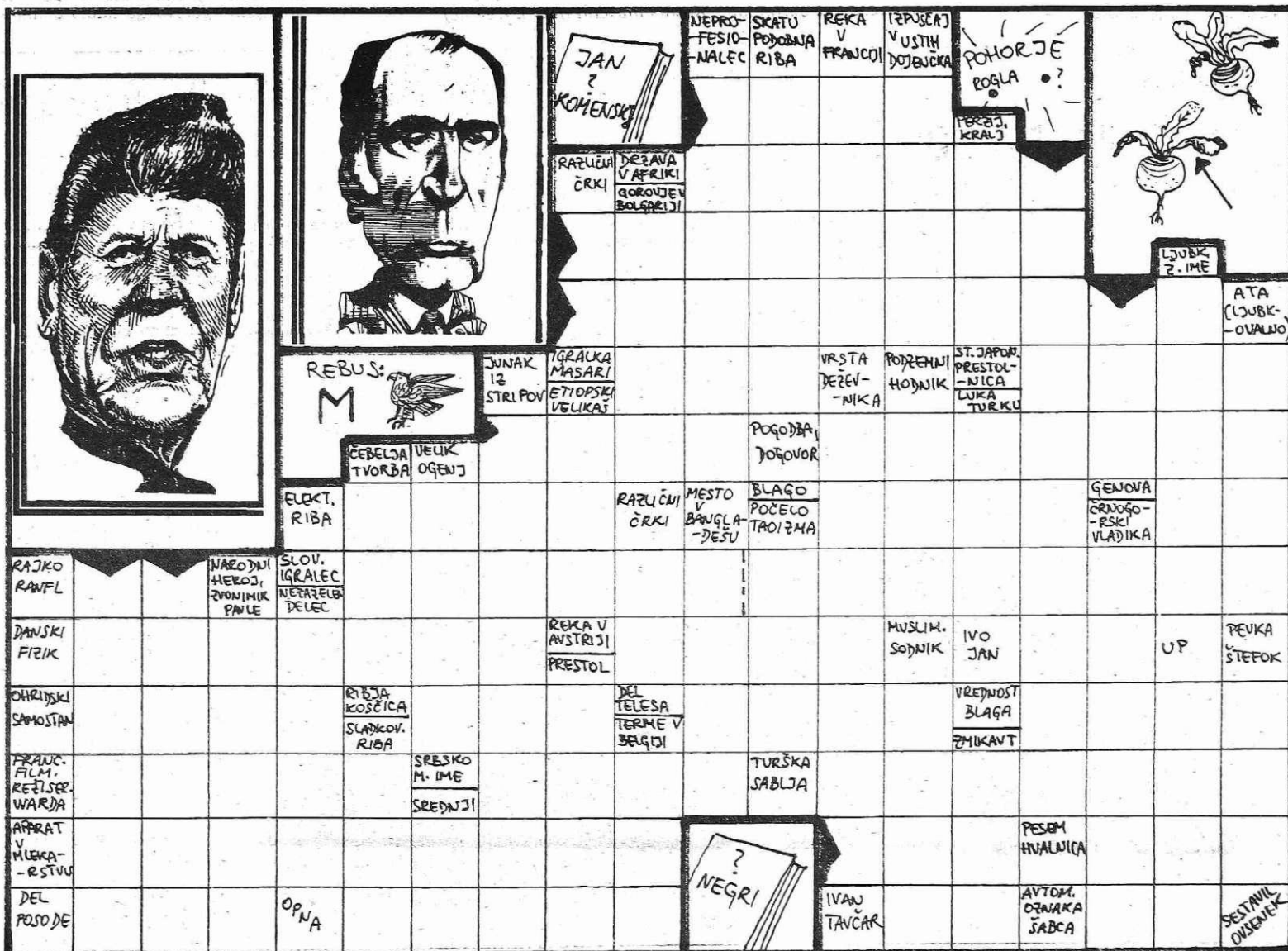
V razstavnem salonu DO-LIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice je od 8. do 19. avgusta na ogled retrospektivna razstava slik člana likovnega kluba DOLIK Tineta Markeža.

Salon je odprt vsak dan, razen sobote popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Nagrajenci, zaposleni v Železarni, bodo prejeli nagrade 15. septembra pri svojih osebnih dohodkih, nagrajenci izven Železarne pa po 15. septembru po pošti. Čestitamo!

Ker bo poskrbljeno za dobro zabavo z glasbo ter za dobro jedajo in pijačo, vse po zmerni ceni, vas pričakujemo v čimvečjem številu.

Odbor društva

Matjaž Kopitar o novi hokejski sezoni

Hokejsko moštvo Jesenice bo v novi sezoni 1987/88 doživelo razmeroma malo sprememb, saj se večina igralcev moštva državnih prvakov marljivo pripravlja na bližnji začetek sezone. Poznavalci hokeja celo menijo, da bo moštvo močnejše, morda najmočnejše v zadnjih desetih letih. Za eno leto bo več izkušenj, pomembno ojačanje naj bi pomenila tudi oba čehoslovaška hokejista Vladimir Macholda in Milan Figala, ki bosta zapolnila vrzeli v obrambi, v ekipo pa se po enoletni odsotnosti zaradi služenja vojaškega roka vrača tudi MATJAŽ KOPITAR, ki je pred tem že oblekel dres reprezentance. Ker je spremljal zaključek lanskoletne hokejske sezone in tako posredno doživljal zmagovalne osvojenega naslova državnih prvakov, sem mu zastavil nekaj vprašanj.

KAKO POTEKAJO PRIPRAVE MOŠTVA NA NOVO HOKEJSKO SEZONO?
Treniramo zelo resno, kot že dolgo ne in kondicija ne bi smela biti problem. Priprave dobro potekajo, k čemur prispeva tudi novi trener Václav Červený, s katerim smo igralci zelo zadovoljni. Na nas je naredil zelo dober vtis.

KAKŠNI SO TRENINGI?

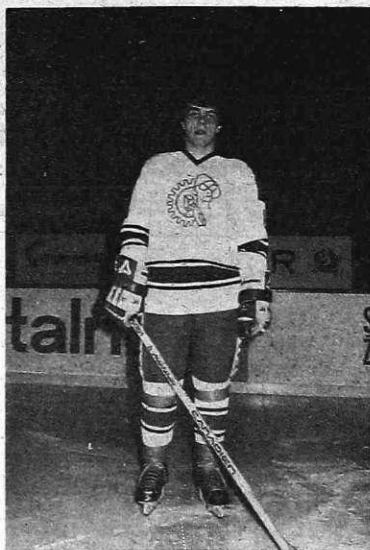
Treningi so zelo raznovrstni, veliko se dela predvsem na moči igralcev, kar je za hokej zelo pomembno. Če imaš dovolj moči, potem ni toliko težav in mislim, da bi se to moralo poznati tudi v tem, da bo med sezono manj poškodb.

KAKŠNO JE VZDUŠJE V MOŠTVU?

Vzdušje je zelo dobro, za mene je dodaten motiv, če po enoletni odsotnosti prideš v moštvo državnih prvakov. Konkurenca igralcev bo letos večja, to pa je dobro tako za moštvo kot za hokej na Jesenicah.

SI SE TOREJ BREZ TEŽAV VKLJUČIL V MOŠTVO?

Ni problemov, ker sem tudi med služenjem vojaškega roka precej treniral. Mislim, da nisem nič izgubil, pridobil pa kakšno izkušnjo več in veliko volje za igranje. Že kar težko čakam na prva srečanja na ledu v domači konkurenci in v tekmovanju za evropski pokal, kjer naj bi naredili kar najboljši vtis.

Matjaž Kopitar

OBETA SE TOREJ PESTRA IN NAPONNA SEZONA?

Sezona bo zares zahtevna in dolga od začetka avgusta do marca. Realno lahko pričakujemo, da se bo naša forma konstantno vzpenjala, čeprav gledalci ne bi smeli biti prehitro razočarani, če bo vmes prišlo tudi do kakšne krajše krize.

Obvestili HK Jesenice

Uprava hokejskega kluba Jesenice obvešča vse ljubitelje hokeja, da permanentne vstopnice za sezono 1987/88 lahko kupijo od 15. avgusta do 15. septembra v pisarni HK Jesenice ali preko organizacij sindikata.

Cena permanentne vstopnice bo, za okoli 50 tekem, samo 15.000 din in jo boste lahko plačali v treh obrokih.

Hokejski klub Jesenice objavlja vpis v hokejsko šolo za sezono 1987/88. Vpišejo se lahko fantje, rojeni leta 1979 in mlajši, ki že obvladajo osnove drsanja.

Kandidati naj se oglasijo v spremstvu enega od staršev vsako sredo ob 17. uri na hokejskem igrišču. Vpisovati bomo začeli 12. avgusta 1987. Hokejsko šolo bo vodil Jože Trebušak — Sipi.

Uprava HK Jesenice

Prosta pot za plošček (foto F. Perdan)

Nogomet:

Turnir ob občinskem prazniku in 75-letnici NK Jesenice

Nogomet — Turnir ob občinskem prazniku in 75-letnici NK Jesenice

V soboto, 1. avgusta, je bil na Jesenicah nogometni turnir, na katerem so sodelovala moštva Domžal in Rudarja iz Trbovelj, člana slovenske nogometne lige, ter moštvo Jesenice.

JESENICE : DOMŽALE 1 : 0 (0:0)

V prvi tekmi sta se srečali moštvi Jesenice in Domžal. Moštvo Domžal, ki se je to sezono močno okrepilo, računa na uvrstitev tik pod vrh slovenske nogometne lige, vendar na Jesenicah ni prikazalo kaj posebnega. Igralo se je predvsem po sredini igrišča, z rahlo premočjo gostov v prvem in Jeseničanov v drugem polčasu. Moštvo Jesenice, ki je nastopilo drugačno kot spomladi, je v drugem polčasu zaigralo dokaj dobro in si ustvarilo nekaj lepih priložnosti, ki jih A. Bešič, M. Bešič in N. Omanovič niso znali izkoristiti. Edini gol na tekmi je po lepi podaji A. Bešiča dosegel Čatak.

Za Jesenice so igrali: Tokič, Marič, Pivč, Džamastagič, Bergant (Panič), M. Omanovič, Čatak, Lamberger, A. Bešič, N. Omanovič, Razboršek (M. Bešič).

V drugi tekmi sta igrali moštvi Domžal in Rudarja iz Trbovelj. Tekma se je končala z zmago Trboveljčanov z 2 : 1.

JESENICE : RUDAR 0 : 1 (0:0)

V tekmi, ki je odločala o prvem mestu, je moštvo Rudarja premagalo Jeseničane in zaslužno osvojilo prvo mesto. Trboveljčani so predvsem fizično prekosili Jeseničane, saj so imeli več igralcev in so zaigrali z drugačnim moštvom kot na prvi tekmi. Jeseničanom se pozna, da vsi igralci fizično niso dovolj pripravljeni za enakovredno igro proti močnejšim ekipam v Sloveniji. Le prvih deset minut so domači igralci držali igro v svojih nogah,

potem pa so gostje prevzeli pobudo in predvsem Tokiču se Jeseničani lahko zahvalijo, da niso prejeli še kakšnega gola.

Nastopili so: Tokič (Kapus), Marič, Pivč, Bergant (Panič), Džamastagič, M. Omanovič, Čatak, Lamberger, A. Bešič, N. Omanovič, Razboršek (M. Bešič).

Tako je moštvo Rudarja osvojilo prvo mesto in s tem prehodni pokal mesta Jesenice. Drugi so bili Jeseničani, tretje pa moštvo Domžal.

V nedeljo, 9. avgusta, igra moštvo Jesenice v prvem kolu pokala NZS proti moštvu Nakla. Tekma bo ob 17. uri na igrišču Podmežakla. S to tekmo se bo tudi uradno začel jesenski del sezone, obenem pa bo ta tekma pokazala, kaj si lahko Jeseničani obetajo v naslednji sezoni, saj je bilo moštvo Nakla lani na 5. mestu v II. slovenski ligi. Vse ljubitelje nogometa vabimo, da si tekmo ogledajo.

N.O.

TVD Partizan Blejska Dobrava

prireja
v nedeljo, 23. avgusta,
s pričetkom ob 14. uri na
Poljanah nad Jesenicami
veliko smučarsko

TOMBOLO.

Izzrebanih bo 15 glavnih dobitkov (tombol), med njimi:
500 starih milijonov,
osebni avto
in več sto drugih dobitkov.

Po končani tomboli bo velika smučarska

veselica.

Igral bo Triglav kvintet.
V primeru slabega vremena bo tombola 30. avgusta.
Karte bodo v prodaji po 1. avgustu v vseh kioskih Tobaka.

Uspela plavalna prireditev

V soboto, 1. avgusta, je bilo v počastitev praznika občine Jesenice na bazenu v Ukovi že 17. tradicionalno tekmovanje v plavanju za pokal mesta Jesenic. Letos so se tekmovanja udeležili tekmovalci iz Rudis Rudar Trbovelj, PK Ljubljana, PK Radovljica in PK Jesenice. Nastopali so tudi nekateri posamezniki iz PK Olimpija in predstavniki PKV Beograd.

Ob lepem vremenu in dobri organizaciji, ki jo je prevzel odbor PK Jesenice ter pod vodstvom vodje tekmovanja Janeza Novaka in vrhovnega sodnika Francija Fona je tekmovanje potekalo brez večjih zastojev in po oceni vseh nastopajočih tudi brez posebnih problemov. Za tako uspešen potek tekmovanja vsa zahvala tudi funkcionarjem PK Radovljica, ki so s seboj pripeljali naprave za elektronsko merjenje časa, kar je pripomoglo, da okoli končnih rezultatov ni bilo nikakršnih zapletov. Tudi ostalim članom, ki so sodelovali v odboru za izvedbo tekmovanja, vse pohvale.

Tekmovanje se je pričelo ob 9. uri in 30. minut. Po kratkih otvoritvenih besedah Ljuba Špendova je tekmovalce pozdravil predsednik SOB Jesenice Jakob Medja, ki je v kratkem govoru poudaril pomen praznika in prve borbe na Obranci pred 46. leti.

»Spomini na tako pomembne zgodovinske dogodke, na hrabrost, borbenost in pogum udeležencev teh dogodkov nas morajo danes, nas, prav vse živeče generacije vzpodbujati, da s svojo zavzetostjo, vestnostjo in borbenostjo vsak na svojem področju dosegamo čim boljše rezultate.« je ob koncu govora dejal predsednik mladim plavalcem.

Potem se je začelo tekmovanje. Pričele so se medsebojne borbe najmlajših plavalcov, saj je bilo to tekmovanje pionirjev in pionirk, rojenih leta 1975 in kasneje. Kljub temu, da so to še majhna, krhka telesa, so se vsak po svoje borili, da bi dosegli dober rezultat in premagali svoje nasprotnike. Pohvalo zaslužijo vsi nastopajoči pionirji in pionirke, ki so nam prire-

dili tako prijetno in zanimivo tekmovanje.

Rezultati po posameznih panogah in kategorijah:

100 M PRSNO PIONIRJI A: 1. Sergej Končija, 2. Andrej Blatnik, 3. Matej Strgaršek.

100 M PRSNO PIONIRJI B: 1. Luka Virens, 2. Gorazd Šilovec, 3. Uroš Jazbec.

100 M PRSNO PIONIRKE A: 1. Nina Sekovanič, 2. Tjaša Kanduč, 3. Nataša Kežar.

100 M PRSNO PIONIRKE B: 1. Katja Pečlin, 2. Tina Štivec, 3. Petra Kajč.

100 M HRBTNO PIONIRJI A: 1. Sergej Končija, 2. Andrej Blatnik, 3. Damjan Hren.

100 M HRBTNO PIONIRJI B: 1. Sergej Sotlar, 2. Gorazd Šikovec, 3. Matjaž Oberžan.

100 M HRBTNO PIONIRKE A: 1. Tjaša Kanduč, 2. Tina Berc, 3. Nina Sekovanič.

100 M HRBTNO PIONIRKE B: 1. Martina Mašič, 2. Tina Štivec, 3. Polona Kus.

100 M KRAVL PIONIRJI A: 1. Sergej Končija, 2. Damjan Hren, 3. Andrej Blatnik.

100 M KRAVL PIONIRJI B: 1. Sergej Sotlar, 2. Gorazd Šikovec, 2. Uroš Jazbec.

100 M KRAVL PIONIRKE A: 1. Tjaša Kanduč, 2. Nataša Kežar, 3.-4. Tina Kero in Nina Sekovanič.

100 M KRAVL PIONIRKE B: 1. Tanja Kajtna, 2. Nina Petrič, 3. Tina Štivec.

Ekipni vrstni red: 1. Rudis Rudar Trbovelj, 244 točk; 2. PK Ejubljana, 101 točka; 3. PK Radovljica, 87 točk; 4. PK Jesenice 25 točk.

Ekipa PK Rudis Rudar iz Trbovelj je letos že tretjič zapored osvojila pokal mesta Jesenic, zato so to trofejo prejeli v trajno last. Tekmovanje je po organizacijski, izvedbeni in tekmovalni plati popolnoma uspelo in kar škoda je, da takih prireditev na kopališču Ukova ni še več. Jeseniškim plavalkam in plavalcem tudi vsa pohvala, saj kljub slabim pogojem dela dosegajo dobre rezultate.

Boštjan Fon

Zveza telesnokulturnih organizacij občine Jesenice in Plavalni klub Jesenice organizirata v kopališču Jesenice

plavalni tečaj za začetnike.

Plavalni tečaj bo petdnevni, v dopoldanskem in popoldanskem času. Dopoldan bo tečaj od 9. do 10. ure, popoldan od 18. do 19. ure. Na tečaj se lahko prijavijo začetniki od 5 leta starosti dalje. Tečaj bo organiziran od 10. do 21. avgusta. Stroški tečaja, ki jih plača vsak udeleženec, so 1.500 din.

Prijave sprejema Zveza telesnokulturnih organizacij občine Jesenice, Ledarska 4. Prijave so lahko pismene, telefonske ali osebne. Telefonske in osebne prijave oddajte po ☎ 81-579 ali v pisarni ZTKO Dragici Rožič.

Organizator bo podrobni razpored tečaja naredil po prispelih prijavah.

Namizni tenis:

Priprave jeseniških igralcev na novo sezono

Po enomesečnem odmoru so jeseniški igralci zopet stopili za zeleno mizo, da se čim bolj pripravijo za naslednjo sezono. Delovni namiznoteniški klub Jesenice je namreč tudi letos organiziral tovrstne priprave; najprej enotedenske na Bledu z udeležbo tujih igralcev, nato pa še svoje tritedenske priprave v telovadnici osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah.

Priprav na Bledu se udeležuje poleg petnajstih mladih jeseniških igralcev še 22 igralcev iz Berlina, Münchna in Badena. Med njimi je nekaj odličnih mladih igralcev, ki nastopajo v najboljših deželniških ligah.

Priprave na Bledu so v osnovni šoli dr. Plemlja vsak dan dopoldan in popoldan po štiri ure, kar je za mlade igralce precej naporno, vendar se vsi trudijo, da bi si pridobili čim več znanja in kondicije.

Priprave vodi skupina domačih trenerjev, glavni trener je Milano Štrumbel. Trenerji so: Robert Babič, Peter Filipovič, Jaka Veber, Armando Podbregar, Marko

Zore in Slavko Legat, na pripravah na Jesenicah bosta sodelovala še Rudi Buh in Stane Babič.

/S/

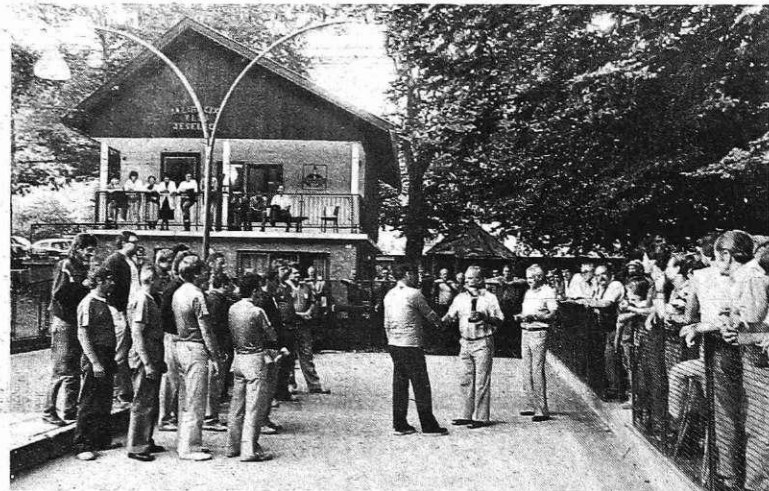

Teniški turnir

Teniški klub Jesenice je v soboto in nedeljo, 1. in 2. avgusta, organiziral turnir v počastitev praznika Jesenic. Turnirja se je udeležilo 15 tekmovalcev, organizacija turnirja pa je bila dobra. Rezultati: 1. Jure Svetina, 2. Robert Babič in 3. Mirko Klinar.

Občini Jesenice se zahvalujemo za nagrado, ki jo je prispevala.

E.K.

Mednarodni balinarski turnir za pokal mesta Jesenice na balinišču v Logu Ivana Krivca (foto I. Kučina)